

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 17ης Δεκεμβρίου 1991 *

Περιεχόμενα

Το ιστορικό της διαφοράς	II - 1632
Η διαδικασία	II - 1640
Τα αιτήματα των διαδίκων	II - 1642
Επί της ουσίας	II - 1642
Περί των δικαιωμάτων του αμνομένου	II - 1643
1. Νέες αιτιάσεις και συλλογική ευθύνη	II - 1643
2. Η μη κοινοποίηση των πρακτικών των ακροάσεων	II - 1645
3. Η μη κοινοποίηση της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων	II - 1647
4. Η ιδιαίτερη θέση της προσφεύγουσας στη διοικητική διαδικασία	II - 1648
Περί της αποδείξεως της παραβάσεως	II - 1649
1. Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά	II - 1650
I — Για το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο του 1977 μέχρι τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979	II - 1650
Α — Η προσβαλλόμενη πράξη	II - 1650
Β — Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1650
Γ — Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1651
II — Για το χρονικό διάστημα από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τα τέλη του 1982 ή τις αρχές του 1983	II - 1653

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΕΝΙΧΗΜ ΑΝΙC ΚΑΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

A — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων	II - 1653
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II - 1653
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1653
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1656
B — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών	II - 1660
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II - 1660
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1660
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1661
Γ — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών	II - 1663
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II - 1663
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1664
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1665
Δ — Ποσότητες-στόχοι και ποσοτώσεις	II - 1667
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II - 1667
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1669
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1671
2. Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ	II - 1680
A — Νομικός χαρακτηρισμός	II - 1680
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II - 1680
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1683
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1684

B — Το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού	II - 1688
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II - 1688
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1688
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1689
Γ — Ο επηρεασμός του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου	II - 1690
α) Η προσβαλλόμενη πράξη	II - 1690
β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων	II - 1691
γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 1691
3. Συμπέρασμα	II - 1692
Περί της δυνατότητας καταλογισμού της παραβάσεως στην προσφεύγουσα	II - 1692
Περί της αιτιολογίας	II - 1696
Περί του προστίμου	II - 1699
1. Η παραγραφή	II - 1699
2. Η διάρκεια της παραβάσεως	II - 1700
3. Η σοβαρότητα της παραβάσεως	II - 1700
Α — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας	II - 1700
Β — Το μέγεθος της προσφεύγουσας στην αγορά του πολυπροπυλενίου	II - 1701
Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως	II - 1703
Δ — Η συνεκτίμηση της ελλειμματικής κατάστασεως της αγοράς	II - 1705
Ε — Η έλλειψη προηγούμενης παραβάσεως	II - 1707
Στ — Η συμφωνία ή η εναρμονισμένη πρακτική	II - 1708
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 1709
II - 1630	

Στην υπόθεση T-6/89,

Enichem Anic SpA, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα το Παλέρμο (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους G. Guarino, M. Siragusa, δικηγόρους Ρώμης, G. Arcidiacono, δικηγόρο Μιλάνου, και Giuseppe Scassellati Sforzoloni, δικηγόρο Bologna, με αντικλήτους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Arendt & Harles, 4, avenue Marie-Thérèse,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους A. McClellan, κύριο νομικό σύμβουλο, και G. Marengo, νομικό σύμβουλο, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Roberto Hayder, εκπροσωπούντα τη Νομική Υπηρεσία της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986 L 230, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, R. Schintgen, D. A. O. Edward, H. Kirschner και K. Lenaerts, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: B. Vesterdorf

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας που διεξήχθη από τις 10 μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η παρούσα υπόθεση αφορά απόφαση με την οποία η Επιτροπή επέβαλε σε δεκαπέντε παραγωγούς πολυπροπυλενίου πρόστιμο λόγω παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Το προϊόν που αποτελεί το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως (στο εξής: Απόφαση) είναι μία από τις βασικές θερμοπλαστικές μάζες πολυμερών. Το πολυπροπυλένιο πωλείται από τους παραγωγούς στις επιχειρήσεις μεταποιήσεως, οι οποίες το μετατρέπουν σε τελικά ή ημιτελικά προϊόντα. Οι κυριότεροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου παράγουν περισσότερες από εκατό διαφορετικές ποιότητες, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τελικών χρήσεων. Οι κυριότερες βασικές ποιότητες πολυπροπυλενίου είναι η “ραφίδα” (raffia), το ομοπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές υψηλού βαθμού κρούσεως και οι μεμβράνες. Οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνθηκε η Απόφαση είναι όλες σημαντικοί παραγωγοί πετροχημικών προϊόντων.

- 2 Η δυτικοευρωπαϊκή αγορά πολυπροπυλενίου εφοδιάζεται σχεδόν αποκλειστικά από παραγωγικές μονάδες εγκατεστημένες στην Ευρώπη. Πριν από το 1977, η αγορά αυτή εφοδιάζοταν από δέκα παραγωγούς, ήτοι τις εταιρίες Montedison (που εξελίχθηκε στη Montepolimeri SpA, η οποία κατέστη με τη σειρά της η Montedipe SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc και Shell International Chemical Company Ltd (τις αποκαλούμενες «οι τέσσερις μεγάλοι»), οι οποίες αντιπροσωπεύουν μαζί το 64 % της αγοράς, και τις εταιρίες Enichem Anic SpA στην Ιταλία, Rhône-Poulenc SA στη Γαλλία, Alcludia στην Ισπανία, Chemische Werke Hüls και BASF AG στη Γερμανία και Chemie Linz AG στην Αυστρία. Το 1977, μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Montedison, εμφανίστηκαν στη Δυτική Ευρώπη επτά νέοι παραγωγοί: οι Amoco και Hercules Chemicals NV στο Βέλγιο, οι ATO Chimie SA και Solvay et Cie SA στη Γαλλία, η SIR στην Ιταλία, η DSM NV στις Κάτω Χώρες και η Taqsa στην Ισπανία. Η Saga Petrokjemi AS & Co, νορβηγική εταιρία παραγωγής, άρχισε να λειτουργεί στα μέσα του 1978 και η Petrofina SA το 1980. Αυτή η εμφάνιση νέων παραγωγών με ονομαστική παραγωγική ικανότητα περίπου 480 000 τόννων επέφερε σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας στη Δυτική Ευρώπη· η αύξηση όμως αυτή, επί πολλά έτη, δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη αύξηση της ζήτησεως, πράγμα που είχε ως συνέπεια το χαμηλό ποσοστό χρησιμοποιήσεως των παραγωγικών εγκαταστάσεων. Η κατάσταση αυτή, ωστόσο, βελτιώθηκε σταδιακά μεταξύ 1977 και 1983, το δε ποσοστό χρησιμοποιήσεως αυξήθηκε από 60 % σε 90 %. Σύμφωνα με την Απόφαση, από το 1982 και μετά, αποκαταστάθηκε μια σχετική ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησεως. Ωστόσο, κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου αναφοράς (1977-1983), η αγορά προπυλενίου χαρακτηριζόταν είτε από χαμηλή αποδοτικότητα είτε από σημαντικές ζημίες, ιδίως λόγω του υψηλού παγίου κόστους και της αύξησεως του κόστους της πρώτης ύλης, δηλαδή του προπυλενίου. Σύμφωνα με την Απόφαση

(αιτιολογική σκέψη 8), το 1983 η Montepolimeri κατείχε το 18 % της ευρωπαϊκής αγοράς πολυπροπυλενίου, οι Imperial Chemical Industries, Shell International Chemical Company Ltd και Hoechst AG κατείχαν η καθεμιά το 11 %, η Hercules Chemicals NV κάτι λιγότερο από το 6 %, οι ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay et Cie SA και Saga Petrokjemi AS & Co μεταξύ 3 και 5 % καθεμιά και η Petrofina SA περίπου 2 %. Το εμπορικό ρεύμα πολυπροπυλενίου μεταξύ των κρατών μελών ήταν ισχυρό, διότι κάθε ένας από τους παραγωγούς που ήταν εγκατεστημένοι στην Κοινότητα την εποχή εκείνη πραγματοποιούσε πωλήσεις εντός όλων ή σχεδόν όλων των κρατών μελών.

- 3 Η Enichem Anic SpA (στο εξής: Anic) ήταν ένας από τους παραγωγούς που εφοδίαζαν την αγορά πριν από το 1977. Κατείχε στην αγορά πολυπροπυλενίου θέση μεσαίου μεγέθους παραγωγού· συγκεκριμένα, το μερίδιό της στην αγορά κυμαινόταν μεταξύ 2,7 και 4,2 %. Εγκατέλειψε την αγορά την άνοιξη του 1983, αφού μετεβίβασε τον κλάδο πολυπροπυλενίου της στη Montepolimeri SpA στα τέλη Οκτωβρίου 1982.
- 4 Στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983, υπάλληλοι της Επιτροπής, ενεργούντες δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), πραγματοποίησαν συντονισμένους ελέγχους στις ακόλουθες επιχειρήσεις, οι οποίες παρήγαν πολυπροπυλένιο και εφοδίαζαν την κοινοτική αγορά:

- ATO Chimie SA, σήμερα Atochem (στο εξής: ATO)·
- BASF AG (στο εξής: BASF)·
- DSM NV (στο εξής: DSM)·
- Hercules Chemicals NV (στο εξής: Hercules)·
- Hoechst AG (στο εξής: Hoechst)·
- Chemische Werke Hüls (στο εξής: Hüls)·
- Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI)·

- Montepolimeri SpA, σήμερα Montedipe (στο εξής: Monte)·
- Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell)·
- Solvay et Cie SA (στο εξής: Solvay)·
- BP Chimie (στο εξής: BP).

Στη Rhône-Poulenc SA (στο εξής: Rhône-Poulenc), όπως και στην Enichem Anic SpA, δεν πραγματοποιήθηκε κανένας έλεγχος.

5 Κατόπιν των ελέγχων αυτών, η Επιτροπή απηύθυνε αιτήσεις παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού αριθ. 17 (στο εξής: αιτήσεις παροχής πληροφοριών) όχι μόνο στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, αλλά και στις ακόλουθες:

- Amoco·
- Chemie Linz AG (στο εξής: Linz)·
- Saga Petrokjemii AS & Co, η οποία σήμερα ανήκει στην Statoil (στο εξής: Statoil)·
- Petrofina SA (στο εξής: Petrofina)·
- Enichem Anic SpA (στο εξής: Anic).

Η Linz, επιχείρηση εγκατεστημένη στην Αυστρία, αμφισβήτησε την αρμοδιότητα της Επιτροπής και αρνήθηκε να απαντήσει. Στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού, οι υπάλληλοι της Επιτροπής πραγματοποίησαν έλεγχο στην Anic και στη Saga Petrochemicals UK Ltd, αγγλική θυγατρική της Saga, καθώς και στα γραφεία πωλήσεων της Linz στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Από τη Rhône-Poulenc δεν ζητήθηκαν πληροφορίες.

- 6 Από τα στοιχεία που συνέλεξε στο πλαίσιο αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μεταξύ του 1977 και του 1983, οι εν λόγω παραγωγοί, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, κατά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόριζαν τακτικά τιμές-στόχους και οργάνωσαν ένα σύστημα ετησίου ελέγχου των πωλουμένων ποσοτήτων, με σκοπό να καταναείμουν μεταξύ τους τη διαθέσιμη αγορά βάσει συμφωνημένων ποσοτήτων εκφραζομένων σε τόννους ή σε ποσοστά. Έτσι, στις 30 Απριλίου 1984, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και, κατά τον Μάιο του 1984, ανακοίνωσε γραπτώς τις αιτιάσεις της στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, εκτός της Anic και της Rhône-Poulenc. Όλες οι αποδέκτριες επιχειρήσεις απάντησαν γραπτώς.
- 7 Στις 24 Οκτωβρίου 1984, ο σύμβουλος που όρισε η Επιτροπή επί των ακροάσεων συγκάλυψε τους νομικούς συμβούλους των αποδεκτριών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, για να συμφωνήσουν επί ορισμένων διαδικαστικών θεμάτων ενόψει της προβλεπόμενης στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ακροάσεως, που επρόκειτο να αρχίσει στις 12 Νοεμβρίου 1984. Εξ άλλου, κατά τη συνάντηση αυτή, η Επιτροπή ανήγγειλε ότι, ενόψει της επιχειρηματολογίας που είχαν αναπτύξει οι επιχειρήσεις με τις απαντήσεις τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα τους ανακοίνωνε σύντομα αποδεικτικά στοιχεία συμπληρωματικά εκείνων που ήδη διέθεταν όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλιών καθορισμού των τιμών. Έτσι, στις 31 Οκτωβρίου 1984, η Επιτροπή απέστειλε στους νομικούς συμβούλους των επιχειρήσεων μια δέσμη εγγράφων που περιείχε αντίγραφα των οδηγιών καθορισμού των τιμών που είχαν δώσει οι παραγωγοί στα γραφεία πωλήσεών τους, καθώς και συγκεντρωτικούς πίνακες των εγγράφων αυτών. Προς διασφάλιση του απορρήτου των υποθέσεων, η Επιτροπή έθεσε για την ανακοίνωση των στοιχείων αυτών ορισμένους όρους: ειδικότερα, τα κοινοποιούμενα έγγραφα δεν έπρεπε να περιέλθουν εις γνώση των εμπορικών τμημάτων των επιχειρήσεων. Οι δικηγόροι πολλών επιχειρήσεων αρνήθηκαν να αποδεχθούν τους όρους αυτούς και επέστρεψαν τα έγγραφα πριν από την ακρόαση.
- 8 Εν όψει των πληροφοριών που παρασχέθηκαν με τις γραπτές απαντήσεις στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή αποφάσισε να επεκτείνει τη διαδικασία και στις εταιρίες Anic και Rhône-Poulenc. Προς τούτο, απέστειλε στις εταιρίες αυτές, στις 25 Οκτωβρίου 1984, ανακοίνωση των αιτιάσεων όμοια με εκείνη που είχε αποστείλει στις δεκαπέντε άλλες επιχειρήσεις.
- 9 Μια πρώτη σειρά ακροάσεων πραγματοποιήθηκε από τις 12 έως τις 20 Νοεμβρίου 1984. Στις ακροάσεις αυτές ακούστηκαν όλες οι επιχειρήσεις εκτός της Shell (η οποία είχε αρνηθεί να μετάσχει σε οποιαδήποτε ακρόαση), της Anic, της ICI και της Rhône-Poulenc (οι οποίες θεώρησαν ότι δεν τους είχε δοθεί η δυνατότητα να προετοιμάσουν την άμυνά τους).

- 10 Κατά τις ακροάσεις αυτές, πολλές επιχειρήσεις αρνήθηκαν να σχολιάσουν τα ζητήματα που θίγονταν στα έγγραφα που τους είχαν αποσταλεί στις 31 Οκτωβρίου 1984, ισχυριζόμενες ότι η Επιτροπή είχε μεταβάλει ριζικά την κατεύθυνση της επιχειρηματολογίας της και ότι έπρεπε να τους δοθεί τουλάχιστον η δυνατότητα να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις. Άλλες επιχειρήσεις υποστήριξαν ότι δεν είχαν αρκετό χρόνο για να μελετήσουν τα εν λόγω έγγραφα πριν από την ακρόαση. Κοινή σχετική επιστολή απεστάλη στην Επιτροπή στις 28 Νοεμβρίου 1984 από τους δικηγόρους των επιχειρήσεων BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina και Solvay. Με επιστολή της 4ης Δεκεμβρίου 1984, η Hüls δήλωσε ότι συντάσσεται με την ανωτέρω εκφρασθείσα άποψη.
- 11 Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή, στις 29 Μαρτίου 1985, διαβίβασε στις επιχειρήσεις νέα σειρά εγγράφων, στα οποία περιέχονταν οι οδηγίες περί καθορισμού των τιμών, οι οποίες είχαν δοθεί από τις επιχειρήσεις στα γραφεία πωλήσεών τους· τα έγγραφα αυτά συνοδεύονταν από πίνακες τιμών, καθώς και από συνοπτική έκθεση των αποδείξεων για καθεμιά από τις πρωτοβουλίες καθορισμού των τιμών για τις οποίες υπήρχαν έγγραφα στοιχεία. Η Επιτροπή κάλεσε τις επιχειρήσεις να απαντήσουν συναφώς, εγγράφως και στο πλαίσιο άλλης σειράς ακροάσεων, και διευκρίνισε ότι ήρε τους περιορισμούς που είχε προβλέψει αρχικά όσον αφορά την ανακοίνωση των εγγράφων στα εμπορικά τμήματα των επιχειρήσεων.
- 12 Με άλλο έγγραφο της ίδιας ημέρας, η Επιτροπή απάντησε στα επιχειρήματα που είχαν προβάλει οι δικηγόροι, ότι δηλαδή δεν είχε προσδιορίσει με επαρκή νομική σαφήνεια τη φερόμενη σύμπραξη, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και κάλεσε τις επιχειρήσεις να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους εγγράφως και προφορικά.
- 13 Μια δεύτερη σειρά ακροάσεων διεξήχθη από τις 8 έως τις 11 Ιουλίου 1985 και στις 25 Ιουλίου 1985. Οι μεν Anic, ICI και Rhône-Poulenc υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους, οι δε λοιπές επιχειρήσεις (εκτός της Shell) σχολίασαν τα ζητήματα που θίγονταν στα από 29 Μαρτίου 1985 δύο έγγραφα της Επιτροπής.
- 14 Το σχέδιο πρακτικών των ακροάσεων, συνοδευόμενο από τα σχετικά έγγραφα, διαβιβάστηκε στα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής για τις Συμπράξεις και τις Δεσπόζουσες Θέσεις (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) στις 19 Νοεμβρίου 1985 και απεστάλη στις επιχειρήσεις στις 25 Νοεμβρίου 1985. Η συμβουλευτική επιτροπή εξέδωσε τη γνωμοδότησή της κατά την 170ή συνεδρίασή της, στις 5 και 6 Δεκεμβρίου 1985.

- 15 Κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, το διατακτικό της οποίας έχει ως εξής:

« Άρθρο 1

Οι Anic SpA, ATO Chemie SA (τώρα Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (τώρα Hüls AG), ICI plc, Chemische Werke Linz, Montepolimeri SpA (τώρα Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay et Cie και Saga Petrokjemii AG & Co. (τώρα τμήμα της Statoil) έχουν παραβεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, συμμετέχοντας:

- στην περίπτωση της Anic, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1982 ή τις αρχές του 1983·
- στην περίπτωση της Rhône-Poulenc, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1980·
- στην περίπτωση της Petrofina, από το 1980 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση των Hoechst, ICI, Montepolimeri και Shell, από τα μέσα του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση των Hercules, Linz, Saga και Solvay, από τον Νοέμβριο του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση της ATO, τουλάχιστον από το 1978 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·
- στην περίπτωση των BASF, DSM και Hüls, από κάποια στιγμή μεταξύ 1977 και 1979 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγονται στα μέσα του 1977, βάσει των οποίων οι παραγωγοί [που] προμήθευαν πολυπροπυλένιο στο έδαφος της κοινής αγοράς:

- α) είχαν επαφές μεταξύ τους και τακτικές συναντήσεις (από τις αρχές του 1981, δύο φορές τον μήνα) στο πλαίσιο σειράς μυστικών συναντήσεων που αποσκοπούσαν στη συζήτηση και στον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους·
- β) καθόριζαν περιοδικά “ τιμές-στόχους ” (ή κατώτατες τιμές) για την πώληση του προϊόντος σε κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας·
- γ) συμφώνησαν διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εν λόγω τιμών-στόχων, τα οποία περιλάμβαναν (κυρίως) περιοδικούς περιορισμούς στην παραγωγή, ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων και, από το τέλος του 1982, σύστημα “ λογιστικής διαχείρισης ” που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών σε μεμονωμένους πελάτες·
- δ) πρόβησαν σε ταυτόχρονες αυξήσεις τιμών εφαρμόζοντας τους εν λόγω στόχους·
- ε) κατένειμαν την αγορά παραχωρώντας σε κάθε παραγωγό έναν ετήσιο στόχο πωλήσεων ή “ ποσοστάσεις ” (1979, 1980 και, τουλάχιστον, για ένα μέρος του 1983) ή, ελλείψει οριστικής απόφασης που να καλύπτει ολόκληρο το έτος, υποχρεώνοντας τους παραγωγούς να περιορίζουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους με αναφορά σε προηγούμενη περίοδο (1981, 1982).

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (εάν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του πολυπροπυλενίου, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, που θα είχαν το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης κάθε ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται, συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί (όπως το Fides) πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών· οι επιχειρήσεις απέχουν, ειδικότερα, από την ανταλλαγή, μεταξύ τους, κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από ένα τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

- i) Anic SpA, πρόστιμο 750 000 ECU, ή 1 103 692 500 λίρες Ιταλίας·
- ii) Atochem, πρόστιμο 1 750 000 ECU, ή 11 973 325 γαλλικά φράγκα·
- iii) BASF AG, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 5 362 225 γερμανικά μάρκα·
- iv) DSM NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 6 657 640 ολλανδικά φιορίνια·
- v) Hercules Chemicals NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 120 569 620 βελγικά φράγκα·
- vi) Hoechst AG, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 19 304 010 γερμανικά μάρκα·
- vii) Hüls AG, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 5 898 447,50 γερμανικά μάρκα·
- viii) ICI plc, πρόστιμο 10 000 000 ECU, ή 6 447 970 λίρες στερλίνες·
- ix) Chemische Werke Linz, πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 1 471 590 000 λίρες Ιταλίας·
- x) Montedipe, πρόστιμο 11 000 000 ECU, ή 16 187 490 000 λίρες Ιταλίας·
- xi) Petrofina SA, πρόστιμο 600 000 ECU, ή 26 306 100 βελγικά φράγκα·
- xii) Rhône-Poulenc SA, πρόστιμο 500 000 ECU, ή 3 420 950 γαλλικά φράγκα·
- xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 5 803 173 λίρες στερλίνες·

- xiv) Solvay & Cie, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 109 608 750 βελγικά φράγκα·
- xv) Statoil Den Norske Stats Oljeselskap AS (που περιλαμβάνει τώρα [την] Saga Petrokjemii), πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 644 797 λίρες στερλίνες.

Άρθρα 4 και 5

[παραλείπονται] »

- 16 Στις 8 Ιουλίου 1986, απεστάλησαν στις επιχειρήσεις τα οριστικά πρακτικά των ακρόασεων με τις διορθώσεις, τα συμπληρώματα και τις διαγραφές που οι ίδιες είχαν ζητήσει.

Η διαδικασία

- 17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 31 Ιουλίου 1986, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή, ζητώντας την ακύρωση της Αποφάσεως. Δεκατρείς από τις λοιπές δεκατέσσερις αποδέκτριες της εν λόγω αποφάσεως άσκησαν επίσης προσφυγή με αίτημα την ακύρωσή της (υποθέσεις T-1/89 έως T-4/89 και T-7/89 έως T-15/89).
- 18 Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη εξ ολοκλήρου ενώπιον του Δικαστηρίου.
- 19 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο διαβίβασε την υπό κρίση υπόθεση, όπως και τις άλλες δεκατρείς, στο Πρωτοδικείο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988).
- 20 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου όρισε γενικό εισαγγελέα.

- 21 Με έγγραφο της 3ης Μαΐου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου κάλεσε τους διαδίκους να συμμετάσχουν σε άτυπη σύσκεψη προκειμένου να ρυθμιστούν οι οργανωτικές πλευρές της προφορικής διαδικασίας. Η σύσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιουλίου 1990.
- 22 Με έγγραφο της 9ης Ιουλίου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου ζήτησε από τους διαδίκους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με ενδεχόμενη συνεκδίκηση των υποθέσεων Τ-1/89 έως Τ-4/89 και Τ-6/89 έως Τ-15/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας. Κανένας διάδικος δεν εξέφρασε αντιρρήσεις επ' αυτού.
- 23 Με Διάταξη της 25ης Σεπτεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνεκδικάσει λόγω συναφείας τις προαναφερθείσες υποθέσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο οποίος εφαρμόζοταν τότε αναλογικώς στην ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988.
- 24 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί των αιτήσεων εμπιστευτικού χειρισμού, τις οποίες είχαν υποβάλει οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις Τ-2/89, Τ-3/89, Τ-9/89, Τ-11/89, Τ-12/89 και Τ-13/89 και τις οποίες δέχθηκε εν μέρει.
- 25 Με έγγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου μεταξύ 9ης Οκτωβρίου και 29ης Νοεμβρίου 1990, οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις που τους είχε θέσει το Πρωτοδικείο με τα από 19 Ιουλίου έγγραφα του Γραμματέα.
- 26 Εν όψει των απαντήσεων στις ερωτήσεις αυτές και κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 27 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη από τις 10 έως τις 15 Δεκεμβρίου 1990.
- 28 Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991.

Τα αιτήματα των διαδίκων

29 Η εταιρία Enichem Anic ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- 1) να ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει την απόφαση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986 (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο) κατά το μέτρο που αφορά την προσφεύγουσα·
- 2) επικουρικώς, να ακυρώσει ή να μειώσει το επιβαλλόμενο στην προσφεύγουσα πρόστιμο·
- 3) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, δαπάνες και δικηγορικές αμοιβές.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

- 30 Πρέπει να εξεταστούν, *πρώτον*, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας περί παραβιάσεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου, καθ' όσον η Επιτροπή δεν διατύπωσε, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, όλες τις αιτιάσεις τις οποίες έκρινε, στη συνέχεια, αποδεδειγμένες με την Απόφαση, καταλογίζοντας έτσι στην προσφεύγουσα ευθύνη συλλογική (1), καθ' όσον τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων δεν κοινοποιήθηκαν ούτε στα μέλη της Επιτροπής ούτε στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής (2), καθ' όσον δεν κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων (3) και καθ' όσον η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη την ιδιάζουσα θέση της προσφεύγουσας στη διοικητική διαδικασία (4)· *δεύτερον*, οι αιτιάσεις που άπτονται της αποδείξεως της παραβιάσεως και αφορούν αφενός μεν τις διαπιστώσεις της Επιτροπής όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά (1), αφετέρου δε την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών (2), καθ' όσον η Επιτροπή δεν χαρακτήρισε ορθώς την παράβαση (Α), καθ' όσον δεν εκτίμησε ορθώς το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού (Β) και καθ' όσον δεν εκτίμησε ορθώς τον επηρεασμό του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου (Γ)· *τρίτον*, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας σχετικά με τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβιάσεως σ' αυτήν· *τέταρτον*, οι αιτιάσεις οι σχετικές με την αιτιολογία της Αποφάσεως· *πέμπτον*, οι αιτιάσεις που αφορούν τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, το οποίο

υποστηρίζεται ότι έχει εν μέρει παραγραφεί (1) και ότι είναι δυσανάλογο και προς τη διάρκεια (2) και προς τη σοβαρότητα (3) της φερομένης παραβάσεως.

Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου

1. *Νέες αιτιάσεις και συλλογική ευθύνη*

- 31 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή έκρινε, με την Απόφασή της, αποδεδειγμένες εις βάρος της αιτιάσεις που δεν είχαν διατυπωθεί στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων· πρόκειται ειδικότερα για τις αιτιάσεις που περιγράφονται στο άρθρο 1, στοιχείο γ, της Αποφάσεως. Δεν επιτρέπεται — όπως επιχειρεί να πράξει η Επιτροπή — να αποδίδεται στην προσφεύγουσα ευθύνη διότι συμμετέσχε στη σύμπραξη εν γένει και, κατά συνέπεια, να επεκτείνεται έμμεσα αυτή η ευθύνη στις ενέργειες με τις οποίες εκδηλώθηκε η σύμπραξη, χωρίς αυτές να μπορούν να καταλογιστούν ευθέως στην προσφεύγουσα. Έτσι, δεν μπορεί να κρίνεται αυτή υπεύθυνη για τις ενέργειες που περιγράφονται στο άρθρο 1, στοιχείο γ, της Αποφάσεως, οι οποίες, καθ' ομολογίαν της ίδιας της Επιτροπής, δεν μπορούν να καταλογιστούν ευθέως στην προσφεύγουσα.
- 32 Γι' αυτό, η αποδιδόμενη στην προσφεύγουσα ευθύνη δεν ανταποκρίνεται ούτε στα πραγματικά περιστατικά που αποδείχτηκαν ως προς αυτήν, ούτε στις αιτιάσεις που διατυπώνονται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, και αν ακόμη ληφθεί υπόψη το γενικό μέρος της εν λόγω ανακοινώσεως, υπό την έννοια βέβαια ότι το μέρος αυτό, το οποίο ορίζει το γενικότερο πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η συμπεριφορά κάθε επιχειρήσεως, μπορεί να θεωρηθεί ως ειδικώς απευθυνόμενο στην Anic μόνον όταν αυτή ρητώς κατονομάζεται και χωρίς εκείνα τα χωρία του όπου γίνεται λόγος μόνο για άλλους παραγωγούς.
- 33 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις της Επιτροπής, η Απόφαση αφήνει να εννοηθεί ότι η Anic μετέσχε σε όλες τις ενέργειες που περιγράφονται στο άρθρο 1, όπως και όλες οι άλλες μνημονευόμενες επιχειρήσεις.
- 34 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το επιχείρημα αυτό στηρίζεται σε σκοπίμως εσφαλμένη ανάγνωση του άρθρου 1 της Αποφάσεως. Η Επιτροπή δεν διαβεβαίωσε, με τη διάταξη αυτή, ότι η προσφεύγουσα μετέσχε σε όλες τις διαλαμβανόμενες σ' αυτήν ενέργειες,

αλλ' απλώς ότι μετέσχε σε μια σύμπραξη μεταξύ παραγωγών πολυπροπυλενίου, η οποία εκδηλώθηκε μέσω των ενεργειών αυτών. Η Απόφαση αποδίδει στην προσφεύγουσα, όπως και στις άλλες επιχειρήσεις, την ευθύνη όχι ενός συνόλου χωριστών παραβάσεων, αλλά μιας ενιαίας παραβάσεως, και συγκεκριμένα της συμμετοχής σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική που αποσκοπούσε στη στήριξη των τιμών του πολυπροπυλενίου, η οποία εκδηλώθηκε μέσω διαφόρων μέτρων, τα οποία, λαμβανόμενα ως σύνολο, συνιστούν μια ενιαία παράβαση.

35 Κατά την Επιτροπή, άπαξ διαπιστώθηκε η συμμετοχή στη σύμπραξη, η εξ αυτής απορρέουσα ευθύνη δεν μπορεί παρά να αντιστοιχεί στη σύμπραξη στο σύνολό της. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ευθύνη μιας επιχειρήσεως που εμπλέκεται στη σύμπραξη δεν εξαρτάται από την απόδειξη της έμπρακτης συμμετοχής της σε κάθε μια μεμονωμένη ενέργεια που συντελείται προς επίτευξη του κοινού σκοπού. Γι' αυτό, φρονεί ότι ήταν άσκοπο να διευκρινιστεί στο άρθρο 1, εκτός από τη διάρκεια της συμμετοχής κάθε επιχειρήσεως στη σύμπραξη, και ο βαθμός της έμπρακτης συμμετοχής της στις διάφορες πρωτοβουλίες που ανελήφθησαν για τη θέση της σε εφαρμογή.

36 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι αιτιάσεις που κρίνονται αποδεδειγμένες στο άρθρο 1, στοιχείο γ, της Απόφασεως μνημονεύονταν όλες στη γενική ή στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων. Συγκεκριμένα, οι περιοδικοί περιορισμοί της παραγωγής εξετάζονταν στις παραγράφους 67 και 79 της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, η ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις στις παραγράφους 97 και 101 αυτής, η συμμετοχή σε τοπικές συναντήσεις στην παράγραφο 2, στοιχείο β, της ειδικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων και, τέλος, το σύστημα του « account management » εξετάζονταν στις παραγράφους 85 έως 89 της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

37 Πρέπει να θεωρηθεί ότι το περιεχόμενο της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων μπορεί να αντιταχθεί ατομικώς σε κάθε έναν από τους αποδέκτες της, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η προσφεύγουσα, εκτός αν ορίζεται ρητώς το αντίθετο είτε στην ίδια τη γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων είτε στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων. Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι, για όλες τις αμφισβητούμενες αιτιάσεις, δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση.

- 38 Επί πλέον, είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι το ίδιο το κείμενο της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων — και συγκεκριμένα στις παραγράφους 1 και 5 — αναφέρει ότι το σύνολο των περιγραφομένων σ' αυτήν ενεργειών προσάπτεται σε όλες τις αποδέκτριες αυτής της ανακοινώσεως επιχειρήσεις.
- 39 Επομένως, οι αιτιάσεις που κρίνονται αποδεδειγμένες στο άρθρο 1, στοιχείο γ, της Απόφασεως είχαν όντως προσηκόντως ανακοινωθεί στην προσφεύγουσα και, ως εκ τούτου, δεν συνιστούν νέες αιτιάσεις.
- 40 Το αν η Επιτροπή διατήρησε αυτές τις αιτιάσεις κατά της προσφεύγουσας στην Απόφαση, σε περίπτωση δε καταφατικής απαντήσεως, το αν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζονται αυτές οι αιτιάσεις, θα κριθεί μαζί με την έρευνα του αν αποδείχτηκε το βάσιμο της παραβάσεως. Το ίδιο ισχύει και ως προς την αιτίαση της προσφεύγουσας ότι η Απόφαση τής καταλογίζει ευθύνη συλλογική.

2. *Η μη κοινοποίηση των πρακτικών των ακροάσεων*

- 41 Κατά την προσφεύγουσα, συνιστά διαδικαστική πλημμέλεια το γεγονός ότι ούτε τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής ούτε το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής ούτε τα λοιπά μέλη της Επιτροπής είχαν στη διάθεσή τους τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων πριν αποφανθούν.
- 42 Η Επιτροπή τονίζει ότι τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής, όπως και τα μέλη της Επιτροπής, είχαν στη διάθεσή τους το σχέδιο πρακτικών των ακροάσεων, το οποίο δεν μεταβλήθηκε ουσιωδώς και μετά την έγκριση των πρακτικών.
- 43 Προσθέτει ότι δεν υλοχρεούται να απευθύνει τα πρακτικά στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής και ότι, εξ άλλου, εκπρόσωποι των κρατών μελών παρέστησαν στις ακροάσεις, πλην των εκπροσώπων της Ελλάδος και του Λουξεμβούργου, χωρών που δεν εκπροσωπήθηκαν στη δεύτερη σύνοδο ακροάσεων την οποία διοργάνωσε η Επιτροπή. Επομένως, κατά την Επιτροπή, τα πρακτικά χρησίμευαν στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής απλώς ως βοήθημα. Όσο για τα μέλη της Επιτροπής, αυτά

διέθεταν όχι μόνο το σχέδιο πρακτικών, αλλά και τις παρατηρήσεις των επιχειρήσεων επί των πρακτικών αυτών.

- 44 Η Επιτροπή επισημαίνει, εξ άλλου, ότι, εφόσον τα μέλη της Επιτροπής και της συμβουλευτικής επιτροπής μπόρεσαν να αποφανθούν με πλήρη γνώση των πραγμάτων, η Απόφαση δεν θα ήταν διαφορετική αν δεν είχε εμφιλοχωρήσει η φερόμενη πλημμέλεια· αυτή ήταν, κατά συνέπεια, δευτερεύουσας σημασίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1980, στην υπόθεση 30/78, Distillers Company κατά Επιτροπής, Racc. 1980, σ. 2229, σκέψη 26, και προτάσεις, σ. 2290).
- 45 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η μη οριστική μορφή των πρακτικών της ακροάσεως που υποβάλλονται στη συμβουλευτική επιτροπή και στην Επιτροπή μπορεί να συνιστά πλημμέλεια της διοικητικής διαδικασίας δυνάμενη να πλήξει τη νομιμότητα της αποφάσεως στην οποία καταλήγει, μόνον αν το εν λόγω κείμενο έχει συνταχθεί κατά τρόπον εμβάλλοντα τους αποδέκτες του σε ουσιώδη πλάνη (απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 44/69, Buchler κατά Επιτροπής, Racc. 1970, σ. 733, σκέψη 17).
- 46 Όσον αφορά τα πρακτικά που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή, μαζί με το σχέδιο πρακτικών, έλαβε και τις παρατηρήσεις που είχαν διατυπώσει επ' αυτού οι επιχειρήσεις· πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί ότι τα μέλη της Επιτροπής έλαβαν γνώση όλων των στοιχείων που ασκούσαν επιρροή πριν εκδώσουν την Απόφαση.
- 47 Όσον αφορά το σχέδιο πρακτικών που διαβιβάστηκε στη συμβουλευτική επιτροπή, πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα δεν εξήγησε γιατί το σχέδιο αυτό δεν αντανάκλουσε τα διαμειφθέντα στις ακροάσεις κατά τρόπο πιστό και ακριβή· δεν απέδειξε, επομένως, ότι το εν λόγω κείμενο ήταν συντεταγμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εμβάλλει σε ουσιώδη πλάνη τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής.
- 48 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

3. *Η μη κοινοποίηση της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων*

- 49 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων του αμυνομένου επέβαλλε να της είχε γνωστοποιηθεί η γνωμοδότηση την οποία, βάσει της εντολής του, ο σύμβουλος επί των ακροάσεων υπεχρεούτο να απευθύνει στον Γενικό Διευθυντή Ανταγωνισμού.
- 50 Η Επιτροπή φρονεί ότι η έκθεση την οποία απευθύνει ο σύμβουλος επί των ακροάσεων στον Γενικό Διευθυντή Ανταγωνισμού — δεδομένου ότι η έκθεση αυτή, συντασσόμενη από υπάλληλο της Επιτροπής, υποβάλλεται συνήθως προφορικάς — εντάσσεται στην εσωτερική διαδικασία λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής και δεν μπορεί, επομένως, να κοινοποιηθεί στις επιχειρήσεις.
- 51 Η Επιτροπή επισημαίνει, εξ άλλου, ότι η εντολή του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν προβλέπει καμμία δημοσιότητα της εκθέσεώς του.
- 52 Τέλος, τονίζει ότι θα επιήττετο η ειλικρίνεια και η ανεξαρτησία του συμβούλου επί των ακροάσεων, αν οι ενέργειές του δεν παρέμεναν εμπιστευτικές. Την άποψη αυτή επιβεβαιώνει η διάταξη της 11ης Δεκεμβρίου 1986, στην υπόθεση 212/86 R, ICI κατά Επιτροπής, σκέψεις 5 έως 8 (που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή), κατά την οποία η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από το Δικαστήριο κατά την άσκηση του δικαστικού του ελέγχου.
- 53 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι τα δικαιώματα του αμυνομένου δεν επιτάσσουν το να μπορούν οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ να σχολιάζουν την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, η οποία συνιστά καθαρώς εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής. Σχετικώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έκθεση αυτή έχει αξία γνωμοδοτήσεως για την Επιτροπή, η οποία ουδόλως υποχρεούται να συνταχθεί με αυτήν και ότι, επομένως, η έκθεση αυτή δεν ενέχει κανένα στοιχείο λήψεως αποφάσεως, το οποίο θα έπρεπε να λάβει υπόψη ο κοινοτικός δικαστής προς άσκηση του ελέγχου του (προαναφερθείσα διάταξη της 11ης Δεκεμβρίου 1986, στην υπόθεση 212/86 R, σκέψεις 5 έως 8). Συγκεκριμένα, η προστασία των δικαιωμάτων του αμυνομένου εξασφαλίζεται επαρκώς κατά νόμον,

άπαξ τα διάφορα όργανα τα οποία συμβάλλουν στην εκπόνηση της τελικής αποφάσεως έχουν ενημερωθεί ορθώς περί της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξαν οι επιχειρήσεις, καθώς και περί των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή προς στήριξη των αιτιάσεών της (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, στην υπόθεση 322/81, *Nederlandsche Banden-Industrie Michelin κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 7).

54 Συναφώς, έχει σημασία να σημειωθεί ότι σκοπός της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν είναι να συμπληρώνει ή να διορθώνει την επιχειρηματολογία των επιχειρήσεων, ούτε να διατυπώνει νέες αιτιάσεις ή να παρέχει νέα αποδεικτικά στοιχεία κατ' αυτών.

55 Επομένως, οι επιχειρήσεις δεν δύνανται, επικαλούμενες τον σεβασμό των δικαιωμάτων του αμυνομένου, να αξιώνουν να τους κοινοποιηθεί η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, για να μπορέσουν να τη σχολιάσουν (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιανουαρίου 1984, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 43/82 και 63/82, *VBVB και VBBB κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 25).

56 Κατά συνέπεια, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

4. Η *ιδιάζουσα θέση της προσφεύγουσας στη διοικητική διαδικασία*

57 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι ενεπλάκη στη διοικητική διαδικασία όταν αυτή είχε ήδη κινηθεί. Βρέθηκε, έτσι, σε *ιδιάζουσα θέση*, που είχε ως συνέπεια ότι δεν έλαβε πλήρη γνώση της κατ' αντιμωλίαν συζητήσεως που είχε εξελιχθεί μέχρι τότε.

58 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα δεν ανέφερε κατά τί η *ιδιάζουσα θέση* της στη διοικητική διαδικασία της στέρησε τη δυνατότητα να προβάλει, όπως ήθελε, την άποψή της εφ' όλων των αιτιάσεων που είχε διατυπώσει εις βάρος της η Επιτροπή με τις ανακοινώσεις αιτιάσεων που της απηύθυνε, καθώς και επί των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία πρόεβαλε η Επιτροπή προς απόδειξη αυτών των αιτιάσεων και τα οποία μνημόνευε στις ανακοινώσεις αιτιάσεών της ή στα παραρτήματα αυτών.

- 59 Το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν μετέσχε στην πρώτη σειρά ακροάσεων δεν την εμπόδισε να προβάλει λυσιτελώς την άποψή της επί των αιτιάσεων που της είχαν απευθυνθεί· δεν μπορεί, επομένως, να επικαλεστεί το γεγονός ότι δεν ενημερώθηκε για την κατ' αντιμωλίαν συζήτηση που είχε ήδη διεξαχθεί μεταξύ της Επιτροπής και άλλων επιχειρήσεων.
- 60 Κατά συνέπεια, η ιδιάζουσα θέση της προσφεύγουσας στη διοικητική διαδικασία δεν οδήγησε σε παραβίαση των δικαιωμάτων του αμυνομένου· η αιτίαση πρέπει, επομένως, να απορριφθεί.

Περί της αποδείξεως της παραβάσεως

- 61 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 80, πρώτο εδάφιο), από το 1977, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου που εφοδίαζαν την ΕΟΚ μετείχαν σε σύνολο σχεδίων, μηχανισμών και μέτρων που αποφασίζονταν στα πλαίσια ενός συστήματος τακτικών συναντήσεων και συνεχών επαφών. Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 80, δεύτερο εδάφιο) ότι, σύμφωνα με το συνολικό σχέδιο των παραγωγών, διοργανώνονταν συναντήσεις με σκοπό την επίτευξη ρητής συμφωνίας σχετικά με επί μέρους θέματα.
- 62 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο πρέπει, κατ' αρχάς, να εξετάσει κατά πόσον η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τα πραγματικά περιστατικά που αφορούν, αφενός, το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο του 1977 μέχρι το τέλος του 1978 ή τις αρχές του 1979 (I) και, αφετέρου, το χρονικό διάστημα από το τέλος του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τα τέλη του 1982 ή τις αρχές του 1983 (II), όσον αφορά το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων (Α), τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών (Β), τα μέτρα που ελήφθησαν προς διευκόλυνση της υλοποίησης των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών (Γ) και τον καθορισμό ποσοτήτων-στόχων και ποσοστώσεων (Δ)· προς τούτο θα εκθέτει την προσβαλλόμενη πράξη (α) και τα επιχειρήματα των διαδίκων (β) πριν προβεί στην εκτίμησή τους (γ)· στη συνέχεια, πρέπει να ελέγξει την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών.

1. *Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά*

I — Για το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο του 1977 μέχρι τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979

A — Η προσβαλλόμενη πράξη

- 63 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 78, τέταρτο εδάφιο) αναφέρει ότι το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου άρχισε να λειτουργεί περί τα τέλη του 1977, δεν κατέστη όμως δυνατόν να διευκρινιστεί τότε ακριβώς άρχισε να παρίσταται σ' αυτές κάθε παραγωγός. Επισημαίνει ότι η Anic, η οποία περιλαμβάνεται μεταξύ των παραγωγών για τους οποίους δεν αποδείχτηκε ότι « υποστήριξαν » την πρωτοβουλία του Δεκεμβρίου του 1977, παραδέχεται ότι μετέσχε στις συναντήσεις από την αρχή.

- 64 Ωστόσο, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) αναφέρει ότι δεν μπορεί να προσδιοριστεί με βεβαιότητα η ακριβής ημερομηνία από την οποία κάθε παραγωγός άρχισε να παρίσταται στις κεντρικές περιοδικές συναντήσεις. Πάντως, η συμμετοχή της Anic, της ATO, της BASF, της DSM και της Hüls στους διακανονισμούς δεν μπορεί να άρχισε αργότερα από το 1979, εφόσον είναι αποδεδειγμένο ότι οι πέντε αυτοί παραγωγοί μετείχαν όλοι στην κατανομή της αγοράς ή στο σύστημα ποσοστώσεων, που άρχισαν να ισχύουν κατά το έτος αυτό.

B — Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 65 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Απόφαση σφάλει κατά το ότι ανάγει χρονικά την έναρξη της συμμετοχής της στις συναντήσεις στον Νοέμβριο του 1977. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή παρεμήνευσε την απάντηση της Anic στην αίτηση παροχής πληροφοριών [παράρτημα 27 της ειδικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων που απευθύνθηκε στη Monte (στο εξής: αιτ. Monte), του οποίου γίνεται μνεία στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων που απευθύνθηκε στην Anic (στο εξής: αιτ. Anic)], με την οποία απάντηση η Anic δήλωνε αφενός ότι οι συναντήσεις άρχισαν « κατά τη δεκαετία του '70, περί το τέλος αυτής της περιόδου », και αφετέρου ότι η έναρξη της συμμετοχής της « πρέπει να εντοπίζεται σε κάποιο χρονικό σημείο κοντά στην έναρξη των εν λόγω συναντήσεων ». Μη έχοντας πλέον στην κατοχή της έγγραφα της περιόδου εκείνης, η προσφεύγουσα καλοπίστως θεώρησε ότι η έναρξη της συμμετοχής της, την οποία εντοπίζει χρονικά στο 1979, βρισκόταν κοντά στην έναρξη των συναντήσεων των παραγωγών, την οποία εντόπιζε γύρω στο 1979, δηλαδή στα τέλη της δεκαετίας του '70.

- 66 Επισημαίνει, εξ άλλου, ότι η Απόφαση αντιφάσκει όσον αφορά την έναρξη της συμμετοχής της. Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική σκέψη 105, θέτει την Anic σε ίση μοίρα με την ATO, τη BASF, τη DSM και τη Hüls, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίζει ότι δεν έχει αποδείξεις για τη συμμετοχή της Anic πριν από το 1979. Το διατακτικό, αντιθέτως, της Αποφάσεως καταλογίζει στην Anic ότι μετείχε στην παράβαση από τον Νοέμβριο του 1977, ενώ στην ATO προσάπτει ότι μετείχε σ' αυτήν από το 1978, στις δε BASF, DSM και Hüls από κάποιο μη προσδιοριζόμενο χρονικό σημείο μεταξύ 1977 και 1979.
- 67 Η Επιτροπή εκθέτει ότι από τη σαφή ομολογία που περιέχεται στην απάντηση της Anic στην αίτηση παροχής πληροφοριών προκύπτει ότι αυτή άρχισε να μετέχει στις συναντήσεις παραγωγών περί τον Νοέμβριο του 1977.
- 68 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Anic δεν μπορεί να αναρέσει την ομολογία της, πολλώ μάλλον που, με το υπόμνημα απαντήσεώς της, δικαιολογεί αυτήν την μεταστροφή με το γεγονός ότι, όταν απάντησε στην αίτηση παροχής πληροφοριών, δεν είχε στην κατοχή της τα έγγραφα της Επιτροπής, πράγμα που δείχνει ότι η προσφεύγουσα προσάρμοσε την απάντησή της ανάλογα με τα αποδεικτικά στοιχεία που διέθετε η Επιτροπή.

Γ — Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 69 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως αναγνώρισε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το μοναδικό αποδεικτικό στοιχείο που προβάλλει προς απόδειξη της συμμετοχής της προσφεύγουσας στις συναντήσεις κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα είναι η απάντηση της τελευταίας στην αίτηση παροχής πληροφοριών (παράρτ. 27, αιτ. Monte), στην οποία αναφέρονται τα εξής:

« Incontri fra i produttori Europei di polipropilene sono iniziati negli anni 70 intorno al termine di quel periodo. Non siamo in grado di stabilire con precisione la data in cui è iniziata la partecipazione dell' Anic, ma riteniamo si collochi in un momento prossimo all' inizio degli incontri stessi. »

(« Συναντήσεις μεταξύ των παραγωγών προπυλενίου της Ευρώπης άρχισαν κατά τη δεκαετία του '70, περί το τέλος αυτής της περιόδου. Δεν είμαστε σε θέση να προσδιορίσουμε με ακρίβεια την ημερομηνία έναρξεως της συμμετοχής της Anic, νομίζουμε όμως ότι πρέπει να εντοπίζεται σε κάποιο χρονικό σημείο κοντά στην έναρξη των εν λόγω συναντήσεων. »)

- 70 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η απάντηση της προσφεύγουσας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως σαφής ομολογία συμμετοχής της στις συναντήσεις από τον Νοέμβριο του 1977. Πράγματι, η προσφεύγουσα δίνει στην απάντησή της μια γραμματική και συστηματική ερμηνεία καθ' όλα εύλογη· την ερμηνεία αυτή επιρρωννύει μάλιστα η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), η οποία, αφού αναφέρει ότι οι συναντήσεις των « διευθυντών » και των « εμπειρογνομόνων » άρχισαν στα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, αναφέρει ότι η Anic μετείχε τακτικά στις συναντήσεις αυτές καθ' όσον χρόνο ήταν παρούσα στην αγορά του πολυπροπυλενίου μεταξύ 1979 και 1983, ήτοι μετά την υπό εξέταση περίοδο.
- 71 Έχει σημασία, περαιτέρω, να τονιστεί ότι την ερμηνεία που δίνει η προσφεύγουσα στην απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών ενισχύει ακόμα η αμφιβολία την οποία εξέφρασε σχετικώς η Επιτροπή στο ίδιο το κείμενο της Απόφάσεως (αιτιολογική σκέψη 105, δεύτερο εδάφιο), όπου δέχεται ότι η ημερομηνία από την οποία άρχισαν να συμμετέχουν στους διακανονισμούς η Anic, η BASF, η DSM και η Hüls δεν μπορεί να ήταν μεταγενέστερη του 1979.
- 72 Πρέπει να επισημανθεί ότι η ίδια αμφιβολία διαφαίνεται και στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων που απευθύνθηκε στην προσφεύγουσα, με την οποία η Επιτροπή παρέθεσε απλώς την απάντηση της Anic στην αίτηση παροχής πληροφοριών, χωρίς να αναφέρει την ερμηνεία που η ίδια θα της απέδιδε ως προς τον ακριβή καθορισμό της αρχής της συμμετοχής της Anic στις συναντήσεις· διαφαίνεται επίσης και στη γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων, στην οποία η Επιτροπή δεν έκανε μνεία του ονόματος της προσφεύγουσας όσον αφορά τις συναντήσεις που διεξήχθησαν πριν από το 1979.
- 73 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή, μη μπορώντας να εμφανίσει κανένα αποδεικτικό στοιχείο ικανό να στοιχειοθετήσει τη συμμετοχή της Anic στην παράβαση πριν από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή αυτή.

Π — Για το χρονικό διάστημα από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τα τέλη του 1982 ή τις αρχές του 1983

A — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 74 Η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 18, τρίτο εδάφιο, 78, τέταρτο εδάφιο, και 105, δεύτερο εδάφιο) προσάπτει στην προσφεύγουσα ότι μετείχε στο σύστημα περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου, παριστάμενη τακτικά στις συναντήσεις μέχρι τα μέσα ή τα τέλη του 1982 (αιτιολογικές σκέψεις 19, πρώτο εδάφιο, και 78, έβδομο εδάφιο), οπότε και έπαυσε να συμμετέχει σ' αυτές, μετά την αναδιοργάνωση της ιταλικής βιομηχανίας πετροχημικών και τη μεταβίβαση του κλάδου πολυπροπυλενίου της στη Monte.
- 75 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 21) αναφέρεται ότι σκοπός των περιοδικών αυτών συναντήσεων ήταν ιδίως ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, καθώς και ο έλεγχος της τηρήσεως αυτών από τους παραγωγούς.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 76 Η προσφεύγουσα, ενώ δέχεται ότι άρχισε να μετέχει στις συναντήσεις περί το 1979, επισημαίνει ότι η μόνη συνάντηση στην οποία η Επιτροπή απέδειξε τη συμμετοχή της είναι μια συνάντηση του Ιανουαρίου του 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), η δε συμμετοχή της στις συναντήσεις έπαυσε πιθανότατα στις αρχές του 1982, λόγω της καταστάσεως της ιταλικής χημικής βιομηχανίας, όπως αποδεικνύεται από τα πρακτικά διαφόρων συναντήσεων που έγιναν το 1982. Συναφώς, στα πρακτικά μιας συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24) αναφέρεται ότι οι Anic/SIR δεν έρχονται πλέον, ενώ άλλοι παραγωγοί μνημονεύονται απλώς ως απόντες. Τα πρακτικά μιας συναντήσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 30) αναφέρουν επίσης ότι η Anic δεν ήταν πλέον παρούσα και ότι εθεωρείτο ως ταραχοποιό στοιχείο· αυτό επιβεβαιώνεται και από τα πρακτικά μιας συναντήσεως της 2ας Νοεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 32). Εκ πλάνης η Anic δήλωσε, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (παράρτ. 27, αιτ. Monte), ότι είχε μετάρσει σε μια συνάντηση τον Οκτώβριο του 1982. Στο κείμενο της Αποφάσεως, η Επιτροπή αναγνωρίζει, άλλωστε, η ίδια ότι η Anic έπαυσε να συμμετέχει στις συναντήσεις « μετά τα μέσα ή κατά τα τέλη του 1982 » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 19).

- 77 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η μνεία του ονόματός της σε πίνακες και καταλόγους συνημμένους στα πρακτικά συναντήσεων δεν συνιστά κρίσιμο αποδεικτικό στοιχείο για τη συμμετοχή της στις συναντήσεις. Συγκεκριμένα, όπως σαφώς προκύπτει από τη σύγκριση όλων αυτών των αναφορών που περιέχονται στους πίνακες, αυτές είναι οι ίδιες, τόσο για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η Anic φαίνεται ότι ήταν παρούσα στις συναντήσεις, όσο και για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η Anic ασφαλώς δεν ήταν παρούσα.
- 78 Προσθέτει ότι, σε αρκετούς από αυτούς τους πίνακες, γίνεται ενιαία μνεία της Anic και της SIR, σαν να συναποτελούσαν αυτές μία και μόνη επιχείρηση, ενώ μεταξύ των δύο αυτών επιχειρήσεων υπήρχε πεισματώδης ανταγωνισμός, η δε Anic ουδέποτε δέχτηκε το να δίδεται η εντύπωση ότι συναποτελούσαν μία και μόνη επιχείρηση.
- 79 Εξ άλλου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα υπήρξε απλώς παθητική· υπενθυμίζει ότι τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή προς απόδειξη του εναντίου, ήτοι πίνακες και κατάλογοι που ήταν συνημμένοι σε πρακτικά συναντήσεων παραγωγών και περιείχαν ενιαία μνεία της Anic και της SIR, δεν ήταν πειστικά αποδεικτικά στοιχεία.
- 80 Διατείνεται, εξ άλλου, ότι, σε πρακτικά συναντήσεων, όπως των συναντήσεων της 21ης Σεπτεμβρίου ή της 2ας Νοεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 30 και 32), η Anic εμφανιζόταν ως ταραχοποιό στοιχείο, στο οποίο έπρεπε να ασκηθούν πιέσεις. Αυτό αποδεικνύει ότι η συμπεριφορά της στην αγορά υπήρξε ανταγωνιστική και ανεξάρτητη.
- 81 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις ήταν απλώς σποραδική, ενώ η αιτίαση την οποία της απέδωσε η Επιτροπή προϋπέθετε να έχει αποδεχθεί η τακτική της παρουσίας στις συναντήσεις, ως συστατικό στοιχείο της παραβάσεως. Συναφώς, επισημαίνει ότι η Απόφαση διττώς αντifaσκει: αφενός, όταν διαβεβαιώνει, στην αιτιολογική σκέψη 18, ότι η Anic μετείχε τακτικά στις συναντήσεις, ενώ, στην αιτιολογική σκέψη 37, δεύτερο εδάφιο, δεν την περιλαμβάνει στον κατάλογο των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις· αφετέρου, όταν επισημαίνει τη συμμετοχή της Anic σε δύο μόνο συναντήσεις του Ιανουαρίου του 1981 (αιτιολογική σκέψη 33, τρίτο εδάφιο), ενώ διαβεβαιώνει ότι, από τον Σεπτέμβριο του 1979 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983, διεξήχθησαν 55 συναντήσεις (πίνακας 3 της Αποφάσεως).

- 82 Η Επιτροπή, από την άλλη πλευρά, φρονεί ότι η Anic έπαυσε να μετέχει στις συναντήσεις κατά τα μέσα ή τα τέλη του 1982. Τον ισχυρισμό αυτόν τον στηρίζει στην απάντηση της Anic στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στην οποία αναφέρονται τα εξής:

« Ci risulta che l' ultima partecipazione dell' Anic a una riunione di quel tipo dati dal mese di ottobre 1982 a Zurigo. »

(« Συμπεραίνουμε ότι η τελευταία συμμετοχή της Anic σε τέτοιου τύπου συνάντηση ανάγεται χρονικά στον Οκτώβριο του 1982, στη Ζυρίχη. »)

Την ομολογία αυτή επιρρωννύει το γεγονός ότι η Anic μετέσχε τον Σεπτέμβριο του 1982 στον καθορισμό ποσοστάσεων για το 1983, όπως δείχνουν δύο έγγραφα που ανευρέθηκαν στην ICI (γ. αιτ. παραρτ. 73 και 76).

- 83 Προσθέτει ότι τα πρακτικά των συναντήσεων της 13ης Μαΐου, της 21ης Σεπτεμβρίου και της 2ας Νοεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24, 30 και 32), τα οποία επικαλέστηκε η προσφεύγουσα και στα οποία αναφέρεται ότι « Anic/SIR no longer come » (« οι Anic/SIR δεν έρχονται πλέον »), ότι « Anic were seen as a problem » (« η Anic γινόταν αντιληπτή ως πρόβλημα »), « pressure was needed » (« χρειαζόταν να ασκηθεί πίεση » στην Anic και ότι « Anic were alleged to be a nuisance » (« η Anic εθεωρείτο ως “ μπελάς ” »), δεν δικαιολογούν την απαλλαγή της προσφεύγουσας από την ευθύνη, διότι δεν πρέπει να συγχέεται η συμμόρφωση προς τη σύμβαση με τη συμμετοχή σ' αυτήν· τα εν λόγω πρακτικά, εξ άλλου, αναφέρονται σε ένα χρονικό διάστημα, κατά το οποίο η προσφεύγουσα άρχισε να μη συμμετέχει πλέον στις συναντήσεις.

- 84 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι κάποιος που μετέχει σε συναντήσεις που αποσκοπούν στον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών ή ποσοστάσεων δεν μπορεί να επικαλεστεί, προς άμυνά του, ότι τήρησε καθαρά παθητική στάση κατά τις συναντήσεις αυτές. Η διάκριση μεταξύ απλής συμμετοχής στις συναντήσεις και αποδοχής των αποφάσεων που λαμβάνονται κατά τις συναντήσεις αυτές δεν ασκεί επιρροή. Η — έστω και παθητική — συμμετοχή στις συναντήσεις αρκεί, πράγματι, για να σχηματίσουν οι ανταγωνιστές την πεποίθηση ότι ο συμμετέχων δεσμεύτηκε να ακολουθήσει τη γραμμή που καθόρισαν από κοινού και για να τον επικρίνουν άπαξ παρεκκλίνει από την κοινή αυτή γραμμή.

85 Διατείνεται, εξ άλλου, ότι ο σποραδικός χαρακτήρας της συμμετοχής της Anic στις συναντήσεις διαφεύδεται από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), με την οποία η προσφεύγουσα κατατάσσεται μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις. Η Επιτροπή φρονεί ότι η παρουσία της Anic στις συναντήσεις έπαυσε να είναι τακτική μόλις από τα μέσα του 1982 και όχι από τις αρχές του έτους αυτού. Εκθέτει ότι, αν δεν μπόρεσε να καταρτίσει με ακρίβεια τον πίνακα των συναντήσεων στις οποίες μετέσχε η Anic, το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι, κατ' αντίθεση προς άλλους παραγωγούς, αυτή δεν είχε πλέον στην κατοχή της τα φύλλα πορείας των υπαλλήλων της που έστελνε στις συναντήσεις.

86 Η Επιτροπή διεκρινίζει ακόμη, χάριν πληρότητας, ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, σε πολλά έγγραφα το όνομα της Anic δεν συνδέεται με το όνομα της SIR.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

87 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την απάντηση της προσφεύγουσας στην αίτηση παροχής πληροφοριών (παράρτ. 27, αιτ. Monté), σε συνδυασμό προς την απάντηση της ICI στην ίδια αίτηση (γ. αιτ. παράρτ. 8), η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η Anic μετείχε στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979.

88 Όσον αφορά την έναρξη της συμμετοχής της Anic στις συναντήσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι η ICI, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, κατατάσσει την προσφεύγουσα — κατ' αντίθεση προς δύο άλλους παραγωγούς — μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις « διευθυντών » και « εμπειρογνομόνων » από το 1979 και μετά. Η απάντηση αυτή πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας ανάγεται στην εποχή στην οποία πρωτοκαθιερώθηκε το σύστημα συναντήσεων « διευθυντών » και « εμπειρογνομόνων », ήτοι περί τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979.

89 Την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών επιβεβαιώνει, ως προς το σημείο αυτό, η ερμηνεία την οποία έδωσε η προσφεύγουσα — με τα υπομνήματα που κατέθεσε στο Πρωτοδικείο — στη δική της απάντηση στην αίτηση παροχής πληροφοριών, αναφερόμενη στην αιτιολογική σκέψη 105, δεύτερο εδάφιο, της Αποφάσεως.

Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα ανέφερε ότι η μόνη βέβαια ημερομηνία σχετικά με την έναρξη της τεκμαιρόμενης συμμετοχής της στις συναντήσεις παραμένει το 1979.

- 90 Όσον αφορά το πέρας της συμμετοχής της Anic στις συναντήσεις, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, με την Απόφασή της (αιτιολογικές σκέψεις 19, πρώτο εδάφιο, και 78, έβδομο εδάφιο), αναγνώρισε ότι διατηρούνται αμφιβολίες σχετικά με την ακριβή ημερομηνία· με τα υπομνήματα που κατέθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου, η ίδια παραδέχτηκε ότι η παρουσία της προσφεύγουσας έπαισε να είναι τακτική από τον Μάιο του 1982. Ομοίως, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι κατά τον Σεπτέμβριο του 1982 δεν υπήρχε πλέον πραγματική συμμετοχή της Anic στις συναντήσεις.
- 91 Όπως προκύπτει, εξ άλλου, από τα πρακτικά της συνάντησεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), κατά τη συνάντηση αυτή ελέχθη ότι η Anic δεν ερχόταν πλέον. Η δήλωση αυτή επιρρωννύεται από τα πρακτικά των μεταγενεστέρων συναντήσεων, στα οποία δεν περιλαμβάνεται πλέον μεταξύ των συμμετεχόντων το όνομα της Anic, με εξαίρεση τα πρακτικά της συναντήσεως της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25), απ' όπου προκύπτει ότι η προσφεύγουσα έδωσε στον συντάκτη των πρακτικών αυτών ακριβή αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις που είχε πραγματοποιήσει κατά τον Απρίλιο και τον Μάιο του 1982.
- 92 Όσον αφορά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας σε μια συνάντηση τον Οκτώβριο του 1982, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα — αφού, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, δήλωσε ότι μετέσχε στη συνάντηση αυτή — τώρα ισχυρίζεται ότι το στοιχείο αυτό είναι κατά πάσα πιθανότητα ανακριβές· τον ίδιο ισχυρισμό είχε ήδη προβάλει με την απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.
- 93 Συναφώς, το ίδιο το κείμενο των πρακτικών της εν λόγω συναντήσεως (γ. αιτ. παράρτ. 31) δείχνει ότι, όπως οι παραγωγοί της Ισπανίας, η Hercules, η Amoco και η BP, έτσι και η Anic δεν έδωσε, κατά τη συνάντηση αυτή, τα στοιχεία των πωλήσεών της του Σεπτεμβρίου του 1982, αντιθέτως προς ό,τι είχε πράξει κατά τη συνάντηση της 9ης Ιουνίου 1982, εφόσον δίπλα στους αριθμούς της, όπως και δίπλα στους αριθμούς των προαναφερθέντων παραγωγών, υπάρχει η μνεία « est. », που προφανώς σημαίνει « estimation » (« κατ' εκτίμηση »).

- 94 Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι πεπλανημένως η προσφεύγουσα δήλωσε, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, ότι είχε μετάσχει στη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982.
- 95 Όσον αφορά το τακτικόν της συμμετοχής της προσφεύγουσας στο σύστημα περιοδικών συναντήσεων, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών ότι η συμμετοχή της Apic ήταν τακτική από το τέλος του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τα μέσα του 1982.
- 96 Ορθώς, επίσης, έκρινε η Επιτροπή, βάσει της απαντήσεως της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών, η οποία επιβεβαιώνεται και από τα πρακτικά πολλών συναντήσεων, ότι, καθ' όσον χρόνο η προσφεύγουσα ήταν ακόμα παρούσα στην αγορά, σκοπός των συναντήσεων ήταν βασικά ο καθορισμός επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Στην εν λόγω απάντηση γράφονται, πράγματι, τα εξής: « “Target prices” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) »· « A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings » [« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς “τιμές-στόχοι”, από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) »· « Διάφορες προτάσεις για τον όγκο των πωλήσεων των κατ' ιδίαν παραγωγών συζητούνταν σε συναντήσεις »].
- 97 Επί πλέον, η ICI αναφερόμενη, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στη διοργάνωση — εκτός των συναντήσεων « διευθυντών » — και συναντήσεων « εμπειρογνομόνων » του marketing από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, αποκαλύπτει ότι οι συζητήσεις για τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων γίνονταν όλο και πιο συγκεκριμένες και λεπτομερείς, ενώ, κατά το 1978, οι « διευθυντές » είχαν περιοριστεί στο να αναπτύξουν απλώς την έννοια της « τιμής-στόχου ».

- 98 Πρέπει να προστεθεί ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στην οποία αναφέρονται τα εξής:

« Only “ Bosses ” and “ Experts ” meetings came to be held on a monthly basis (...) By late 1978/early 1979 it was determined that the “ ad hoc ” meetings of Senior Managers should be supplemented by meetings of lower level managers with more marketing knowledge »

[« Μόνο οι συναντήσεις “ διευθυντών ” και “ εμπειρογνομόνων ” διεξάγονταν σε μηνιαία βάση (...) Περί τα τέλη 1978/αρχές 1979, αποφασίστηκε ότι οι “ επί τούτω ” συναντήσεις ανωτάτων διευθυντικών στελεχών έπρεπε να συμπληρωθούν από συναντήσεις μεσαίων στελεχών με καλύτερη γνώση του marketing »],

καθώς και από την ταυτότητα φύσεως και αντικειμένου των συναντήσεων, ότι αυτές εντάσσονταν σε σύστημα περιοδικών συναντήσεων.

- 99 Έχει, εξ άλλου, σημασία να σημειωθεί ότι ο ισχυρισμός περί παθητικού χαρακτήρα της συμμετοχής της Petrofina στις συναντήσεις διαψεύδεται ιδίως από το γεγονός ότι αυτή έδινε πληροφορίες σχετικά με τις μηνιαίες ποσότητες των πωλήσεών της, πράγμα που συνέβη, π. χ., κατά τη συνάντηση της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25), καθώς και από τη μνεία του ονόματός της σε διάφορους πίνακες (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 62), το περιεχόμενο των οποίων πρέπει να προερχόταν από στοιχεία που έδινε, μεταξύ άλλων, η προσφεύγουσα κατά τις συναντήσεις στις οποίες συμμετείχε. Πράγματι, οι περισσότερες από τις προσφεύγουσες παραδέχτηκαν, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η κατάρτιση των πινάκων που αποκαλύφθηκαν στην ICI, την ATO και την Hercules δεν θα ήταν δυνατή βάσει των στατιστικών του συστήματος ανταλλαγής δεδομένων Fides, η δε ICI, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, δήλωσε, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, ότι « the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves » (« η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί »).

- 100 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συμμετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τα μέσα του 1982, ότι οι συναντήσεις αυτές είχαν ως αντικείμενο ιδίως τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, ότι εντάσσονταν στο

πλαίσιο ενός συστήματος και ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις αυτές δεν υπήρξε απλώς παθητική. Η Επιτροπή, όμως, δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η συμμετοχή αυτή συνεχίστηκε και μετά τα μέσα του 1982.

Β — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

101 Κατά την Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 28 έως 46), τέθηκε σε εφαρμογή ένα σύστημα καθορισμού επιδιωκομένων τιμών μέσω πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, από τις οποίες, για το υπό κρίση χρονικό διάστημα, κατέστη δυνατόν να εντοπιστούν πέντε: η πρώτη διήρκεσε από τον Ιούλιο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1979, η δεύτερη από τον Ιανουάριο μέχρι τον Μάιο του 1981, η τρίτη από τον Αύγουστο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1981, η τετάρτη από τον Ιούνιο μέχρι τον Ιούλιο του 1982, η πέμπτη από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Νοέμβριο του 1982.

102 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 33) κατονομάζει, σχετικώς, την προσφεύγουσα μόνο και μόνο για να βεβαιώσει ότι αυτή μετέσχε, τον Ιανουάριο του 1981, σε δύο συναντήσεις, κατά τις οποίες κρίθηκε αναγκαίο να υλοποιηθεί η αύξηση τιμών που είχε αποφασισθεί τον Δεκέμβριο του 1980 για την 1η Φεβρουαρίου 1981, με βάση τα 1,75 γερμανικά μάρκα ανά χιλιόγραμμα (DM/kg) για τη raffia. Αυτή η άνοδος τιμών συντελέστηκε σε δύο στάδια: η αρχική άνοδος θα έπρεπε όντως να εφαρμοστεί την 1η Φεβρουαρίου, ενώ θα έπρεπε ακόμη να εισαχθεί και μια νέα άνοδος από την 1η Μαρτίου « χωρίς εξαίρεση ».

103 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 77, δεύτερο εδάφιο) αναγνωρίζεται ότι η προσφεύγουσα δεν έδωσε οδηγίες για τις τιμές· διαβεβαιώνεται όμως ότι από τα πρακτικά των συναντήσεων και από άλλα έγγραφα αποδεικνύεται ότι η Anic μετείχε, πάντως, τακτικά στις συναντήσεις κατά τις οποίες συζητούνταν και αποφασίζονταν οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

104 Χωρίς να αρνείται κατηγορηματικά τη συμμετοχή της στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε τη συμμετοχή της στις πρωτοβουλίες αυτές. Επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν θεμελιώνει τη συμμετοχή της σε συγκεκριμένες συναντήσεις και δεν μπόρεσε να ανευρεί καμμία οδηγία καθορισμού τιμών απευθυνθείσα από την προσφεύγουσα στα γραφεία πωλήσεών της.

- 105 Διατείνεται ότι οι τιμές που χρέωνε ήσαν πάντα διαφορετικές από τις τιμές-στόχους, ότι ουδέποτε είχε τιμοκατάλογο για το πολυπροπυλένιο και ότι οι εφαρμοζόμενες από τα γραφεία πωλήσεων της τιμές ήσαν αποτέλεσμα αυτόνομης εκτιμήσεως της αγοράς, η οποία σεβόταν τους νόμους του ανταγωνισμού.
- 106 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, συνάγει τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις, οι οποίες αφορούσαν κυρίως τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών.
- 107 Προσθέτει ότι, αν δεν μπόρεσε να συγκεντρώσει περισσότερα αποδεικτικά στοιχεία, το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι η Anic δεν διατήρησε κανένα έγγραφο αναφερόμενο στην υπό κρίση περίοδο. Η Επιτροπή φρονεί ότι η Anic δεν μπορεί να αποφύγει τις ευθύνες της αρνούμενη απλώς την ύπαρξη οποιουδήποτε γραπτού ίχνους οδηγιών καθορισμού τιμών, ενώ δεν αρνείται ότι μετέσχε στις συναντήσεις παραγωγών.
- 108 Κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι τις συναντήσεις αυτές επακολούθησαν παρόμοιες οδηγίες καθορισμού τιμών προερχόμενες από διάφορους παραγωγούς αποδεικνύει ότι οι συναντήσεις δεν ήσαν απλώς ενημερωτικές, αλλ' ότι, αντιθέτως, αποσκοπούσαν στον συντονισμό της τιμολογιακής συμπεριφοράς των παραγωγών στην αγορά.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 109 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα πρακτικά των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου δείχνουν ότι οι παραγωγοί που μετέσχαν στις συναντήσεις αυτές συνομολόγησαν όντως τις συμφωνίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση. Ειδικότερα, στα πρακτικά δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), αναφέρονται τα εξής:

« Whilst all the evidence pointed to actual prices not reaching the previous target levels in February it was agreed that the DM 1.75 target should remain and that DM 2.00 should be introduced without exception in March »

« Παρ' όλο που καθ' όλες τις ενδείξεις, οι πραγματικές τιμές δεν θα έφθαναν τον Φεβρουάριο τις προηγουμένως καθορισθείσες τιμές-στόχους, συμφωνήθηκε ότι θα παρέμενε ως στόχος η τιμή των 1,75 DM, ενώ τα 2,00 DM θα εισήγοντο χωρίς εξαίρεση τον Μάρτιο »).

- 110 Επομένως, άπαξ αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα μετείχε τακτικά, από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τα μέσα του 1982, στις συναντήσεις αυτές, αυτή δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν συντάχθηκε με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν σ' αυτές, χωρίς να παρέχει ενδείξεις προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού. Ελλείψει τέτοιων ενδείξεων, πράγματι, δεν υπάρχει κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα, κατ' αντίθεση προς τους λοιπούς μετέχοντες στις συναντήσεις, δεν συντάχθηκε με αυτές τις πρωτοβουλίες.
- 111 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα προέβαλε δύο επιχειρήματα, για να αποδείξει τον ισχυρισμό της ότι δεν συντάχθηκε με τις συνομολογηθείσες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών. Υποστήριξε, πρώτον, ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις ήταν καθαρά παθητική και, δεύτερον, ότι ουδόλως έλαβε υπόψη τα αποτελέσματα των συναντήσεων για να καθορίσει την τιμολογιακή της πολιτική στην αγορά· αν παρατηρήθηκαν κάποιες παράλληλες αντιδράσεις στη συμπεριφορά της Anic σε σχέση προς τη συμπεριφορά των άλλων παραγωγών, αυτές εξηγούνται από την εξέλιξη της τιμής της πρώτης ύλης και από τη φυσιολογική συμπεριφορά ενός μικρού παραγωγού σε μια αγορά στην οποία δεσπόζουν οι « τέσσερις μεγάλοι ».
- 112 Κανένα από τα δύο αυτά επιχειρήματα δεν μπορεί να γίνει δεκτό προς επίρρωση του ισχυρισμού της προσφεύγουσας ότι δεν συντάχθηκε με τις συμφωνηθείσες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, ειδικότερα, ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις δεν ήταν καθαρά παθητική και, επομένως, το πρώτο επιχείρημα της προσφεύγουσας δεν βρίσκει πραγματικό έρεισμα. Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα, πρέπει να παρατηρηθεί, κατ' αρχάς, ότι, και αν ακόμη έβρισκε πραγματικό έρεισμα, δεν θα ήταν ικανό να αντικρούσει τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών κατά τις συναντήσεις, αλλά θα μπορούσε, το πολύ, να αποδείξει ότι η προσφεύγουσα δεν έθεσε σε εφαρμογή τα αποτελέσματα των συναντήσεων αυτών. Η Απόφαση άλλωστε ουδόλως βεβαιώνει ότι η προσφεύγουσα εφαρμόζε τιμές που αντιστοιχούσαν πάντα προς τις επιδιωκόμενες τιμές που συνομολογούνταν κατά τις συναντήσεις· αυτό σημαίνει ότι ούτε η προσβαλλόμενη πράξη στηρίζεται στη διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα έθετε τα αποτελέσματα των συναντήσεων σε εφαρμογή, για να αποδείξει τη συμμετοχή της στον καθορισμό αυτών των επιδιωκόμενων τιμών.
- 113 Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι, έστω και αν η Επιτροπή δεν μπόρεσε να βρει οδηγίες καθορισμού τιμών προερχόμενες από την προσφεύγουσα και δεν διέθετε, έτσι, απόδειξη για το ότι αυτή έθεσε σε εφαρμογή τις επιδικες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών ή για το ότι υπήρξε παράλληλη συμπεριφορά, το στοιχείο αυτό ουδόλως αναιρεί τη διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα συμμετέσχε στις πρωτοβουλίες αυτές.

- 114 Πρέπει να προστεθεί ότι καλώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), όπου αναφέρεται ότι:

« “ Target prices ” for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) »

[« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς “ τιμές-στόχοι ”, από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) »],

ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν σε σύστημα καθορισμού επιδιωκομένων τιμών.

- 115 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στις αιτιολογικές σκέψεις 29 έως 39 της Αποφάσεως και ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος. Εφόσον, όμως, δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στις περιοδικές συναντήσεις κατά το δεύτερο ήμισυ του 1982, η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών που μνημονεύεται στις αιτιολογικές σκέψεις 40 έως 46 της Αποφάσεως.

Γ — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 116 Η Απόφαση (άρθρο 1, στοιχείο γ, και αιτιολογική σκέψη 27· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 42) προσάπτει στην προσφεύγουσα ότι συνομολόγησε με τους λοιπούς παραγωγούς διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των τιμών-στόχων· τέτοια μέτρα ήταν οι προσωρινοί περιορισμοί της παραγωγής, οι ανταλλαγές λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, η πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων, από τον Σεπτέμβριο δε του 1982, ένα σύστημα « account management » (« λογιστικής διαχειρίσεως ») που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών στους κατ' ιδίαν πελάτες.

117 Όσον αφορά το σύστημα του « account management », του οποίου η πιο πρόσφατη και εξελιγμένη μορφή, που ανάγεται στον Δεκέμβριο του 1982, είναι γνωστή ως « account leadership », η προσφεύγουσα, όπως και κάθε παραγωγός, ορίστηκε συντονιστής ή « leader » ενός τουλάχιστον μεγάλου πελάτη, του οποίου ανέλαβε να συντονίζει, με μυστικότητα, τις σχέσεις με τους προμηθευτές του. Κατ' εφαρμογήν του συστήματος αυτού, εντοπίστηκαν πελάτες στο Βέλγιο, την Ιταλία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ορίστηκε δε ένας « συντονιστής » για καθένα τους. Τον Δεκέμβριο του 1982, προτάθηκε μια πιο γενικευμένη εκδοχή του συστήματος αυτού και προβλέφθηκε ο ορισμός ενός « οδηγού » (« leader »), ο οποίος θα αναλάμβανε να προσανατολίζει, να διαπραγματεύεται και να οργανώνει τις τιμολογιακές μεταβολές. Οι λοιποί παραγωγοί που είχαν τακτικές δΟΣΟΛΗΨΙΕΣ με τους πελάτες ήσαν γνωστοί ως « contenders » (« ανταγωνιστές ») και συνεργάζονταν με τον « account leader », όταν απηθύναν προσφορά σε συγκεκριμένο πελάτη. Χάριν « προστασίας » του « account leader » και των « contenders », κάθε άλλος παραγωγός στον οποίο απευθυνόταν ο πελάτης έπρεπε να κάνει προσφορά σε τιμές υψηλότερες από τον επιθυμητό στόχο. Παρά τους ισχυρισμούς της ICI ότι το σχέδιο αυτό κατέρρευσε ύστερα από λίγους μόνο μήνες μερικής και αναποτελεσματικής εφαρμογής, η Απόφαση βεβαιώνει ότι τα πλήρη πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 ανέφεραν ότι εξετάστηκε τότε λεπτομερώς η περίπτωση διαφόρων πελατών, όπως και οι προσφορές τιμών που είχαν γίνει ή επρόκειτο να γίνουν από κάθε παραγωγό στους πελάτες αυτούς και οι παραδοθείσες ή παραγγελθείσες ποσότητες.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

118 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δυσχερώς δύναται να γίνει αντιληπτό σε τί αναφέρεται η Επιτροπή όταν της προσάπτει ότι μετέσχε σε προσωρινούς περιορισμούς της παραγωγής, σε ανταλλαγές λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις και σε πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων. Εκθέτει ότι η Επιτροπή δεν διαθέτει καμμία απόδειξη της συμμετοχής της στις διάφορες αυτές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα χρησιμοποιούσε πάντα στο μέγιστο το παραγωγικό της δυναμικό, αν εξαιρεθούν κάποιες μειώσεις οφειλόμενες σε απεργίες το 1980 και το 1981 και σε βλάβες εγκαταστάσεων το 1980 και το 1981· στα πρακτικά συναντήσεων που συντάχθηκαν από υπάλληλο της ICI, δεν υπάρχει καμμία αναφορά σε στοιχεία σχετικά με τις παραδόσεις της Anic· η μόνη αναφορά που υπάρχει αφορά τα μερίδια αγοράς, η οποία γίνεται σχεδόν πάντα ενιαία για την Anic και τη SIR· τέλος, η Απόφαση δεν περιέχει καμμία μνεία περί συμμετοχής της σε τοπικές συναντήσεις, ούτε καν περί υπάρξεως τέτοιων συναντήσεων για την Ιταλία.

119 Όσον αφορά τη συμμετοχή της στο σύστημα του « account management », η προσφεύγουσα διατείνεται ότι το σύστημα αυτό καταρτίστηκε σε μια εποχή κατά την οποία αυτή δεν συμμετείχε πλέον στις συναντήσεις.

120 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, διατείνεται ότι οι αιτιάσεις περί προσωρινού περιορισμού της παραγωγής και διεξαγωγής τοπικών συναντήσεων μνημονεύονται στις αιτιολογικές σκέψεις 71 και 43 της γενικής ανακοίνωσης των αιτιάσεων και ότι η ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις διαλαμβάνεται στις αιτιολογικές σκέψεις 56 έως 59 της Αποφάσεως, περί των προσωρινών μέτρων περιορισμού του όγκου πωλήσεων το 1981 και 1982. Όσο για το σύστημα του « account management », δηλώνει ότι ουδέποτε είχε την πρόθεση να αποδώσει ως προς αυτό ευθύνες στην προσφεύγουσα· γι' αυτόν άλλωστε τον λόγο η ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν το μνημονεύει.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

121 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αιτιολογική σκέψη 27 της Αποφάσεως πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 26, δεύτερο εδάφιο, όχι υπό την έννοια ότι προσάπτει σε καθέναν από τους παραγωγούς ότι δεσμεύτηκε ατομικά να λάβει όλα τα μέτρα των οποίων γίνεται μνεία σ' αυτήν, αλλ' ότι προσάπτει σε καθέναν από αυτούς τους παραγωγούς ότι, σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια συναντήσεων, συναποδέχτηκαν με τους λοιπούς παραγωγούς ένα σύνολο μέτρων των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση και που αποσκοπούσαν στη δημιουργία συνθηκών που θα ευνοούσαν την αύξηση των τιμών, ιδίως μειώνοντας τεχνητά την προσφορά του πολυπροπυλενίου· η εκτέλεση αυτού του συνόλου μέτρων είχε επιμεριστεί, με κοινή συμφωνία των διαφόρων παραγωγών, ανάλογα με τη συγκεκριμένη θέση του καθενός.

122 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις κατά τις οποίες υιοθετήθηκε αυτό το σύνολο μέτρων [και ιδίως στις συναντήσεις της 13ης Μαΐου, της 2ας και της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 και της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24, 29, 30 και 33)]· ούτε απέδειξε, επομένως, επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συμφώνησε γι' αυτό το σύνολο μέτρων.

123 Από τα ανωτέρω έλεται, πρώτον, ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στο σύστημα του « account management » δεν αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον. Συναφώς, η Επιτροπή ανέφερε, με το υπόμνημα αντικρούσεώς της, ότι ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι η Anic έφερε ευθύνη ως προς αυτήν την πτυχή. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, ωστόσο, ότι ένας τέτοιος περιορισμός των αιτιάσεων που αποδόθηκαν στην προσφεύγουσα δεν προκύπτει ούτε από την Απόφαση ούτε από την ανακοίνωση των αιτιάσεων. Στην Απόφαση, συγκεκριμένα (αιτιολογικές σκέψεις 19, πρώτο εδάφιο, και 78, έβδομο εδάφιο), η Επιτροπή άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο να συμμετέσχε η προσφεύγουσα στις συναντήσεις κατά το δεύτερο ήμισυ του 1982· αυτό σημαίνει ότι πρέπει επίσης να

έλαβε υπόψη ότι, αν συνέβη αυτό, η προσφεύγουσα είχε μετάσχει στα μέτρα που περιγράφονται στην αιτιολογική σκέψη 27, τα οποία είχαν ληφθεί κατά τις συναντήσεις αυτές και τα οποία προσάπτονται, ανεπιφύλακτα, σε όλους τους παραγωγούς που μετείχαν στις περιοδικές συναντήσεις. Ειδικότερα, στην παράγραφο 85 της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, εκτίθεται ότι « οι παραγωγοί επεξεργάστηκαν ένα σύστημα που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των σκοπομένων αυξήσεων για κάθε πελάτη χωριστά »· ούτε η εν λόγω ανακοίνωση, ούτε άλλωστε η απευθυνθείσα στην προσφεύγουσα ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων, περιέχει τον οποιονδήποτε περιορισμό της αιτιάσεως έναντι αυτής.

124 Δεύτερον, έπεται ακόμη ότι ούτε η συμμετοχή της προσφεύγουσας σε μέτρα περιορισμού της παραγωγής αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον. Με το υπόμνημα αντικρούσεως της, η Επιτροπή είχε εμμείνει σ' αυτή την αιτίαση κατά της προσφεύγουσας, αναφερόμενη στην παράγραφο 71 της γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων (πρόκειται, στην πραγματικότητα, για τις παραγράφους 67 και 79), ενώ κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δήλωσε ότι ουδέποτε προσήψε στην προσφεύγουσα ότι είχε μετάσχει άμεσα στη συμπεριφορά αυτή στην αγορά.

125 Εξ άλλου, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η αιτίασή της περί ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις πωλήσεις, η οποία επίσης μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 27 της Αποφάσεως, συγγεόταν πράγματι με την αιτίασή της περί των ποσοστώσεων για το 1981 και το 1982 (Απόφαση, άρθρο 1, στοιχείο ε), με την οποία πρέπει, επομένως, να συνεξεταστεί.

126 Όσον αφορά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας σε τοπικές συναντήσεις, η Επιτροπή ισχυρίστηκε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δεν είχε αποδώσει τέτοια αιτίαση στην προσφεύγουσα. Συγκεκριμένα, η αιτιολογική σκέψη 20 της Αποφάσεως απαριθμεί τους παραγωγούς κατά των οποίων έγινε δεκτή η αιτίαση αυτή, η δε προσφεύγουσα δεν περιλαμβάνεται μεταξύ αυτών. Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η αιτίαση αυτή δεν απευθύνθηκε στην προσφεύγουσα με την προσβαλλόμενη πράξη.

127 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, κατά το μέτρο που η αιτίαση αυτή της αποδίδεται με την Απόφαση.

Δ — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστάσεις

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 128 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο), « είχε αναγνωρισθεί ότι ένα αυστηρό σύστημα ποσοστάσεων ήταν σημαντικό » κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, τα πρακτικά της οποίας μνημόνευαν κάποιο σχέδιο που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεων στο 80 % του μέσου όρου που είχε επιτευχθεί κατά τους οκτώ πρώτους μήνες του έτους.
- 129 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 52) επισημαίνει ακόμα ότι διάφορα σχέδια κατανομής της αγοράς είχαν ήδη εφαρμοστεί πριν από τον Αύγουστο του 1982. Μολονότι ο προβλεπόμενος συνολικός όγκος παραγγελιών είχε επιμεριστεί σε ποσοστά μεταξύ των κατ' ιδίαν παραγωγών, δεν υπήρξε, ωστόσο, κανένας εκ των προτέρων συστηματικός περιορισμός της συνολικής παραγωγής. Έτσι, οι προβλέψεις για το σύνολο της αγοράς αναθεωρούνταν περιοδικά, οι δε πωλήσεις του κάθε παραγωγού, εκφρασμένες σε τόννους, αναπροσαρμόζονταν, ώστε να ανταποκρίνονται προς το ποσοστό που του είχε επιτραπεί.
- 130 Για το 1979 καθορίστηκαν στόχοι ως προς τον όγκο (εκφραζόμενοι σε τόννους)· οι στόχοι αυτοί στηρίζονταν, εν μέρει τουλάχιστον, στις πωλήσεις που είχαν πραγματοποιηθεί κατά τα τρία προηγούμενα έτη. Πίνακες που ανευρέθηκαν στην ICI ανέφεραν τον « αναπροσαρμοσμένο στόχο » ανά παραγωγή για το 1979, συγκρινόμενο προς την ποσότητα που είχε πράγματι πωληθεί κατά την περίοδο εκείνη στη Δυτική Ευρώπη (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 54).
- 131 Στα τέλη Φεβρουαρίου του 1980, οι παραγωγοί συνομολόγησαν στόχους ως προς τον όγκο πωλήσεων για το 1980, εκφρασμένους και πάλι σε τόννους, με βάση το ετήσιο σύνολο της αγοράς, που είχε εκτιμηθεί σε 1 390 000 τόννους. Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 55), πίνακες που περιέχουν τους « συμφωνηθέντες στόχους » για κάθε παραγωγή για το 1980 βρέθηκαν στην ΑΤΟ και στην ICI. Επειδή η πρώτη αυτή πρόβλεψη για το σύνολο της αγοράς αποδείχθηκε υπερβολικά αισιόδοξη, χρειάστηκε να αναθεωρηθούν προς τα κάτω οι ποσοστάσεις των κατ' ιδίαν παραγωγών, έτσι ώστε να αντιστοιχούν σε μια συνολική κατανάλωση για το εν λόγω έτος 1 200 000 τόννων μόνο. Αν εξαιρεθούν η ICI και η DSM, οι πωλήσεις που πραγματοποίησαν οι διάφοροι παραγωγοί αντιστοιχούσαν, σε γενικές γραμμές, προς τον στόχο τους.
- 132 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 56), η κατανομή της αγοράς για το 1981 αποτέλεσε αντικείμενο μακρών και πολυπλόκων διαπραγματεύσεων. Κατά τις συνα-

ντήσεις του Ιανουαρίου 1981, συμφωνήθηκε, ως προσωρινό μέτρο, ότι, για να υποβοηθηθεί η επίτευξη της πρωτοβουλίας καθορισμού των τιμών για τον Φεβρουάριο-Μάρτιο, κάθε παραγωγός θα περιόριζε τις μηνιαίες πωλήσεις του στο 1/12 του 85 % του « στόχου » για το 1980. Εν αναμονή της καταρτίσεως κάποιου μονιμοτέρου σχεδίου, κάθε παραγωγός ανακοίνωσε στη συνάντηση την ποσότητα που έλπιζε να πωλήσει κατά το 1981. Ωστόσο, το άθροισμα των επί μέρους « φιλοδοξιών » υπερέβαινε κατά πολύ την προβλεπόμενη συνολική ζήτηση. Παρά τις διάφορες συμβιβαστικές προτάσεις που προέβαλαν η Shell και η ICI, δεν επιτεύχθηκε καμία οριστική συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το 1981. Ως προσωρινό μέτρο, οι παραγωγοί καθόρισαν, για καθένα τους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση που είχαν και για το προηγούμενο έτος και γνωστοποιούσαν τις πωλήσεις που πραγματοποιούσαν κάθε μήνα, κατά τη συνάντηση. Κατά συνέπεια, οι πραγματοποιηθείσες πωλήσεις ελέγχονταν συγκρινόμενες προς μια θεωρητική κατανομή της διατιθέμενης αγοράς βάσει των ποσοστώσεων του 1980 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 57).

- 133 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58) εκτίθεται ότι, για το 1982, οι παραγωγοί υπέβαλαν πολύπλοκες προτάσεις, με τις οποίες προσπαθούσαν να συμβιάσουν διαστάμενους παράγοντες, όπως τα παρελθόντα αποτελέσματα, τις φιλοδοξίες τους στην αγορά και τη διατιθέμενη παραγωγική ικανότητα. Η συνολική προς κατανομή αγορά υπολογίστηκε σε 1 450 000 τόννους. Ορισμένοι παραγωγοί υπέβαλαν λεπτομερή σχέδια για την κατανομή της αγοράς, άλλοι αρκέστηκαν στο να γνωστοποιήσουν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν αυτοί να πωλήσουν. Κατά τη συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, η Monte και η ICI επιχείρησαν να καταλήξουν σε συμφωνία. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνει όμως ότι, όπως και το 1981, δεν επιτεύχθηκε οριστική συμφωνία και ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, οι μηνιαίες πωλήσεις κάθε παραγωγού ανακοινώνονταν κατά τις συναντήσεις και συγκρίνονταν προς το ποσοστό που είχε καταγραφεί κατά το προηγούμενο έτος. Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 59), κατά τη συνάντηση του Αυγούστου του 1982, συνεχίστηκαν οι συνομιλίες με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστώσεων για το 1983, η δε ICI πραγματοποίησε, με καθέναν από τους παραγωγούς, διμερείς συζητήσεις σχετικά με το νέο σύστημα. Εν αναμονή, όμως, της εισαγωγής ενός τέτοιου συστήματος ποσοστώσεων, οι παραγωγοί εκλήθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1982, στο ποσοστό του συνόλου των πωλήσεων τις οποίες είχε πραγματοποιήσει ο καθένας τους κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982. Έτσι, το 1982, τα μερίδια που κατείχαν στην αγορά οι παραγωγοί μεσαίων διαστάσεων έφτασαν σε κάποια εξισορρόπηση, για τους πλείστους δε των παραγωγών, παρέμεναν σταθερά σε σχέση προς τα προηγούμενα έτη.

- 134 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 60), για το 1983, η ICI κάλεσε κάθε παραγωγό να ανακοινώσει τις δικές του φιλοδοξίες, καθώς και τις σκέψεις του σχετικά με το μερίδιο της αγοράς που θα έπρεπε να δοθεί σε καθέναν από τους λοιπούς. Έτσι, η Monte, η Anic, η ATO, η DSM, η Linz, η Saga και η Solvay, καθώς και οι παραγωγοί της Γερμανίας διά της BASF, υπέβαλαν λεπτομερείς προτάσεις. Κατόπιν τούτου, οι διάφορες αυτές προτάσεις υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή,

για να εξαχθεί ο μέσος όρος, ο οποίος συγκρίθηκε, στη συνέχεια, με τις προσδοκίες κάθε παραγωγού. Βάσει των πράξεων αυτών, η ICI μπόρεσε να προτείνει κατευθυντήριες γραμμές για μια νέα συμφωνία-πλαίσιο για το 1983. Οι προτάσεις αυτές συζητήθηκαν στις συναντήσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου του 1982. Κατά τη συνεδρίαση της 2ας Δεκεμβρίου 1982, συζητήθηκε μια πρόταση που περιοριζόταν, αρχικά, στο πρώτο τρίμηνο του έτους. Τα πρακτικά της συνάντησής αυτής, τα οποία συνέταξε η ICI, αναφέρουν ότι η ATO, η DSM, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Monte και η Solvay, καθώς και η Hercules, θεώρησαν « αποδεκτή » την ποσόστωση που τους είχε δοθεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63). Οι πληροφορίες αυτές επιρρωννύονται από ένα σημείωμα, με ημερομηνία 3 Δεκεμβρίου 1982, που συνοψίζει μια τηλεφωνική συνδιάλεξη που είχε η ICI με την Hercules.

- 135 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 77, δεύτερο εδάφιο, εν τέλει) συμπεραίνει ότι τα έγγραφα τα σχετικά με τους διακανονισμούς περί ποσοστώσεων δείχνουν ότι η προσφεύγουσα μετείχε πλήρως στα σχέδια αυτά καθ' όλον τον χρόνο κατά τον οποίο δρούσε στην αγορά πολυπροπυλενίου και ότι εξακολούθησε να συμμετέχει στις συμφωνίες περί ποσοστώσεων που κάλυπταν το πρώτο τρίμηνο του 1983 τουλάχιστον (αιτιολογική σκέψη 78, έβδομο εδάφιο).

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 136 Για τα έτη 1979 έως 1982, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι οι πίνακες που μνημονεύει η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 62) έχουν καταρτιστεί από τρίτους και όχι από την ίδια· ως εκ τούτου, δεν μπορούν παρά να αντικατοπτρίζουν τη σκέψη του συντάκτη τους και ουδόλως συνιστούν κρίσιμο αποδεικτικό στοιχείο είτε για τη συμμετοχή της Anic στη σύνταξή τους είτε για το ότι τα γραφόμενα αντανακλούν όντως την πραγματικότητα.
- 137 Φρονεί ότι η μνεία του ονόματός της στους διάφορους αυτούς πίνακες δεν συνιστά απόδειξη, και τούτο για δύο λόγους: αφενός μεν διότι τίποτε δεν αποδεικνύει ότι οι πίνακες αυτοί είναι απόρροια συζητήσεων μεταξύ των παραγωγών, αφετέρου δε διότι η Anic μνημονεύεται σ' αυτούς ενιαία μαζί με τη SIR, όσον αφορά τόσο τα αριθμητικά μεγέθη των πωλήσεών της όσο και την ποσόστωσή της, πράγμα το οποίο η Anic ουδέποτε αποδέχθηκε, δεδομένων των σχέσεων πεισματώδους ανταγωνισμού που υπήρχαν μεταξύ των δύο αυτών επιχειρήσεων.
- 138 Η προσφεύγουσα εκθέτει ακόμη ότι η συμμετοχή της στο σύστημα ποσοστώσεων διαψεύδεται από το γεγονός ότι η παραγωγική της μηχανή χρησιμοποιήθηκε πάντοτε στο μέγιστο της ικανότητάς της, αν εξαιρεθούν οι απεργίες και οι τεχνικές βλάβες που συνέβησαν το 1980 και το 1981.

- 139 Για το 1983, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός ότι κοινοποιώντας τις προσδοκίες της στην ICI μετέσχε σε συμφωνίες περί ποσοτώσεων δεν ευσταθεί, εφόσον δεν παρίστατο πλέον στις συναντήσεις κατά τις οποίες συνήφθησαν οι συμφωνίες αυτές· ουδόλως αποδεικνύεται, εξ άλλου, ότι υπήρξαν για το θέμα αυτό επαφές μεταξύ αυτής και άλλων παραγωγών εκτός των συναντήσεων. Για να ισχυριστεί το αντίθετο, η Επιτροπή στηρίζεται σε υποθέσεις που δεν βρίσκουν κανένα έρεισμα στα πράγματα, συντελώντας έτσι στο να αντιστρέψει το βάρος της αποδείξεως.
- 140 Εξ άλλου, η φερόμενη γνωστοποίηση των προσδοκιών της με ένα έγγραφο της 28ης Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 76) δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πειστικό αποδεικτικό στοιχείο, εφόσον αφορά το 1983, ενώ η Anic είχε μεταβιβάσει τις δραστηριότητές της του τομέα του πολυπροπυλενίου στη Monte από τα μέσα του 1982. Πράγματι, έπαυσε να μετέχει στις συναντήσεις από τα μέσα του 1982 και θα ήταν παράλογο να μετέχει, στα τέλη του 1982, στη διαπραγμάτευση μιας συμφωνίας περί ποσοτώσεων για το 1983, για μια αγορά από την οποία είχε αποσυρθεί. Γι' αυτόν τον λόγο, αρνείται ότι έχει οποιαδήποτε αποδεικτική αξία το εν λόγω έγγραφο, για το οποίο ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να προέρχεται από την ίδια.
- 141 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, φρονεί ότι η συμμετοχή της Anic στις συμφωνίες περί ποσοτώσεων προκύπτει από τη μνημία του ονόματός της σε διάφορους πίνακες (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 62), οι οποίοι περιλαμβάνουν, για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης, αριθμούς πωλήσεων για διάφορα έτη, καθώς και « revised targets » (« αναθεωρημένους στόχους ») ή « ποσοτώσεις », « προσδοκίες » ή ακόμη « agreed targets » (« συμφωνηθέντες στόχους »). Οι πίνακες αυτοί καταρτίστηκαν, ως επί το πλείστον, μεταξύ 1979 και 1982, αφορούν δε τον όγκο πωλήσεων των ετών αυτών. Ανευρέθησαν ιδίως στην ICI και στην ΑΤΟ, προέρχονται δε από διάφορους παραγωγούς. Στους διάφορους αυτούς πίνακες η Επιτροπή προσθέτει τα πρακτικά δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας όπου συγκρίνονται οι « targets » προς τους αριθμούς που αντιπροσωπεύουν τις πωλήσεις « actual » (« συντελεσθείσες » πωλήσεις).
- 142 Έπισημαίνει ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Anic, όλα αυτά τα έγγραφα δεν προέρχονται από την ICI και ότι, στα περισσότερα απ' αυτά, τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν την Anic μνημονεύονται χωριστά από εκείνα της SIR.
- 143 Η Επιτροπή διατείνεται ακόμη ότι τα διάφορα αυτά έγγραφα περιέχουν αριθμητικά στοιχεία που πρέπει οπωσδήποτε να έχουν γνωστοποιηθεί από την ίδια την Anic.

- 144 Υποστηρίζει, εξ άλλου, ότι η Anic μετέσχε στις συμφωνίες περί ποσοστάσεων για το 1983. Την πεποίθησή της αυτή τη στηρίζει στον συνδυασμό δύο εγγράφων (γ. αιτ. παραρτ. 73 και 76). Το πρώτο, που περιγράφει συνοπτικά το σύστημα ποσοστάσεων για το 1983, ανευρέθηκε στην ICI και δείχνει ότι αυτή η τελευταία κάλεσε τους παραγωγούς να διατυπώσουν ο καθένας τις δικές του προσδοκίες σε ποσοστάσεις, πράγμα το οποίο και έπραξαν, όπως φαίνεται από διάφορα έγγραφα (γ. αιτ. παραρτ. 74 έως 77). Το δεύτερο έγγραφο είναι, κατά την Επιτροπή, ένα στο οποίο η Anic εκθέτει τις προσδοκίες της. Οι επί μέρους αυτές προσδοκίες συγκεντρώθηκαν σε ένα μηχανογραφημένο έγγραφο που καταρτίστηκε από την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 85).
- 145 Η Επιτροπή εκθέτει σχετικώς ότι, έστω και αν η Anic δεν παρίστατο πλέον στις συναντήσεις που διεξήγοντο κατά το χρονικό εκείνο διάστημα, εξακολούθησε να συμμετέχει στις συμφωνίες ποσοστάσεων. Η σύμπραξη δεν περιοριζόταν στη συμμετοχή στις συναντήσεις, ούτε μπορεί να συναχθεί από την απουσία της προσφεύγουσας σε μία ή περισσότερες συναντήσεις ότι αυτή είχε παύσει να είναι μέλος της συμπράξεως· και τούτο διότι η απουσία αυτή δεν σημαίνει αφ' εαυτής και άγνοια των αποτελεσμάτων των εν λόγω συναντήσεων ούτε και μη αποδοχή των αποτελεσμάτων αυτών· αυτό φαίνεται αφενός μεν από το έγγραφο της 28ης Οκτωβρίου 1982 που εκφράζει τις προσδοκίες της Anic (γ. αιτ. παράρτ. 76), αφετέρου δε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8)· και τα δύο αυτά έγγραφα δείχνουν ότι πραγματοποιούνταν όντως επαφές με τους παραγωγούς που ήταν απόντες κατά τις συναντήσεις.
- 146 Προσθέτει ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, είναι απολύτως εύλογη η υπόθεση ότι αυτή συνέχισε να συμμετέχει σε τέτοιες συμφωνίες το 1983, εφόσον παρέμεινε στην αγορά μέχρι τον Απρίλιο του 1983, παρ' όλο που μεταβίβασε τις δραστηριότητές της στη Monte στα τέλη του 1982. Η Επιτροπή στηρίζει τον ισχυρισμό της αυτόν στα παραρτήματα της απαντήσεως της Anic στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στα οποία περιλαμβάνονται τα αριθμητικά μεγέθη της παραγωγής της Anic στον τομέα του πολυπροπυλενίου. Η Anic έδωσε, επομένως, αριθμητικά στοιχεία που έφθαναν μέχρι τα τέλη Απριλίου του 1983. Η Επιτροπή φρονεί, κατά συνέπεια, ότι δεν ήταν καθόλου παράλογο το να μετέσχε η Anic τον Οκτώβριο του 1982 στις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνίας περί ποσοστάσεων για το 1983.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 147 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα μετείχε τακτικά, από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τα μέσα του 1982, στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, κατά τις οποίες γίνονταν συζητήσεις σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών και ανταλλάσσονταν σχετικώς πληροφορίες.

- 148 Πρέπει να σημειωθεί, πέρα από τη συμμετοχή της Anic στις συναντήσεις, ότι η επωνυμία της περιέχεται σε διαφόρους πίνακες (γ. αιτ. παραρτ. 55 επ.), από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει σαφώς ότι σκοπός τους ήταν ο ορισμός επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων. Οι περισσότερες όμως από τις προσφεύγουσες παραδέχτηκαν, με τις απαντήσεις τους σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι οι πίνακες που αποκαλύφθηκαν στην ICI, την ATO και την Hercules δεν ήταν δυνατόν να καταρτιστούν βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides. Η ICI, άλλωστε, δήλωσε, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), ότι « the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves » (« η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί »). Ορθώς, επομένως, η Επιτροπή θεώρησε ότι το περιεχόμενο των πινάκων αυτών είχε δοθεί από τη BASF στο πλαίσιο των συναντήσεων στις οποίες συμμετείχε.
- 149 Η ορολογία που χρησιμοποιείται στους πίνακες που αφορούν τα έτη 1979 και 1980 [όπως « revised target » (« αναθεωρημένος στόχος »), « opening suggestions » (« αρχικές προτάσεις »), « proposed adjustments » (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και « agreed targets » (« συμφωνηθέντες στόχοι »)] δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι υπήρξε όντως σύμπτωση των βουλήσεων των παραγωγών.
- 150 Όσον αφορά ειδικότερα το 1979, πρέπει να σημειωθεί, βάσει ολοκλήρου του κειμένου των πρακτικών της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) και βάσει του αχρονολόγητου πίνακα, ο οποίος κατασχέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55) και τιτλοφορείται « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη »), ο οποίος περιλαμβάνει για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης τους αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και βάσει των αριθμών που μνημονεύονται υπό τις περιγραφές « 1979 actual » (« πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979 »), « revised target » και « 79 », ότι, κατά τη συνεδρίαση αυτή, αναγνωρίστηκε η ανάγκη το σύστημα ποσοστώσεων που είχε συνομολογηθεί για το 1979 να καταστεί αυστηρότερο για τους τρεις τελευταίους μήνες του έτους αυτού. Πράγματι, ο όρος « tight » (αυστηρός), σε συνδυασμό προς τον περιορισμό στο 80 % του 1/12 των προβλεφθεισών ετησίων πωλήσεων, δείχνει ότι ο διακανονισμός που είχε αρχικά προβλεφθεί για το 1979 έπρεπε να καταστεί αυστηρότερος για τους τρεις αυτούς τελευταίους μήνες. Αυτή η ερμηνεία των πρακτικών επιρρωννύεται από τον προαναφερθέντα πίνακα, δεδομένου ότι αυτός περιέχει, υπό τον τίτλο « 79 » στην τελευταία στήλη δεξιά της στήλης που επιγράφεται « revised target », αριθμούς που πρέπει να αντιστοιχούν προς τις αρχικά καθορισθείσες ποσοστώσεις. Αυτές χρειάστηκε να αναπροσαρμοστούν επί το αυστηρότερον, διότι είχαν καθοριστεί βάσει μιας υπερβολικά αισιόδοξης εκτιμήσεως της αγοράς, πράγμα που συνέβη, εξ άλλου, και το 1980. Οι

διαπιστώσεις αυτές δεν αναιρούνται από την αναφορά που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο, της Αποφάσεως σε ένα σχέδιο « που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για να περιορίζονται μηνιαίως οι πωλήσεις στο 80 % του μέσου όρου που επιτυγχάνεται κατά τους πρώτους μήνες του έτους ». Συγκεκριμένα, η αναφορά αυτή, σε συνδυασμό προς την αιτιολογική σκέψη 54 της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι είχαν ήδη καθοριστεί αρχικά στόχοι για τον όγκο των πωλήσεων, για τις μηνιαίες πωλήσεις των οκτώ πρώτων μηνών του 1979.

- 151 Όσον αφορά το 1980, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο καθορισμός στόχων για τον όγκο των πωλήσεων ολοκλήρου του έτους προκύπτει από τον πίνακα με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 1980, που βρέθηκε στην ΑΤΟ (γ. αιτ. παράρτ. 60) και περιέχει μια στήλη « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »), καθώς και από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), κατά τις οποίες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων φέρεται και η προσφεύγουσα, συνέκριναν τις πράγματι πωληθείσες ποσότητες (« Actual kt ») προς τους καθορισθέντες στόχους (« Target kt »). Εξ άλλου, τα έγγραφα αυτά επιβεβαιώνονται και από έναν πίνακα με ημερομηνία 8 Οκτωβρίου 1980 (γ. αιτ. παράρτ. 57), όπου συγκρίνονται δύο στήλες, από τις οποίες η μία περιλαμβάνει τη « Nameplate Capacity » (« ονομαστική ικανότητα παραγωγής 1980 ») και η άλλη την « 1980 Quota » (« ποσόστωση 1980 ») για τους καθ' έκαστον παραγωγούς.
- 152 Όσον αφορά το 1981, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτονται οι ακόλουθες αιτιάσεις: ότι συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστάσεων για το εν λόγω έτος· ότι, στο πλαίσιο αυτό, ανακοίνωσαν τις « φιλοδοξίες » τους, εν αναμονή δε της επιτεύξεως μιας τέτοιας συμφωνίας, ότι συμφώνησαν, ως προσωρινό μέτρο, να μειώσουν, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, τις μηνιαίες τους πωλήσεις στο 1/12 του 85 % του « στόχου » που είχαν συμφωνήσει για το 1980· ότι δεσμεύτηκαν να τηρήσουν, κατά το υπόλοιπο διάστημα του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγούμενου έτους· ότι γνωστοποιούσαν, κάθε μήνα, κατά τις συναντήσεις, τις πωλήσεις τους και, τέλος, ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις τους ήταν εντός των ορίων της θεωρητικής ποσοστάσεως που είχαν καθορίσει.
- 153 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοστάσεων και η γνωστοποίηση των « φιλοδοξιών » τους κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αυτών πιστοποιούνται από διάφορα αποδεικτικά στοιχεία, όπως: πίνακες που περιλαμβάνουν, για κάθε παραγωγό, τα αριθμητικά του στοιχεία « actual » και τους « targets » του για τα έτη 1979 και 1980, καθώς και τις « προσδοκίες » του για το 1981 (γ. αιτ. παραρτ. 59 και 61)· ένας πίνακας συντεταγμένος στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 62), που περιέχει, για κάθε παραγωγό, την ποσόστωσή του για το 1980, τις προτάσεις άλλων παραγωγών για την ποσόστωση που πρέπει να του δοθεί για το 1981 και τις δικές του « φιλοδοξίες » για το 1981· τέλος, ένα εσωτερικό

σημείωμα της ICI (γ. αιτ. παράρτ. 63), που περιγράφει την εξέλιξη αυτών των διαπραγματεύσεων και όπου αναφέρονται τα εξής:

« Taking the various alternatives discussed at yesterday' s meeting we would prefer to limit the volume to be shared to no more than the market is expected to reach in 1981, say 1.35 million tonnes. Although there has been no further discussion with Shell, the four majors could set the lead by accepting a reduction in their 1980 target market share of about 0.35 % provided the more ambitious smaller producers such as Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR also tempered their demands. Provided the majors are in agreement the anomalies could probably be best handled by individual discussions at Senior level, if possible before the meeting in Zurich. »

(« Εξετάζοντας τις διάφορες εναλλακτικές λύσεις που συζητήθηκαν κατά τη χθεσινή συνάντηση, θα προτιμούσαμε να περιοριστεί ο προς κατανομήν όγκος σε κάποια τιμή που να μην υπερβαίνει τα όρια που αναμένεται να φθάσει η αγορά κατά το 1981, φερ' ειπείν 1,35 εκατομμ. τόνους. Καίτοι το ζήτημα δεν συζητήθηκε περαιτέρω με τη Shell, οι τέσσερις μεγάλοι θα μπορούσαν να δώσουν το παράδειγμα, αποδεχόμενοι μια μείωση του στόχου που είχε τεθεί ως προς το μερίδιό τους στην αγορά του 1980 κατά 0,35 % περίπου, υπό τον όρον ότι και οι πιο φιλόδοξοι από τους μικρότερους παραγωγούς, όπως η Solvay, η Saga, η DSM, η Chemie Linz και η Anic/SIR, θα μετριάσουν τις αξιώσεις τους. Δεδομένου ότι οι μεγάλοι είναι σύμφωνοι, τα προβλήματα θα μπορούσαν ασφαλώς να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα με κατ' ιδίαν συζητήσεις σε επίπεδο " διευθυντών ", ει δυνατόν πριν από τη συνάντηση της Ζυρίχης. »)

Το έγγραφο αυτό συνοδεύεται από μια συμβιβαστική πρόταση, με αριθμητικά στοιχεία, με την οποία συγκρίνονται τα αποτελέσματα που επέτυχε ο καθένας σε σύγκριση προς το 1980 (« % of 1980 target »).

154 Η συναποδοχή προσωρινών μέτρων συνισταμένων στη μείωση, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, των μηνιαίων πωλήσεων στο $1/12$ του 85 % του στόχου που είχε συμφωνηθεί το προηγούμενο έτος προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981, όπου αναφέρεται:

« In the meantime (février-mars) monthly volume would be restricted to $1/12$ of 85 % of the 1980 target since it was agreed. »

[« Εν τω μεταξύ (Φεβρουάριος-Μάρτιος), ο μηνιαίος όγκος πωλήσεων θα περιοριζόταν στο $1/12$ του 85 % του στόχου του 1980 με " πάγωμα " ως προς τους πελάτες. »]

- 155 Το γεγονός ότι οι παραγωγοί όρισαν στον εαυτό τους, για το υπόλοιπο του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγούμενου έτους και ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις ήσαν σύμφωνες με την ποσόστωση αυτή, ανταλλάσσοντας κάθε μήνα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις τους, αποδεικνύεται από τον συνδυασμό τριών εγγράφων. Πρόκειται, κατ' αρχάς, για έναν πίνακα με ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 67), ο οποίος εμφανίζει, για κάθε παραγωγό, τις πωλήσεις του κλιμακωμένες κατά μήνα· στον πίνακα αυτόν, οι τρεις τελευταίες στήλες, που αφορούν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο, καθώς και το ετήσιο σύνολο, έχουν προστεθεί με το χέρι. Πρόκειται, έπειτα, για έναν αχρονολόγητο πίνακα, που είναι συντεταγμένος στα ιταλικά και φέρει τον τίτλο « Scarti per società » (« Αποκλίσεις ανά εταιρία ») και ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 65)· ο πίνακας αυτός συγκρίνει, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 1981, τους αριθμούς των πωλήσεών του « actual » προς τους αριθμούς του « theoretic ». Τέλος, πρόκειται για έναν αχρονολόγητο πίνακα που ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 68), όπου συγκρίνονται, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 1981, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών του και το μερίδιό του στην αγορά προς τα αντίστοιχα του 1979 και του 1980· στον πίνακα αυτόν, το υπολειπόμενο μέχρι το τέλος του έτους τμήμα καλύπτεται διά προβολής.
- 156 Συγκεκριμένα, ο πρώτος πίνακας δείχνει ότι οι παραγωγοί αντάλλαξαν αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις μηνιαίες τους πωλήσεις. Μια τέτοια ανταλλαγή πληροφοριών, τις οποίες ένας ανεξάρτητος επιχειρηματίας διαφυλάσσει αυστηρώς ως επιχειρηματικό απόρρητο, συνεκτιμώμενη με τις συγκρίσεις μεταξύ αυτών των αριθμητικών στοιχείων και των στοιχείων του 1980 — οι οποίες έγιναν στους δύο άλλους πίνακες για την ίδια χρονική περίοδο —, επιρρωννύει τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Απόφαση.
- 157 Η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις διάφορες αυτές δραστηριότητες προκύπτει αφενός μεν από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά τις οποίες συντελέστηκαν οι πράξεις αυτές και ιδίως στις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, αφετέρου δε από τη μνεία του ονόματός της στα διάφορα προαναφερθέντα έγγραφα. Στα έγγραφα αυτά, εξ άλλου, περιλαμβάνονται αριθμητικά στοιχεία, περί των οποίων πρέπει να υπομνησθεί ότι η ICI δήλωσε, με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου — στην οποία και άλλοι προσφεύγοντες αναφέρονται με τη δική τους απάντηση —, ότι δεν ήταν δυνατή η κατάρτισή τους βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides.
- 158 Για το 1982, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτεται ότι μετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό να καταλήξουν σε συμφωνία επί των ποσοστάσεων για το έτος αυτό· ότι, στο πλαίσιο αυτό, γνωστοποίησαν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν να πωλήσουν· ότι, μη επιτευχθείσας οριστικής συμφωνίας, ανακοίνωσαν κατά τις συναντήσεις τα αριθμητικά στοιχεία των μηνιαίων πωλήσεών τους του πρώτου εξαμήνου, συγκρίνοντάς τα προς το ποσοστό που είχαν καταγράψει κατά το

προηγούμενο έτος· τέλος, ότι, κατά το δεύτερο εξάμηνο, προσπάθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους στο συνολικό ποσοστό της αγοράς που είχαν πραγματοποιήσει κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους αυτού.

- 159 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοτώσεων και η γνωστοποίηση, στο πλαίσιο αυτό, των προσδοκίων τους πιστοποιείται, πρώτον, από ένα έγγραφο που τιτλοφορείται « Scheme for discussions " quota system 1982 " » (« Διάγραμμα για τις συζητήσεις για ένα σύστημα ποσοτώσεων για το 1982 »· γ. αιτ. παράρτ. 69), στο οποίο εμφανίζεται, για όλους τους αποδέκτες της Αποφάσεως, με εξαίρεση την Hercules, η ποσότητα που έκαστος θεωρούσε ότι δικαιούνταν, επί πλέον δε, για ορισμένους (όλους πλην της Anic, της Linz, της Petrofina, της Shell και της Solvay) η ποσότητα που, κατ' αυτούς, θα έπρεπε να ορισθεί στους άλλους παραγωγούς· δεύτερον, από ένα έγγραφο της ICI, τιτλοφορούμενο « Polypropylene 1982, Guidelines » (« Πολυπροπυλένιο 1982, κατευθυντήριες γραμμές »· γ. αιτ. παράρτ. 70, a), όπου η ICI αναλύει τις διεξαγόμενες διαπραγματεύσεις· τρίτον, από ένα πίνακα με ημερομηνία 17 Φεβρουαρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 70, b), όπου συγκρίνονται διάφορες προτάσεις για την κατανομή των πωλήσεων — από τις οποίες η μία, με τίτλο « ICI Original Scheme » (« Αρχικό σχέδιο της ICI »), συνοδεύεται από έναν άλλο χειρόγραφο πίνακα, με περιορισμένης εκτάσεως προσαρμογές, τις οποίες επέφερε η Monte, σε μια στήλη με τίτλο « Millianacca 27/1/82 » (πρόκειται για το όνομα ενός υπαλλήλου της Monte· γ. αιτ. παράρτ. 70, c) — και, τέλος, από ένα πίνακα συντεταγμένο στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 71), ο οποίος συνιστά μια περίπλοκη πρόταση (η οποία περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 58, τρίτο εδάφιο, εν τέλει, της Αποφάσεως).

- 160 Τα μέτρα που ελήφθησαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982 αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), όπου αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« To support the move a number of other actions are needed a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales. »

[« Για τη στήριξη της πρωτοβουλίας, απαιτούνται μια σειρά από άλλα μέτρα: α) να περιοριστεί ο όγκος των πωλήσεων σε ορισμένη συμπεφωνημένη αναλογία επί των κανονικών πωλήσεων. »]

Η εκτέλεση αυτών των μέτρων πιστοποιείται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας που περιέχει, για κάθε παραγωγό, έναν αριθμό « actual » των πωλήσεων του για τους μήνες Ιανουαρίου έως Απριλίου του 1982, συγκρινόμενο προς τον αριθμό « theoretical based on 1981 av[erage] market share » (« θεωρητικό στηριζόμενο στο μέσο μερίδιο της αγοράς του 1981 »)· πιστοποιείται επίσης από τα πρακτικά της συναντήσεως της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 26), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 1982, καθώς και από τα πρακτικά της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 1982.

- 161 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όσον αφορά το 1981, καθώς και το πρώτο εξάμηνο του 1982, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την αμοιβαία επιτήρηση που ασκούσαν, κατά τις περιοδικές συναντήσεις, επί της εφαρμογής ενός συστήματος περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο ότι το σύστημα αυτό το είχαν συναποδεχθεί οι μετέχοντες στις συναντήσεις.
- 162 Πρέπει να προστεθεί ότι, λόγω της ταυτότητας του σκοπού των διαφόρων μέτρων περιορισμού του όγκου των πωλήσεων — που συνίστατο στη μείωση της πιέσεως που ασκούσε η υψηλότερη προσφορά πάνω στις τιμές —, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε ότι τα μέτρα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος ποσοτώσεων.
- 163 Τα επιχειρήματα που προβάλλει η προσφεύγουσα δεν είναι ικανά να κλονίσουν τις σχετικές με τα πραγματικά περιστατικά διαπιστώσεις της Επιτροπής όσον αφορά τη συμμετοχή της στα διάφορα μέτρα περιορισμού του όγκου των πωλήσεων για τα έτη 1979, 1980, 1981 και για το πρώτο εξάμηνο του 1982.
- 164 Ειδικότερα, πρώτον, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι τα προσκομισθέντα από την Επιτροπή έγγραφα προέρχονται από τρίτους και δεν συνιστούν απόρροια συζητήσεων μεταξύ των παραγωγών διαψεύδεται από το περιεχόμενο των πρακτικών συναντήσεων (γ. αιτ. παραρτ. 12, 17, 23 και 25), από τα οποία προκύπτει ότι οι συναντήσεις αποσκοπούσαν ιδίως στον καθορισμό επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων και ότι κατ' αυτές οι παραγωγοί ανακοίνωναν τα δικά τους αριθμητικά στοιχεία.
- 165 Δεύτερον, και αν ακόμη θεωρηθεί αποδεδειγμένο ότι η προσφεύγουσα χρησιμοποίησε στο μέγιστο την παραγωγική της ικανότητα, μια τέτοια πλήρης χρησιμοποίηση δεν αναιρεί το γεγονός ότι οι παραγωγοί διένειμαν μεταξύ τους τον όγκο πωλήσεων. Εκείνο που θα μπορούσε ενδεχομένως να αποδείξει είναι ότι η προσφεύγουσα δεν τήρησε τα όσα είχε συμφωνήσει.
- 166 Τρίτον, τέλος, ούτε η ενιαία μνεία Anic/SIR σε πολυάριθμα έγγραφα είναι ικανή να αναιρέσει την αποδεικτική αξία των εγγράφων που την φέρουν. Συγκεκριμένα, η μνεία αυτή φέρεται μόνο σε έγγραφα μεταγενέστερα του Νοεμβρίου του 1980, ενώ σε προγενέστερα έγγραφα (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 58) δίνονταν χωριστοί αριθμοί για την Anic και για τη SIR. Το γεγονός αυτό εξηγείται εκ του ότι, από τις 28 Νοεμβρίου 1980, δυνάμει του άρθρου 2 του νόμου 784 της 28ης Νοεμβρίου 1980, ελετράπη στην ENI,

εταιρία στην οποία ανήκε η Anic, « ad assumere il mandato per la gestione della predetta società » (« να αναλάβει την εντολή της διαχείρισεως της προαναφερθείσας εταιρίας »)· επομένως, οι εταιρίες αυτές έπαυσαν να είναι ανταγωνιστικές.

- 167 Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα έλαβε μέρος στα μέτρα περιορισμού του όγκου των πωλήσεων για το δεύτερο εξάμηνο του 1982, εφόσον η Anic είχε παύσει να μετέχει στις συναντήσεις από τα μέσα του 1982, ο δε περιορισμός των μηνιαίων πωλήσεων στο ποσοστό του συνολικού όγκου των πωλήσεων που είχε επιτευχθεί κατά το πρώτο εξάμηνο του εν λόγω έτους ήταν αρρήκτως συνδεδεμένος με τον κατασταλακτικό έλεγχο, στον οποίο πρόβαιναν οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους, για το αν τα πράγματι καταγραφέντα αριθμητικά στοιχεία για δεδομένο μήνα αντιστοιχούσαν με εκείνα που θα έπρεπε θεωρητικά να είχαν επιτευχθεί.
- 168 Τη διαπίστωση αυτή επιρρωννύει το γεγονός ότι από τα πρακτικά των συναντήσεων κατά τις οποίες ελέγχθηκε η εφαρμογή του περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων (πρόκειται για τις συναντήσεις της 6ης Οκτωβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982, γ. αιτ. παραρτ. 29 και 33) προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν έλαβε μέρος στον έλεγχο αυτόν δίνοντας τα στοιχεία των πωλήσεών της, δεδομένου ότι, όπως εμφανίζεται από τους συνημμένους στα πρακτικά αυτά πίνακες, δίπλα στο όνομα Anic φέρεται είτε ένας αριθμός ακολουθούμενος από τη μνεία « est. » (που σημαίνει « estimation », « κατ' εκτίμηση »), είτε τα αρχικά « N. A. » (« not available », « δεν διατίθενται ») και μια κατ' εκτίμηση αριθμητική τιμή.
- 169 Το Πρωτοδικείο, τέλος, διαπιστώνει ότι προσάπτεται στην προσφεύγουσα ότι « εξακολούθησε να συμμετέχει στις συμφωνίες για τις ποσοστάσεις που καλύπτουν τουλάχιστον το πρώτο τρίμηνο του 1983 » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 78, έβδομο εδάφιο), παρ' όλο που είχε παύσει να μετέχει στις συναντήσεις κατά τα μέσα ή τα τέλη του 1982.
- 170 Αν το διατακτικό της Απόφασεως αναγνωσθεί υπό το πρίσμα των αιτιολογικών της σκέψεων (19, 60, 77, δεύτερο εδάφιο, 78, έβδομο εδάφιο, και 96, δεύτερο εδάφιο) και της απευθυνθείσας στην προσφεύγουσα ειδικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, προκύπτει ότι εκείνο που πράγματι προσάπτεται στην Anic είναι ότι, κατά το τελευταίο τρίμηνο του 1982, μετείχε στις διαπραγματεύσεις με σκοπό τον καθορισμό ποσοστάσεων για το πρώτο τρίμηνο του 1983.
- 171 Η προσφεύγουσα αντιλέγει στην αιτίαση αυτήν ότι θα ήταν άπιθανο να είχε μετάσχει, στα τέλη του 1982, στη διαπραγμάτευση συμφωνίας ποσοστάσεων για το 1983, εφόσον, κατά τον χρόνο εκείνον, είχε αποχωρήσει από την αγορά του πολυπροπυλενίου.

- 172 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι ορθώς η Επιτροπή συμπέρανε από τα παραρτήματα της απαντήσεως της προσφεύγουσας στην αίτηση παροχής πληροφοριών — τα οποία περιελάμβαναν τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεων της μέχρι τον Απρίλιο του 1983 — ότι η Anic εξακολούθησε να είναι παρούσα στην αγορά του πολυπροπυλενίου μέχρι τον Απρίλιο του 1983.
- 173 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ελέγχθη ότι το decreto legge [νομοδιάταγμα] για τη μεταβίβαση των δραστηριοτήτων της Anic στη Monte εκδόθηκε τον Ιούλιο του 1982· κατ' εκείνον όμως τον χρόνο δεν ήταν γνωστό το ακριβές τίμημα της πράξεως αυτής. Η συμφωνία μορφοποιήθηκε και το τίμημα καθορίστηκε μόλις στις 29 Οκτωβρίου 1982.
- 174 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι δεν ήταν απίθανο το να γνωστοποιήσει η προσφεύγουσα στους άλλους παραγωγούς στα τέλη του 1982 τις προσδοκίες της εν όψει του καθορισμού ποσοστώσεων για το πρώτο τρίμηνο του 1983. Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί αν η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον το ότι η προσφεύγουσα είχε γνωστοποιήσει τις προσδοκίες της.
- 175 Ως προς το ζήτημα αυτό, το βασικό αποδεικτικό στοιχείο το οποίο προβάλλει η Επιτροπή είναι ένα χειρόγραφο σημείωμα, συντεταγμένο από έναν υπάλληλο της ICI και φέρον ημερομηνία 28 Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 76), περί του οποίου ένας μηχανογραφημένος συγκεφαλαιωτικός πίνακας που αποκαλύφθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 85, σ. 2) αναφέρει ότι εκφράζει τις « προσδοκίες » της προσφεύγουσας σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων και τις προτάσεις της για τις ποσοστώσεις που θα έπρεπε να καθοριστούν για τους άλλους παραγωγούς.
- 176 Αυτό, όμως, και μόνο το γεγονός ότι γνωστοποίησε τις « προσδοκίες » της σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων και τις προτάσεις της για τις ποσοστώσεις που θα έπρεπε να καθοριστούν για τους άλλους παραγωγούς, κατ' αίτηση υπαλλήλου μιας ανταγωνίστριας επιχειρήσεως ο οποίος προέδρευε των συναντήσεων, σκοπός των οποίων ήταν ιδίως ο καθορισμός επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, πρέπει να θεωρηθεί ως μεμονωμένη πράξη συμμετοχής στις διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό ποσοστώσεων για το πρώτο τρίμηνο του 1983. Συγκεκριμένα, έστω και αν δεν αποδεικνύεται ότι η προσφεύγουσα μετείχε τότε στις συναντήσεις ή ότι βρισκόταν σε διαρκή επαφή με τους άλλους παραγωγούς, πρέπει πάντως να γίνει δεκτό ότι, γνωστοποιώντας τις προσδοκίες της, επιχείρησε, πριν πωλήσει το ενεργητικό της του κλάδου πολυπροπυλενίου στη Monte, να αυξήσει την αξία του, ενσωματώνοντας σ' αυτήν μια αυξημένη « προσδοκία » όσον αφορά τον όγκο πωλήσεων.

- 177 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα γνωστοποίησε στην ICI τις προσδοκίες της σχετικά με τον όγκο πωλήσεων στα τέλη Οκτωβρίου του 1982 με την προοπτική να καθοριστούν ποσοστάσεις για το πρώτο τρίμηνο του 1983, ενώ είχε πάψει να μετέχει στο σύστημα περιοδικών συναντήσεων στα μέσα του 1982.
- 178 Εν όψει των παραπάνω σκέψεων, πρέπει να συναχθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον αφενός μεν ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων όσον αφορά τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για τα έτη 1979 και 1980 και τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεών τους δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο για το 1981 και το πρώτο εξάμηνο του 1982, στοιχεία μνημονευόμενα στην Απόφαση και εντασσόμενα σε σύστημα ποσοστάσεων, αφετέρου δε ότι, στα τέλη Οκτωβρίου του 1982, η προσφεύγουσα γνωστοποίησε στην ICI τις προσδοκίες της σχετικά με τον όγκο πωλήσεων για το πρώτο τρίμηνο του 1983. Αντιθέτως, η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων όσον αφορά τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεών τους δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο για το δεύτερο εξάμηνο του 1982.

2. Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ

A — Νομικός χαρακτηρισμός

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

- 179 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 81, πρώτο εδάφιο), το σύνολο των σχεδίων και διακανονισμών που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του συστήματος των περιοδικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων αποτέλεσε ενιαία και συνεχή « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

- 180 Εν προκειμένω, οι παραγωγοί, αποδεχόμενοι ένα κοινό σχέδιο για τη ρύθμιση των τιμών και του εφοδιασμού στην αγορά πολυπροπυλενίου, συμμετέσχαν σε μια συμφωνία-πλαίσιο, η οποία εκδηλώθηκε με σειρά λεπτομερεστέρων επί μέρους συμφωνιών, οι οποίες εκπονήθηκαν κατά διαστήματα (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 81, τρίτο εδάφιο).

- 181 Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 82, πρώτο εδάφιο) ότι, κατά την επεξεργασία των λεπτομερειών του ολικού σχεδίου, επιτεύχθηκε ρητή συμφωνία

σε πολλά σημεία, όπως οι κατ' ιδίαν πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών και τα ετήσια σχέδια ποσοστώσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ασφαλώς, μπορεί να μην επιτεύχθηκε η συναίνεση των παραγωγών πάνω σ' ένα οριστικό σχέδιο, όπως στην περίπτωση των ποσοστώσεων για το 1981 και το 1982. Ωστόσο, το γεγονός ότι αυτοί έλαβαν μέτρα με σκοπό την πλήρωση αυτού του κενού — όπως ήταν η ανταλλαγή πληροφοριών και η σύγκριση των μηνιαίων πωλήσεων προς τα αποτελέσματα που είχαν επιτευχθεί σε προηγούμενη περίοδο αναφοράς — όχι μόνο προϋπέθετε την ύπαρξη ρητής συμφωνίας για την επεξεργασία και την εφαρμογή τέτοιων μέτρων, αλλά και αποτέλεσε ένδειξη του ότι οι παραγωγοί είχαν συμφωνήσει σιωπηρώς ότι, κατά το μέτρο του δυνατού, έπρεπε ο καθένας τους να διατηρήσει τις θέσεις του.

182 Το συμπέρασμα ότι υπήρξε μία μοναδική και συνεχής συμφωνία ουδόλως επηρεάζεται από το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί — αναπόφευκτα — δεν παρέστησαν σε όλες τις συναντήσεις. Δεδομένου ότι η μελέτη και η υλοποίηση κάθε « πρωτοβουλίας » απαιτούσε αρκετούς μήνες, η περιστασιακή απουσία ενός παραγωγού δεν σήμαινε και μη συμμετοχή του σ' αυτήν (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, πρώτο εδάφιο).

183 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, πρώτο εδάφιο), η λειτουργία της συμπράξεως, δεδομένου ότι στηριζόταν σε κοινό και λεπτομερές σχέδιο, αποτέλεσε « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

184 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, δεύτερο εδάφιο) εκτίθεται ότι, μολονότι οι έννοιες των όρων « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » διαφέρουν μεταξύ τους, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η συμπαιγνία εμφανίζει στοιχεία και των δύο μορφών αθέμιτης συνεργασίας.

185 Ο όρος « εναρμονισμένη πρακτική » χαρακτηρίζει μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες, χωρίς να φθάνουν μέχρι σημείου να συνάψουν κατά κυριολεξία σύμβαση, υποκαθιστούν ενσυνείδητα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με την έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 86, τρίτο εδάφιο).

186 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, πρώτο εδάφιο), η Συνθήκη διατυπώνει την « εναρμονισμένη πρακτική » ως ξεχωριστή έννοια, για να εμποδίζει τις επιχειρήσεις να καταστρατηγούν την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, διαμορφώνοντας, με αμοιβαία συνεννόηση, μια συμπεριφορά αντιβαίνουσα μεν προς τον αντα-

γωνισμό, μη δυνάμενη όμως να εξομοιωθεί προς οριστική συμφωνία, αλληλοενημερώνομενες, παραδείγματος χάριν, εκ των προτέρων για τη στάση που προτίθεται να τηρήσει η καθεμία, έτσι ώστε να μπορέσει να ρυθμίζει την εμπορική συμπεριφορά της γνωρίζοντας ότι και οι ανταγωνιστές της θα ενεργήσουν κατά τον ίδιο τρόπο (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, ICI κατά Επιτροπής, Racc. 1972, σ. 619).

- 187 Με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ. λλ. κατά Επιτροπής (Racc. 1975, σ. 1663), το Δικαστήριο δέχτηκε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που έχουν καθοριστεί από τη νομολογία του ουδόλως προϋποθέτουν την κατάρτιση πραγματικού « σχεδίου », αλλά πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, δεύτερο εδάφιο). Μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί να επιπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, ως « εναρμονισμένη πρακτική », έστω και αν τα μέρη δεν έχουν συνεννοηθεί εκ των προτέρων βάσει κοινού σχεδίου καθορίζοντας τη δράση τους στην αγορά, αλλά υιοθετούν μηχανισμούς συμπαιγνίας ή προσχωρούν σε τέτοιους μηχανισμούς που διευκολύνουν τον συντονισμό της εμπορικής τους συμπεριφοράς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος).

- 188 Εξ άλλου, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, τρίτη περίοδος) επισημαίνει ότι, σε μια σύνθετη σύμπραξη, είναι πιθανόν ορισμένοι παραγωγοί να μην έχουν εκδηλώσει, σε κάθε περίπτωση, τη ρητή τους συγκατάθεση για τη συμπεριφορά την οποία ακολούθησαν οι λοιποί, παρ' όλο που δηλώνουν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρουν αναλόγως. Από ορισμένες πλευρές, επομένως, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών στην υλοποίηση της ολικής συμφωνίας ενδέχεται να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εναρμονισμένης πρακτικής (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πέμπτη περίοδος).

- 189 Η σημασία, επομένως, της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής δεν προκύπτει τόσο, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τέταρτο εδάφιο), από τη διάκριση μεταξύ της πρακτικής αυτής και μιας « συμφωνίας », όσο από τη διάκριση μεταξύ μιας συ-

μπαιγνίας που επιίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και της απλής παράλληλης συμπεριφοράς που δεν ενέχει κανένα στοιχείο διαβουλεύσεως. Μικρή σημασία έχει, επομένως, η ακριβής μορφή την οποία προσέλαβε εν προκειμένω η συμπαιγνιακή συμπεριφορά.

- 190 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 88, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) διαπιστώνει ότι οι περισσότεροι από τους παραγωγούς ισχυρίστηκαν, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η συμπεριφορά τους στο πλαίσιο των λεγομένων « πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών » δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιας « συμφωνίας » κατά την έννοια του άρθρου 85 (βλ. Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 82), ούτε αποδεικνύει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η συνδρομή της οποίας προϋποθέτει « φανερή δράση » στην αγορά· τέτοια όμως φανερή δράση ουδόλως συντρέχει εν προκειμένω, εφόσον ουδέποτε γνωστοποιήθηκε στους πελάτες τιμοκατάλογος ή « τιμή-στόχος ». Η Απόφαση απορρίπτει το επιχείρημα αυτό, με την αιτιολογία ότι, εάν ήταν αναγκαίο, στην παρούσα υπόθεση, να στηριχθεί κανείς στην ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η προϋπόθεση να έχουν προβεί οι συμμετέχοντες στη λήψη ορισμένων μέτρων για την επίτευξη του κοινού τους στόχου πληρούται κάλλιστα. Οι διάφορες πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών προκύπτουν από τα έγγραφα. Είναι επίσης αναμφισβήτητο ότι οι κατ' ιδίαν παραγωγοί ενήργησαν εκ παραλλήλου για να τις θέσουν σε εφαρμογή. Τα μέτρα που έλαβαν οι παραγωγοί, είτε ατομικά είτε συλλογικά, προκύπτουν από έγγραφα: πρακτικά συναντήσεων, εσωτερικά σημειώματα, οδηγίες και εγκύκλιοι στους υπευθύνους πωλήσεων και επιστολές στους πελάτες. Είναι εντελώς αδιάφορο εάν οι παραγωγοί « δημοσίευσαν » ή όχι τιμοκαταλόγους. Οι οδηγίες για τις τιμές, αυτές καθαυτές, δεν παρέχουν μόνο την καλύτερη δυνατή απόδειξη για τις ενέργειες στις οποίες προέβη κάθε παραγωγός προς υλοποίηση του κοινού στόχου, αλλά, ως εκ του περιεχομένου και της χρονολογίας τους, και την απόδειξη της συμπαιγνίας.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 191 Η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι η διάκριση μεταξύ συμφωνίας και εναρμονισμένης πρακτικής ίσως δεν έχει μεγάλη σημασία, δεδομένου ότι αντικείμενο της απαγορεύσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ είναι ακριβώς η συμπαιγνιακή δέσμευση υπό όλες της τις μορφές. Όταν, όμως, το ζήτημα είναι να αποδειχθεί όχι πλέον η ύπαρξη της παραβάσεως αυτής της διατάξεως, αλλά η μορφή και ο βαθμός της ευθύνης που απορρέει από την παραβίαση αυτήν, πρέπει, κατά την προσφεύγουσα, να γίνεται διάκριση μεταξύ συμφωνίας και εναρμονισμένης πρακτικής.
- 192 Και στη μεν περίπτωση συμφωνίας, άπαξ αποδειχθεί ότι οι συμμετέχοντες συναποδέχθηκαν το γενικό σχέδιο που αποτελεί αντικείμενο της συμφωνίας, πιθανολογείται η στοιχειοθέτηση ευθύνης, ακόμη και για τις δραστηριότητες στις οποίες ορισμένοι από τους μετέχοντες στη συμφωνία ίσως δεν μετέσχαν ευθέως.

193 Στην περίπτωση της εναρμονισμένης πρακτικής, αντιθέτως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι — διότι ακριβώς ελλείπει η απόδειξη της συναποδοχής του γενικού σχεδίου — η εναρμονισμένη πρακτική στοιχειοθετείται μόνο για εκείνες τις ενέργειες και εκδηλώσεις συμπεριφοράς που αποδεδειγμένα είναι αποτέλεσμα διαβουλεύσεως. Μόνο, δηλαδή, εντός των ορίων αυτών των ενεργειών ή εκδηλώσεων συμπεριφοράς στοιχειοθετείται και η ίδια η εναρμονισμένη πρακτική. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση εναρμονισμένης πρακτικής, δεν είναι δυνατόν να αποδίδεται στους συμμετέχοντες ευθύνη βαίνουσα πέραν των ενεργειών και των εκδηλώσεων συμπεριφοράς που είναι αυτές καθαυτές πλήρως αποδεδειγμένες και που μπορούν να αποδοθούν σε διαβούλευση.

194 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, παρατηρεί, σχετικά με τις συνέπειες τις οποίες θέλει να αντλήσει η προσφεύγουσα από τον χαρακτηρισμό μιας συμπεριφοράς ως συμφωνίας ή ως εναρμονισμένης πρακτικής, ότι η προσφεύγουσα επιδιώκει κατ' αυτόν τον τρόπο να κατακερματίσει μία ενιαία παράβαση, ήτοι τη σύμπραξη η οποία αποσκοπεί στη στήριξη των τιμών του πολυπροπυλενίου, σε σειρά χωριστών παραβάσεων, έτσι ώστε να περιορίσει την έκταση της ευθύνης της. Επιχειρεί, έτσι, να διαχωρίσει τεχνητά τις επί μέρους ενέργειες που συντελέστηκαν εντός του πλαισίου της συμπράξεως, ενώ οι ενέργειες αυτές συναποτελούν ένα όλον. Το γεγονός της συναποδοχής της συμπράξεως — διά της συμμετοχής της στις επικρινόμενες συναντήσεις — καθιστά κατ' ανάγκην την *Actio* κοινών των ευθυνών που απορρέουν από το σύνολο των ενεργειών που συντελέστηκαν.

195 Περαιτέρω, η Επιτροπή εκθέτει ότι η εναρμονισμένη πρακτική δεν προϋποθέτει κατ' ανάγκην την απόδειξη ορισμένης συμπεριφοράς στην αγορά. Το γεγονός και μόνον της συμμετοχής σε συμβάσεις, οι οποίες αποσκοπούν στον περιορισμό της αυτονομίας των επιχειρήσεων, αρκεί για να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

196 Πρέπει να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή χαρακτήρισε κάθε πραγματικό στοιχείο το οποίο έκρινε αποδεδειγμένο εις βάρος της προσφεύγουσας είτε ως συμφωνία είτε ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 80, δεύτερο εδάφιο, 81, τρίτο εδάφιο, και 82, πρώτο εδάφιο, της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε καθένα από τα επί μέρους αυτά στοιχεία, κυρίως, ως « συμφωνία ».

- 197 Ομοίως, από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 86, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, 87, τρίτο εδάφιο, και 88 της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε, επικουρικά, ως «εναρμονισμένες πρακτικές» τα στοιχεία παραβάσεως, οσάκις αυτά είτε δεν αρκούσαν για να στηρίζουν το συμπέρασμα ότι τα μέρη είχαν συνεννοηθεί προηγουμένως επί κοινού σχεδίου καθορίζοντος τη δράση τους στην αγορά, είχαν όμως δεχτεί ή είχαν προσχωρήσει σε μηχανισμούς συμπαιγνίας που διευκόλυναν τον συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, είτε δεν αρκούσαν, λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα της συμπράξεως, για να αποδειχθεί ότι ορισμένοι παραγωγοί είχαν εκφράσει τη ρητή τους συγκατάθεση στη συμπεριφορά που υιοθέτησαν οι άλλοι, παρ' όλο που εκδήλωναν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρούσαν αναλόγως. Έτσι, η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, υπό ορισμένες επόψεις, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών κατά τη θέση σε εφαρμογή μιας συνολικής συμφωνίας μπορεί να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά της εναρμονισμένης πρακτικής.
- 198 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εφόσον από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο (βλ. αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970 στην υπόθεση 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Racc. 1970, σ. 661, σκέψη 112' και της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heintz van Landewyck κατά Επιτροπής, Racc. 1980, σ. 3125, σκέψη 86), δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τη σύμπτωση που επήλθε μεταξύ των βουλήσεων της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών πολυπροπυλενίου, την οποία απέδειξε επαρκώς κατά νόμον και η οποία αφορούσε τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για το 1979 και το 1980, καθώς και τα μέτρα περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προηγούμενη περίοδο για το 1981 και το πρώτο εξάμηνο του 1982.
- 199 Για τον ορισμό της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής, είναι αναγκαία η παραπομπή στη νομολογία του Δικαστηρίου, από όπου προκύπτει ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας τα οποία έθεσε προηγουμένως πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΟΚ, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκονσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν

αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174).

200 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα μετέσχε σε συναντήσεις που είχαν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων κατά τις συναντήσεις αυτές ανταλλάσσονταν μεταξύ των ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που επιθυμούσαν να εφαρμοστούν στην αγορά, σχετικά με τις τιμές που είχαν κατά νουν να εφαρμόσουν, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που έκριναν αναγκαίους ή τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους. Μετέχοντας στις συναντήσεις αυτές, συνέπραξε με τους ανταγωνιστές της σε διαβούλευση που είχε ως σκοπό να επηρεάσει τη συμπεριφορά τους στην αγορά και να αποκαλύψει τη συμπεριφορά που κάθε παραγωγός είχε κατά νουν να τηρήσει ο ίδιος στην αγορά.

201 Έτσι, η προσφεύγουσα όχι μόνο επιδίωξε να άρει προληπτικά την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της, αλλά και πρέπει ασφαλώς να έλαβε υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά τις συναντήσεις αυτές, για να καθορίσει την πολιτική που θα ακολουθούσε στην αγορά. Ομοίως, και οι ανταγωνιστές της πρέπει ασφαλώς να έλαβαν υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που τους αποκάλυψε η προσφεύγουσα σχετικά με τη συμπεριφορά που είχε αποφασίσει ή που είχε κατά νουν να τηρήσει η ίδια στην αγορά, για να καθορίσουν την πολιτική που θα ακολουθούσαν στην αγορά.

202 Επομένως, δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε, ως εκ του σκοπού τους, επικουρικές ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, στις οποίες συμμετέσχε η προσφεύγουσα από τα τέλη του 1978 ή από τις αρχές του 1979 μέχρι τα μέσα του 1982, καθώς και την εκ μέρους της προσφεύγουσας γνωστοποίηση στην ICI, στα τέλη Οκτωβρίου του 1982, των προσδοκιών της σχετικά με τον όγκο πωλήσεων για το πρώτο τρίμηνο του 1983.

203 Όσον αφορά το ζήτημα αν η Επιτροπή δικαιολογημένα έκρινε ότι υπήρχε ενιαία παράβαση, την οποία χαρακτηρίζει, στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι οι διάφορες παρατηρη-

θείσες εναρμονισμένες πρακτικές και οι διάφορες συναφθείσες συμφωνίες εντάσσονταν, ως εκ της ταυτότητας του σκοπού τους, σε συστήματα περιοδικών συναντήσεων, καθορισμού επιδιωκομένων τιμών και ποσοτώσεων.

- 204 Πρέπει να τονιστεί ότι τα συστήματα αυτά εντάσσονταν σε σειρά προσπαθειών των εμπλεκομένων επιχειρήσεων που συνέκλιναν σε ένα και τον αυτό οικονομικό σκοπό: να νοθευθεί η φυσιολογική εξέλιξη των τιμών στην αγορά του πολυπροπυλενίου. Είναι, επομένως, τεχνητή η απόπειρα να υποδιαιρεθεί αυτή η συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από ένα και τον αυτό σκοπό, αναλυόμενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα έλαβε μέρος — επί σειρά ετών — σε ολοκληρωμένο σύνολο συστημάτων, τα οποία συνιστούν ενιαία παράβαση, η οποία συγκεκριμενοποιήθηκε προοδευτικά τόσο με συμφωνίες όσο και με αθέμιτες εναρμονισμένες πρακτικές.
- 205 Επιβάλλεται να λεχθεί, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα χαρακτήρισε την ενιαία αυτή παράβαση ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », κατά το μέτρο που η παράβαση αυτή εμπεριείχε ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « συμφωνίες » και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « εναρμονισμένες πρακτικές ». Συγκεκριμένα, εφόσον πρόκειται για σύνθετη παράβαση, ο διττός χαρακτηρισμός, τον οποίο χρησιμοποιεί η Επιτροπή στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, δεν πρέπει να νοηθεί ως χαρακτηρισμός που προϋποθέτει ταυτόχρονα και σωρευτικά την απόδειξη του ότι καθένα από τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά εμφανίζει τα συστατικά στοιχεία και της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής, αλλ' ως προσδιορίζων ένα σύνθετο όλον, που περιέχει πραγματικά στοιχεία από τα οποία ορισμένα χαρακτηρίστηκαν ως συμφωνίες και άλλα ως εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο δεν προβλέπει κάποιον ειδικό χαρακτηρισμό γι' αυτού του είδους τη σύνθετη παράβαση.
- 206 Όπως προκύπτει, άλλωστε, από την κρίση την οποία σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη η Επιτροπή, αυτή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι, στη δράση της προσφεύγουσας, συνέτρεχε καθένα από τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως αυτής, καθ' όσον χρόνο αυτή συμμετείχε στο σύστημα περιοδικών συναντήσεων παραγωγών πολυπροπυλενίου· δεν της καταλόγισε, επομένως, η Επιτροπή την ευθύνη για τη συμπεριφορά άλλων παραγωγών.
- 207 Εν όψει των προεκτεθέντων, πρέπει να αντληθεί το συμπέρασμα ότι η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

B — Το αποτέλεσμα περιορισμού του ανταγωνισμού

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

208 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 90, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) επισημαίνει ότι, για την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, δεν είναι απολύτως αναγκαίο, δεδομένου ότι ο σκοπός της συμφωνίας είναι προδήλως ανταγωνιστικός, να αποδειχθεί και η ύπαρξη αποτελέσματος αντιθέτου προς τον ανταγωνισμό. Ωστόσο, στην παρούσα περίπτωση υπάρχουν όλες οι ενδείξεις ότι η συμφωνία άσκησε όντως ουσιαστική επίδραση επί των συνθηκών του ανταγωνισμού.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

209 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η εμπορική της πολιτική, τόσο ως προς τις τιμές όσο και ως προς τον όγκο πωλήσεων, χαρασσόταν εντελώς ανεξάρτητα από το περιεχόμενο των συναντήσεων στις οποίες συμμετείχε. Επισημαίνει, συναφώς, ότι οι άλλοι παραγωγοί την αντιμετώπιζαν ως πρόβλημα ή ως διασπαστικό στοιχείο και θεωρούσαν αναγκαίο να της ασκούν πίεση.

210 Επισημαίνει ότι η Επιτροπή αναγνώρισε ότι, για την Anic, δεν κατέστη δυνατόν να ανευρεθεί καμία οδηγία καθορισμού τιμών προς τα γραφεία πωλήσεών της. Δηλώνει, ωστόσο, ότι παρέσχε στην Επιτροπή πληροφορίες σχετικά με το σύστημα διαμορφώσεως των τιμών της και την τιμολογιακή της πολιτική. Απέδειξε, έτσι, ότι οι τιμές που είχε εφαρμόσει διέφεραν πάντα από τις « επιδιωκόμενες τιμές », ότι ουδέποτε διέθετε τιμοκατάλογο για τα προϊόντα πολυπροπυλενίου και ότι η παραγωγή της ανερχόταν πάντα στο μέγιστο της πραγματικής της παραγωγικής ικανότητας.

211 Η προσφεύγουσα διατείνεται ακόμη ότι η φερομένη συμμετοχή της στη σύμπραξη ήταν τόσο ισχνή, λόγω του μικρού μεριδίου της στην αγορά, ώστε δεν μπορούσε να ασκήσει περιοριστική επίδραση επί του ανταγωνισμού, αν συγκριθεί προς τη δεσπόζουσα παρουσία των « τεσσάρων μεγάλων », που, από μόνοι τους, κατείχαν πάνω από 50 % της αγοράς. Ισχυρίζεται ότι, με ένα μερίδιο της αγοράς κάτω του 3 %, βρισκόταν σε απόλυτη αδυναμία να αντιταχθεί στη συμπεριφορά των μεγάλων ή να την επηρεάσει καθ' οιονδήποτε τρόπο.

212 Η Επιτροπή, από την άλλη πλευρά, εκθέτει ότι έχει ήδη απαντήσει, κατά το μέγιστο μέρος, στα επιχειρήματα της προσφεύγουσας. Αποκρούει, πάντως, κατηγορηματικά το

επιχείρημα της προσφεύγουσας περί του ασημάντου του μεριδίου της στην αγορά, από το οποίο αυτή συνάγει ότι η συμμετοχή της δεν μπορούσε ασφαλώς να ασκήσει αποτελεσματικό περιορισμό του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή απαντά ότι τα περιοριστικά αποτελέσματα που απαιτείται να στοιχειοθετούνται, για να τύχει εφαρμογής το άρθρο 85, είναι εκείνα που μπορούν να αποδοθούν στη σύμπραξη λαμβανόμενη στο σύνολό της και όχι στη συμμετοχή μιας μόνης επιχειρήσεως. Διαφορετικά, σε μια αγορά αποτελούμενη από πολλές μικρές επιχειρήσεις, ένα καρτέλ που θα περιλάμβανε το 100 % των παραγωγών θα έπρεπε να εκφεύγει της απαγορεύσεως, λόγω της ασήμαντης συμβολής σ' αυτό καθενός από τους συμμετέχοντες λαμβανομένου χωριστά.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 213 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι με την επιχειρηματολογία της η προσφεύγουσα προσπαθεί να αποδείξει ότι η συμμετοχή της στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, διότι, όπως προδίδει η ανταγωνιστική της συμπεριφορά στην αγορά, η συμμετοχή αυτή εστερείτο τόσο σκοπού όσο και αποτελέσματος αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό.
- 214 Το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει, ως ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ή τις εναρμονισμένες πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής και στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.
- 215 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή, οι περιοδικές συναντήσεις στις οποίες μετείχε μαζί με ανταγωνιστές της η προσφεύγουσα είχαν ως σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, ιδίως διά του καθορισμού επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων και ότι, κατά συνέπεια, η συμμετοχή της στις συναντήσεις αυτές δεν εστερείτο σκοπού αντιβαίνοντος προς τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 216 Πρέπει, εξ άλλου, να απορριφθεί η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας, με την οποία αυτή επιχειρεί να αποδείξει ότι οι δικές της δραστηριότητες δεν μπορούσαν να

περιορίσουν τον ανταγωνισμό, διότι εκείνο που έχει εν προκειμένω σημασία δεν είναι το αν η ατομική συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση ήταν ή όχι ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό, αλλά το αν η παράβαση, στην οποία αυτή μετέσχε από κοινού με άλλους, ήταν ικανή να τον περιορίσει. Και επ' αυτού πρέπει να επισημανθεί ότι οι επιχειρήσεις που μετείχαν στη διαπιστωθείσα με την Απόφαση παράβαση κατέχουν το σύνολο σχεδόν της αγοράς αυτής, πράγμα που καθιστά πρόδηλο ότι η παράβαση την οποία συνδιέπραξαν ήταν όντως ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό.

217 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Γ — Ο επηρεασμός του μεταξύ των κρατών μελών εμπορίου

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

218 Η Απόφαση αναφέρει (αιτιολογική σκέψη 93, πρώτο εδάφιο) ότι η συμφωνία μεταξύ των παραγωγών ήταν δυνατόν να έχει σημαντική επίπτωση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

219 Εν προκειμένω, ο καθολικός χαρακτήρας των συμπαιγνιακών διακανονισμών — οι οποίοι κάλυπταν, στην ουσία, το σύνολο των πωλήσεων ενός βιομηχανικού προϊόντος πρωτεύουσας σημασίας σε ολόκληρη την Κοινότητα (και σε άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης) — ήταν αφ' εαυτού ικανός να εκτρέψει το εμπόριο από τα δίκτυα που θα διαμορφώνονταν αν δεν υπήρχε τέτοια συμφωνία (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 93, τρίτο εδάφιο). Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 94, τέταρτο εδάφιο), ο καθορισμός τιμών σε τεχνητό επίπεδο μέσω συμφωνίας, αντί να αφήνεται η αγορά να επιτύχει τη δική της ισορροπία, αλλοίωσε τη δομή του ανταγωνισμού σε ολόκληρη την Κοινότητα. Έτσι, οι επιχειρήσεις απηλλάγησαν από την άμεση ανάγκη να αντιδρούν στις δυνάμεις της αγοράς και να αντιμετωπίσουν αποφασιστικά το πρόβλημα της πλεονάζουσας παραγωγικής τους ικανότητας, του οποίου την ύπαρξη είχαν διαπιστώσει.

220 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 94) επισημαίνει ότι οι τιμές-στόχοι, που καθορίζονταν κατά κράτος μέλος και οι οποίες συζητούνταν εμπειριστικά στις εθνικές συναντήσεις — έστω και αν έπρεπε να λαμβάνονται ως ένα βαθμό υπόψη οι τοπικές συνθήκες —, αλλοίωσαν αναπόφευκτα τη ροή του εμπορίου και μείωσαν τις διαφορές

τιμών που οφείλονταν στη, μεγαλύτερη ή μικρότερη, αποδοτικότητα κάθε παραγωγού. Το σύστημα του « account leadership », κατευθύνοντας την πελατεία προς συγκεκριμένους, ονομαστικώς οριζομένους, παραγωγούς, επιδείνωσε περαιτέρω την επίδραση των διακανονισμών για τις τιμές. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, με τον καθορισμό ποσοστάσεων ή στόχων, οι παραγωγοί δεν κατένειμαν τον επιμεριζόμενο σε κάθε επιχείρηση όγκο πωλήσεων κατά κράτος μέλος ή κατά περιοχή. Ωστόσο, αυτή καθαυτή η ύπαρξη ποσοστάσεως ή στόχου συμβάλλει στον περιορισμό των δυνατοτήτων που έχει κάθε παραγωγός.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

- 221 Η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει σχετικώς ότι, λόγω του ασήμαντου για την αγορά μεγέθους της, η συμμετοχή της στη φερόμενη σύμπραξη δεν ήταν ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.
- 222 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το επιχείρημα αυτό είναι απορριπτέο, διότι δεν είναι η συμμετοχή της προσφεύγουσας εκείνη που πρέπει να είναι ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, αλλά η όλη σύμπραξη.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 223 Πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να αποδείξει ότι η συμμετοχή της σε συμφωνία και σε εναρμονισμένη πρακτική άσκησε αισθητή επιρροή στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Συγκεκριμένα, το μόνο που απαιτεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ είναι οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό να είναι ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι διαπιστωθέντες περιορισμοί του ανταγωνισμού ήσαν όντως ικανοί να εκτρέψουν τα εμπορικά ρεύματα από την κατεύθυνση που θα λάμβαναν αυτά διαφορετικά (προαναφερθείσα απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, σκέψη 172).
- 224 Πρέπει, εξ άλλου, να υπομνηστεί, και εδώ, ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται το μικρό για την αγορά μέγεθός της, για να ισχυριστεί ότι οι δικές της δραστηριότητες στην αγορά δεν μπορούσαν να επιδράσουν στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, εφόσον η παράβαση την οποία διέπραξε από κοινού με άλλους είναι ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.

- 225 Επομένως, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον, στις αιτιολογικές σκέψεις 93 και 94 της Αποφάσεως, ότι η παράβαση στην οποία μετέσχε η προσφεύγουσα ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, χωρίς να είναι αναγκαίο να αποδείξει και ότι η ατομική συμμετοχή της προσφεύγουσας επηρέασε όντως το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.
- 226 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

3. Συμπέρασμα

- 227 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει, πρώτον, ότι οι διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας για το προ του τέλους του 1978 ή των αρχών του 1979 χρονικό διάστημα, καθώς και για το μετά τα τέλη Οκτωβρίου του 1982 χρονικό διάστημα, δεν αποδείχθηκαν επαρκώς κατά νόμον· επομένως, πρέπει να ακυρωθεί το άρθρο 1 της Αποφάσεως, κατά το μέτρο που διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα συμμετέσχε στην παράβαση κατά τα χρονικά αυτά διαστήματα· δεύτερον, δεν αποδείχθηκαν επαρκώς κατά νόμον οι διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας για το μετά τα μέσα του 1982 χρονικό διάστημα όσον αφορά τη συμμετοχή της στο σύστημα των περιοδικών συναντήσεων παραγωγών πολυπροπυλενίου, στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, καθώς και στον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο· πρέπει, επομένως, να ακυρωθεί το άρθρο 1 της Αποφάσεως, κατά το μέτρο που διαπιστώνει τη συμμετοχή αυτή· τρίτον, δεν αποδείχθηκαν επαρκώς κατά νόμον οι διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας όσον αφορά τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών· επομένως, το άρθρο 1 της Αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί, κατά το μέτρο που διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα έλαβε μέρος στα μέτρα αυτά. Κατά τα λοιπά, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στις οποίες προέβη με την προσβαλλόμενη πράξη η Επιτροπή, πρέπει να απορριφθούν.

Περί της δυνατότητας καταλογισμού της παραβάσεως στην προσφεύγουσα

- 228 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι κακώς η Επιτροπή τής καταλόγισε την παράβαση, εφόσον αυτή θα έπρεπε να καταλογιστεί εν μέρει στη SIR και εν μέρει στη Monte. Περιγράφει, κατ' αρχάς τις διαδοχικές μεταβολές που επήλθαν στον κλάδο του πολυπροπυλενίου στην Ιταλία, στον οποίο, μέχρι τις αρχές του 1982, τρεις εγχώριοι παραγωγοί — η Monte, η Anic και η SIR — επιδίδονταν σε ζωηρό ανταγωνισμό. Στη συνέχεια, επήλθαν δύο διαδοχικές αναδιαρθρώσεις του κλάδου. Αρχικά, στις 9 Δεκεμβρίου

1981, οι εγκαταστάσεις της SIR μεταβιβάστηκαν στη SIL, εταιρία την οποία κατείχε κατά 100 % η Anic. Τον Ιούνιο του 1982, οι μετοχές της SIL οπισθογραφήθηκαν κατά πληρεξουσιότητα (« girate per procura ») προς την Epoxy Chimica, στη συνέχεια δε, στις 31 Δεκεμβρίου 1982, μεταβιβάστηκαν κατά κυριότητα στην εταιρία αυτήν. Έκτοτε, ολόκληρος ο κλάδος του πολυπροπυλενίου στην Ιταλία περιήλθε στα χέρια της Monte. Η Anic τότε αποχώρησε οριστικά από τον εν λόγω κλάδο. Εν όψει αυτών των εξελίξεων, πρέπει να προσδιοριστεί με ακρίβεια σε ποιον πρέπει να καταλογιστούν οι επίδικες παραβάσεις.

229 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, στην Απόφασή της, η Επιτροπή στηρίχθηκε στην αρχή ότι υποκείμενα δικαίου όσον αφορά την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού είναι οι επιχειρήσεις. Αυτή η έννοια της επιχειρήσεως δεν συμπίπτει με την έννοια της νομικής προσωπικότητας, που χρησιμοποιείται στο δίκαιο των εταιριών ή στο φορολογικό δίκαιο. Η Anic δέχεται την ισχύ αυτής της αρχής, η οποία είναι σύμφωνη προς τη νομολογία του Δικαστηρίου και την οποία εφάρμοσε με την Απόφαση η Επιτροπή επί των νορβηγικών επιχειρήσεων Saga Petrokjemi και Statoil (αιτιολογικές σκέψεις 97 επ.).

230 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η αρχή αυτή δεν εφαρμόστηκε ορθά στην περίπτωση των ιταλικών επιχειρήσεων. Αφενός, τις πράξεις που αφορούν τη SIR η Επιτροπή δεν έπρεπε να τις καταλογίσει στην Anic, αλλά στη SIR, εταιρία που εξακολουθεί να υφίσταται, έστω και αν τελεί υπό εκκαθάριση. Η Επιτροπή όμως υποπίπτει διαρκώς σε σύγχυση — και κακώς — μεταξύ των δύο αυτών εταιριών, με αποτέλεσμα η SIR να αποφεύγει οποιαδήποτε δίωξη. Αφετέρου, η λύση αυτή τελεί σε αντίφαση προς εκείνη που δέχτηκε η Απόφαση όσον αφορά τη μεταβίβαση της επιχειρήσεως πολυπροπυλενίου της Anic στη Monte. Η Επιτροπή θεωρεί, δηλαδή, ότι, άπαξ η Anic εξακολουθεί να υφίσταται ως ενότητα, αυτή ευθύνεται για τις παραβάσεις που διαπράχθηκαν από την επιχείρηση πολυπροπυλενίου την οποία είχε στην κυριότητά της πριν τη μεταβίβαση στη Monte. Μ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή χρησιμοποιεί την έννοια της επιχειρήσεως ως ενότητας που διαθέτει νομική προσωπικότητα και όχι ως λειτουργικής-οικονομικής ενότητας.

231 Διατείνεται ότι η διάκριση αυτή, η οποία καθίσταται δυνατή για τον απλό λόγο ότι ο μεταβιβάσας εξακολούθησε να υφίσταται μετά τη μεταβίβαση της επιχειρήσεως, καταλήγει σε συνέπειες άτοπες και αυθαίρετες. Η ευθύνη του μεταβιβάσαντος για τις παραβάσεις που διέπραξε η παραχωρηθείσα επιχείρηση εξαρτάται, έτσι, αποκλειστικά από το αν ο μεταβιβάσας διατηρεί άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες και από το

πώς είναι οργανωμένες οι δραστηριότητες αυτές. Θα αρκούσε, δηλαδή, η Anic — αφού μεταβίβασε τις δραστηριότητές της του κλάδου του πολυπροπυλενίου στη Monte — να είχε μεταβιβάσει σε άλλες εταιρίες και τις δραστηριότητές της των λοιπών κλάδων, για να απαλλαγεί από κάθε ευθύνη.

232 Για να δικαιολογήσει τη διαφορετική λύση την οποία υιοθέτησε για τις νορβηγικές επιχειρήσεις, η Επιτροπή διατείνεται ότι, στη νορβηγική περίπτωση, το « νομικό περίβλημα » είχε εκλείψει, ενώ στην περίπτωση της Anic εξακολουθεί να υφίσταται. Η προσφεύγουσα αποκρούει το επιχειρήμα αυτό και υποστηρίζει ότι το ζήτημα είναι ποιο στοιχείο είναι το προέχον: η επιχείρηση ή το « νομικό περίβλημα »; Άπαξ επιλυθεί το ζήτημα αυτό, το στοιχείο που θα γίνει δεκτό θα πρέπει να εφαρμοστεί εφεξής παγίως. Ομοίως αποκρουστέο είναι το επιχειρήμα της Επιτροπής ότι, στην περίπτωση της Anic, δεν υπήρξε μεταβίβαση επιχειρήσεως, διότι η έννοια της επιχειρήσεως δεν συμπίπτει με την έννοια του προϊόντος ή του κλάδου δραστηριότητας. Κατά την προσφεύγουσα, δηλαδή, ο κλάδος του πολυπροπυλενίου συγιστούσε αφ' εαυτού μια οικονομική ενότητα εντός της Anic. Αυτή δε η οικονομική ενότητα μεταβιβάστηκε και η αντίστοιχη, επομένως, επιχείρηση, μαζί με όλα τα υλικά και άυλα περιουσιακά στοιχεία.

233 Τέλος, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι ο μη καταλογισμός στην ίδια τη SIR των πράξεων που αυτή διέπραξε μπορεί να συνιστά αντίφαση στην Απόφαση. Συγκεκριμένα, κάθε φορά που η Επιτροπή έβρισκε στα έγγραφα την ενιαία μνεία Anic-SIR, απέδιδε τη σχετική συμπεριφορά στην προσφεύγουσα. Θα ήταν όμως εξ ίσου εύλογο, σε ορισμένες περιπτώσεις, να ευθύνεται για ορισμένη συμπεριφορά η SIR και όχι η Anic. Επομένως, η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη, κατά τον καθορισμό τουλάχιστον του ύψους του προστίμου, το ενδεχόμενο οι διάφορες πτυχές της συμπεριφοράς που προέκυπταν από τα έγγραφα όπου υπήρχε η ενιαία μνεία Anic-SIR να μην ήσαν καταλογιστέες στην προσφεύγουσα.

234 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, θεωρεί ότι η νορβηγική περίπτωση είναι διαφορετική από εκείνη της Anic. Στη νορβηγική περίπτωση, το « νομικό περίβλημα » της επιχειρήσεως εξέλιπε, ενώ αυτή εξακολούθησε να υφίσταται υπό διαφορετική μεν μορφή, αλλά με αμετάβλητα κατ' ουσίαν τα οικονομικά της και λειτουργικά χαρακτηριστικά. Η προσφεύγουσα πεπλανημένως πιστεύει ότι, στη νορβηγική περίπτωση, η Επιτροπή στηρίχθηκε στην αντίληψη ότι η έννοια της επιχειρήσεως συμπίπτει με την έννοια του προϊόντος ή του κλάδου δραστηριότητας. Αντιθέτως, η έννοια της επιχειρήσεως είναι σύνθετη έννοια που περιλαμβάνει ανθρώπινα και υλικά στοιχεία, τα οποία συντρέχουν στην άσκηση μιας ενιαίας οικονομικής δραστηριότητας, στην αναγνώριση της οποίας συντελεί η γνώμη που έχουν επ' αυτής οι ανταγωνιστές και οι πελάτες. Τόσο η

νορβηγική επιχείρηση όσο και η Anic ανταποκρίνονται στη έννοια αυτή. Η Anic, συγκεκριμένα, δεν συναποτελείται από πλείονες επιχειρήσεις, μία ανά κλάδο παραγωγής. Ως επιχείρηση έχει έναν ενιαίο σκοπό. Γι' αυτό και παρέμεινε πάντα η ίδια επιχείρηση, πριν και μετά τη μεταβίβαση των δραστηριοτήτων της παραγωγής πολυπροπυλενίου. Δεν συντρέχει, επομένως, κανένας λόγος να μην καταλογιστεί η παράβαση στο νομικό πρόσωπο που αντιστοιχεί σ' αυτήν.

- 235 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, όταν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ απαγορεύει στις επιχειρήσεις ιδίως να συνάπτουν συμφωνίες ή να συμμετέχουν σε εναρμονισμένες πρακτικές που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς, απευθύνεται σε οικονομικές ενότητες συγκροτούμενες από σύνολα υλικών και ανθρώπινων στοιχείων, που μπορούν να συντελέσουν από κοινού στη διάπραξη παραβάσεως της διατάξεως αυτής.
- 236 Άπαξ αποδειχθεί η ύπαρξη μιας τέτοιας παραβάσεως, πρέπει να προσδιοριστεί το φυσικό ή το νομικό πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως κατά τον χρόνο της διαπράξεως της παραβάσεως, ώστε να του καταλογιστεί η αντίστοιχη ευθύνη.
- 237 Όταν, όμως, μεταξύ του χρόνου διαπράξεως της παραβάσεως και του χρόνου κατά τον οποίο η εταιρία που τη διέπραξε καλείται να υποστεί τις συνέπειες αυτής της διαπράξεως, το πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως έχει παύσει να υφίσταται νομικά, πρέπει, πρώτα απ' όλα, να εντοπιστεί το σύνολο των υλικών και των ανθρώπινων στοιχείων που συνέδραμαν στη διάπραξη της παραβάσεως, για να εντοπιστεί, στη συνέχεια, το πρόσωπο που κατέστη υπεύθυνο της εκμεταλλεύσεως αυτού του συνόλου· κατ' αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται η αδυναμία επιρρίψεως της ευθύνης στην επιχείρηση, η οποία θα ανέκυπτε λόγω εκλειψεως του προσώπου που ευθυνόταν για την εκμετάλλευσή της κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως.
- 238 Στην περίπτωση της προσφεύγουσας, το νομικό πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως εξακολούθησε να υφίσταται κατά τον χρόνο εκδόσεως της Αποφάσεως. Ορθώς, επομένως, η Επιτροπή τού καταλόγισε την παράβαση.
- 239 Πρέπει να προστεθεί ότι η περίπτωση της Saga Petrokjemi είναι διαφορετική, διότι το νομικό πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως έπαυσε να υφίσταται κατόπιν της συγχωνεύσεως της με τη Statoil.

- 240 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν είναι αναγκαίο, εν προκειμένω, να δοθεί απάντηση στο ερώτημα τί θα συνέβαινε αν η επιχείρηση που διέπραξε την παράβαση εξέλειπε ως οικονομική ενότητα συγκροτούμενη από σύνολο υλικών και ανθρώπινων στοιχείων, ούτε στο ερώτημα ποια εταιρία πρέπει να κληθεί να υλοστεί τις κυρώσεις για μια παράβαση που διαπράχθηκε από επιχείρηση η οποία ανήκει σε όμιλο εταιριών.
- 241 Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι καταλογίστηκαν στην προσφεύγουσα πράξεις της SIR, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με τις διαπιστώσεις ως προς τα πραγματικά περιστατικά στις οποίες πρόβη η Επιτροπή, η παράβαση αποδείχθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας βάσει των δικών της ενεργειών και μόνον.
- 242 Εξ άλλου, έχει σημασία να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δήλωσε ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι τυχόν διαπραχθείσες από τη SIR παραβάσεις θα έπρεπε να είχαν καταλογιστεί στην ίδια την επιχείρηση αυτή, κατά το μέτρο που το νομικό πρόσωπο που ευθυνόταν για την εκμετάλλευση της επιχειρήσεως αυτής κατά τον χρόνο της τυχόν διαπράξεως παραβάσεων εξακολουθεί να υφίσταται, έστω και αν τελεί υπό εκκαθάριση· λόγοι σκοπιμότητας, όμως, την οδήγησαν να μη κινήσει διαδικασία κατά της επιχειρήσεως αυτής.
- 243 Η αιτίαση πρέπει, επομένως, να απορριφθεί.

Περί της αιτιολογίας

- 244 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Απόφαση πάσχει λόγω παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθ' όσον δεν περιέχει καμμία αναφορά στη γνώμη την οποία, δυνάμει της εντολής του, ο σύμβουλος επί των ακροάσεων υποχρεούται να απευθύνει στον Γενικό Διευθυντή Ανταγωνισμού.
- 245 Φρονεί ότι κανένα έρεισμα δεν βρίσκει η άποψη της Επιτροπής ότι το άρθρο 190 αφορά μόνο τις γνώμες τις οποίες διατυπώνουν όργανα που διακρίνονται από το όργανο το οποίο αποφασίζει.

- 246 Η Επιτροπή φρονεί ότι το άρθρο 190 δεν έχει εφαρμογή όσον αφορά την έκθεση την οποία απευθύνει στον Γενικό Διευθυντή Ανταγωνισμού ο σύμβουλος επί των ακροάσεων, διότι η έκθεση αυτή, προερχόμενη από υπάλληλο της Επιτροπής, συνήθως υποβάλλεται προφορικά· εντάσσεται, επομένως, στην εσωτερική διαδικασία λήψεως αποφάσεως της Επιτροπής και δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς γνώμη, πολλώ μάλλον προς δεσμευτική γνώμη.
- 247 Κατά την Επιτροπή, μοναδικός σκοπός του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΟΚ είναι η εξασφάλιση του ελέγχου της νομιμότητας της διαδικασίας, ώστε να ελέγχεται αν πράγματι μετέσχαν στη διαδικασία λήψεως αποφάσεως άλλα όργανα πλην του αρμόδιου για τη λήψη αποφάσεως οργάνου, οσάκις η συμμετοχή αυτή απαιτείται από τη Συνθήκη.
- 248 Το Πρωτοδικείο εκθέτει, προκαταρκτικώς, τις διατάξεις, που ασκούν εδώ επιρροή, περί του περιεχομένου της εντολής του συμβούλου επί των ακροάσεων, οι οποίες είναι προσαρτημένες στην Δέκατη Τρίτη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού:

« Άρθρο 2

Ο σύμβουλος επί των ακροάσεων έχει σαν αποστολή να διασφαλίζει την καλή λειτουργία της ακροάσεως και έτσι να συμβάλλει στην αντικειμενικότητα τόσο της ακροάσεως, όσο και της ενδεχόμενης τελικής αποφάσεως. Προσέχει ιδίως το να λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά, τόσο τα ευνοϊκά όσο και τα δυσμενή προς τους ενδιαφερομένους, κατά την επεξεργασία των σχεδίων αποφάσεως της Επιτροπής στα θέματα του ανταγωνισμού.

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του, επαγρυπνεί για την τήρηση των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη της αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, σύμφωνα με τους κανονισμούς που ισχύουν και τις αρχές τις οποίες έχει το Δικαστήριο.

Άρθρο 5

Ο σύμβουλος επί των ακροάσεων ενημερώνει τον γενικό διευθυντή του ανταγωνισμού για την εξέλιξη της ακροάσεως και για τα συμπεράσματα που έχει συν| αγ| λάγει. Διατυπώνει τις παρατηρήσεις του για τη συνέχεια της διαδικασίας. Οι παρατηρήσεις αυτές μπορούν να αφορούν, μεταξύ άλλων, και την ανάγκη συμπληρωματικών πληροφοριών, την εγκατάλειψη ορισμένων σημείων της προσφυγής ή την κοινοποίηση συμπληρωματικών προσφυγών.

Άρθρο 6

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 ανωτέρω, ο σύμβουλος επί των ακροάσεων μπορεί, αν νομίζει, να διαβιβάσει κατευθείαν τις παρατηρήσεις του στο μέλος εκείνο της Επιτροπής που είναι επιφορτισμένο με τα προβλήματα του ανταγωνισμού, όταν υποβάλλει στον τελευταίο το προσχέδιο της αποφάσεως που αλευθύνεται στη συμβουλευτική επιτροπή για τα θέματα των συμπράξεων και των δεσποζουσών θέσεων.

Άρθρο 7

Ανάλογα με την περίπτωση, το μέλος της Επιτροπής που είναι επιφορτισμένο με τα προβλήματα του ανταγωνισμού μπορεί να αποφασίσει, μετά από αίτηση του συμβούλου επί των ακροάσεων, να [επισυνάψει] στην τελική γνώμη που εκφέρεται από αυτόν [... σ]το σχέδιο αποφάσεως, για το οποίο έχει συγκληθεί η Επιτροπή, ώστε να εγγηθεί ότι αυτή, όταν αποφαινεται για μια ατομική υπόθεση ως όργανο αποφασιστικό, είναι πλήρως ενημερωμένη για όλα τα στοιχεία της υποθέσεως. »

249 Όπως προκύπτει από το ίδιο το κείμενο περί της εντολής του συμβούλου επί των ακροάσεων, δεν είναι υποχρεωτική η κοινοποίηση της εκθέσεώς του ούτε στη συμβουλευτική επιτροπή ούτε στην Επιτροπή. Πράγματι, καμμία διάταξη δεν προβλέπει τη διαβίβαση της εκθέσεως αυτής στη συμβουλευτική επιτροπή. Και ναι μεν ο σύμβουλος επί των ακροάσεων υποχρεούται να δίνει αναφορά στον γενικό διευθυντή του ανταγωνισμού (άρθρο 5) και έχει την ευχέρεια, αν το κρίνει πρόσφορο, να υποβάλλει απευθείας τις παρατηρήσεις του στο μέλος της Επιτροπής το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού (άρθρο 6), το οποίο μέλος έχει την ευχέρεια να επισυνάψει, κατόπιν αιτήσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων, την τελική γνωμοδότηση αυτού στο σχέδιο αποφάσεως το οποίο θα υποβάλει στην Επιτροπή (άρθρο 7), δεν υπάρχει όμως καμμία διάταξη υποχρεώνουσα τον σύμβουλο επί των ακροάσεων, τον γενικό διευθυντή του ανταγωνισμού ή το μέλος της Επιτροπής το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού να διαβιβάσει την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων στην Επιτροπή.

250 Επομένως, η έκθεση αυτή δεν συνιστά γνώμη που πρέπει υποχρεωτικώς να υποβάλλεται στην Επιτροπή ως αρμόδιο για τη λήψη αποφάσεως όργανο.

- 251 Κατά συνέπεια, η αιτίαση περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΟΚ πρέπει να απορριφθεί.

Περί του προστίμου

- 252 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Απόφαση ότι εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 15 του κανονισμού 17, καθ' ότι δεν εκτιμήθηκε προσηκόντως η διάρκεια και η σοβαρότητα της παραβάσεως που της καταλογίστηκε.

1. Η παραγραφή

- 253 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι προ της 5ης Δεκεμβρίου 1978 εκδηλώσεις συμπεριφοράς καλύπτονται από την παραγραφή. Συγκεκριμένα, εν όψει της αυτοτέλειας των πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν τις επί μέρους συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που αποτελούν αντικείμενο της Αποφάσεως, η πενταετής παραγραφή που προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 2988/74 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 1974, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 07/001, σ. 241, στο εξής: κανονισμός 2988/74), πρέπει να εφαρμοστεί στην προαναφερθείσα συμπεριφορά, εφόσον η πρώτη διακόπτουσα την παραγραφή πράξη συνίσταται στην αίτηση παροχής πληροφοριών, που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 5 Δεκεμβρίου 1983.
- 254 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η προσαπτόμενη στην Anic παράβαση είναι μια ενιαία παράβαση, που εκτείνεται χρονικά από τον Νοέμβριο του 1977 μέχρι τα τέλη του 1982 ή τις αρχές του 1983. Επομένως, η παραγραφή δεν είχε επέλθει κατά τον χρόνο της πρώτης πράξεως διακοπής της παραγραφής, που ήταν η από 29 Νοεμβρίου 1983 αίτηση παροχής πληροφοριών.
- 255 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εφόσον έκρινε ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση για τον προ των τελών του 1978 ή των αρχών του 1979 χρόνο, η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας καθίσταται άνευ αντικειμένου.

2. *Η διάρκεια της παραβάσεως*

256 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή εξετίμησε εσφαλμένα τη διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση, κρίνοντας ότι αυτή άρχισε τον Νοέμβριο του 1977 και περιτάθηκε στα τέλη του 1982 ή τις αρχές του 1983.

257 Φρονεί, εξ άλλου, ότι ο προσδιορισμός « τέλη 1982-αρχές 1983 » είναι αόριστος.

258 Η Επιτροπή, από την άλλη πλευρά, εκθέτει ότι ορθώς εξετίμησε τη διάρκεια της συμμετοχής της Anic στην παράβαση και ότι η διαφορά μεταξύ τέλους 1982 και αρχών 1983 συνιστά μια έλλειψη ακρίβειας ολίγων μόνον ημερών.

259 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η διάρκεια της παραβάσεως που διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας υπήρξε βραχύτερη από εκείνην που κρίθηκε αποδεδειγμένη με την Απόφαση, εφόσον η παράβαση αφενός μεν άρχισε από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 και όχι από τον Νοέμβριο του 1977 περίπου, αφετέρου δε έπαυσε στα τέλη Οκτωβρίου του 1982 και όχι στα τέλη του 1982 ή τις αρχές του 1983.

260 Πρέπει συναφώς να διευκρινιστεί ότι, όπως προκύπτει από τις ίδιες αυτές εκτιμήσεις, η προσφεύγουσα έπαυσε, από τα μέσα του 1982, να μετέχει στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, καθώς και στη σύμπτωση βουλήσεων που εκδηλωνόταν κατ' αυτές.

261 Γι' αυτόν, επομένως, τον λόγο, το ύψος του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου πρέπει να μειωθεί.

3. *Η σοβαρότητα της παραβάσεως*

A — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας

262 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, αντιθέτως προς ό,τι διαβεβαιώνεται στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως, δεν ευσταθεί το ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τον

ρόλο που διαδραμάτισαν οι διάφορες επιχειρήσεις για να καθορίσει το ύψος των προστίμων που θα επέβαλλε στην κάθε μια. Και πράγματι, ενώ η Απόφαση αναφέρεται διαρκώς σε προτάσεις, πρωτοβουλίες ή σχέδια, καμμία πρωτοβουλία δεν αποδίδει στην Anic. Εξ άλλου, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη ότι η παρουσία της Anic στις συναντήσεις δεν ήταν τακτική και ότι δεν υπάρχουν αποδείξεις για τις λοιπές αιτιάσεις πλην της παρουσίας της στις συναντήσεις. Συμπεραίνει ότι η συμπεριφορά της δεν στοιχειοθετεί ηθελημένη παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ.

263 Η Επιτροπή απαντά ότι ορθώς εξετίμησε τον ρόλο που διαδραμάτισε η κάθε επιχείρηση, γι' αυτό και στους « τέσσερις μεγάλους » επέβαλε πολύ υψηλότερα πρόστιμα. Προσθέτει ότι η προσφεύγουσα δεν εξηγεί γιατί η συμπεριφορά της δεν συνιστά σκόπιμη παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ.

264 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η Επιτροπή ορθώς εξετίμησε τον ρόλο που είχε διαδραματίσει στην παράβαση η προσφεύγουσα καθ' όσον χρόνο συμμετείχε σ' αυτήν· ορθώς, επομένως, η Επιτροπή βασίστηκε σ' αυτόν τον ρόλο, για να υπολογίσει το ύψος του προστίμου που επέβαλε στην προσφεύγουσα.

265 Εξ άλλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά — και ιδίως ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων —, με την εγγενή τους σοβαρότητα, αποκαλύπτουν ότι η προσφεύγουσα δεν ενήργησε από απεισκευσία, ούτε καν από αμέλεια, αλλ' εκ προθέσεως.

266 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

B — Το μέγεθος της προσφεύγουσας στην αγορά του πολυπροπυλενίου

267 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν εξετίμησε ορθώς το μέγεθός της στην αγορά του πολυπροπυλενίου, ιδίως καθ' όσον καταλόγισε στην Anic το μερίδιο

αγοράς της SIR. Συγκεκριμένα, στην Απόφαση και στους συνημμένους σ' αυτήν πίνακες 1 και 8, η Επιτροπή αντιμετωπίζει από κοινού τα μερίδια αγοράς της Anic και της SIR. Η σύγκυση αυτή είναι πεπλανημένη, αν ληφθεί υπόψη ο ανταγωνισμός που υφίστατο μεταξύ των δύο αυτών επιχειρήσεων, πλήττει δε το κύρος της Αποφάσεως, διότι τα μερίδια αγοράς τα οποία εμφανίζει η Επιτροπή στον πίνακα 1 χρησίμευσαν ως βάση της εκτιμήσεως στην οποία αυτή προέβη για να προσδιορίσει αφενός μεν την επίδραση στην αγορά των καταλογιζομένων στην Anic παραβάσεων, αφετέρου δε το ύψος του προστίμου.

268 Η Επιτροπή απαντά ότι αν, στην Απόφαση, παρέθεσε μία μόνο αριθμητική τιμή και για τις δύο επιχειρήσεις, μνημονεύοντας τα δύο ονόματα (Anic/SIR), αυτό οφείλεται στο ότι έτσι εμφανίζονταν τα στοιχεία στα κατασχεθέντα έγγραφα. Δεν μπορεί, ωστόσο, να συναχθεί απ' αυτό ότι η Επιτροπή απέδωσε στην Anic τα μερίδια αγοράς της SIR, για να προσδιορίσει την επίδραση που άσκησαν στην αγορά οι καταλογιζόμενες στην Anic παραβάσεις. Μεταξύ των κριτηρίων που ελήφθησαν υπόψη για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων συγκαταλέγονται και τα μερίδια αγοράς για το 1982: η Επιτροπή έλαβε υπόψη μόνο το της Anic, το της SIR ήταν άλλωστε ασήμαντο.

269 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, για να εκτιμήσει την αιτίαση αυτή, πρέπει να αναλύσει πώς η Επιτροπή καθόρισε το ύψος του προστίμου που επέβαλε στην προσφεύγουσα. Η Επιτροπή αφενός μεν όρισε τα κριτήρια καθορισμού της τάξεως μεγέθους των προστίμων που θα επέβαλλε στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 108 της Αποφάσεως), αφετέρου δε όρισε τα κριτήρια με τα οποία θα στάθμιζε ακριβοδίκαια τα πρόστιμα που θα επέβαλλε σε καθεμιά απ' αυτές τις επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως).

270 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα κριτήρια που περιλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 108 δικαιολογούν επαρκώς την τάξη μεγέθους των προστίμων που επιβλήθηκαν στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ειδικότερα το κατάφαρον της παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, και ιδίως των στοιχείων α, β και γ, της Συνθήκης, το οποίο δεν αγνοούσαν οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου, οι οποίοι ενήργησαν με τη μεγαλύτερη μυστικότητα.

271 Το Πρωτοδικείο θεωρεί επίσης ότι τα τέσσερα κριτήρια που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 είναι πρόσφορα και επαρκή για να οδηγήσουν σε ακριβοδίκαιη στάθμιση των προστίμων που επιβλήθηκαν σε κάθε επιχείρηση.

- 272 Συναφώς, πρέπει να απορριφθεί, κατ' αρχάς, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι ο συνημμένος στην Απόφαση πίνακας 1 χρησίμευσε ως βάση υπολογισμού του ύψους του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου. Συγκεκριμένα, ούτε η αιτιολογική σκέψη 108 ούτε η αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως αναφέρεται στα « μερίδια αγοράς στη Δυτική Ευρώπη (ανά παραγωγό) ». Στον πίνακα αυτόν παραπέμπει μόνο η αιτιολογική σκέψη 8 της Αποφάσεως, η οποία αποτελεί μέρος της περιγραφής της αγοράς πολυπροπυλενίου στη Δυτική Ευρώπη.
- 273 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, για να καθορίσει το ύψος του προστίμου που θα επέβαλλε σε κάθε μια από τις επιχειρήσεις, αναφέρθηκε, στην αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως, στο μέγεθός τους εντός της κοινοτικής αγοράς του πολυπροπυλενίου, απαριθμώντας, μεταξύ των στοιχείων που θα χρησίμευαν στην ακριβοδικαιη στάθμιση του επιβαλλομένου σε εκάστη επιχείρηση προστίμου, τις παραδόσεις πολυπροπυλενίου της καθεμιάς εντός της Κοινότητας.
- 274 Έχει σημασία να τονιστεί ότι θα ήταν ασφαλώς προτιμότερο να μνημονεύει η Επιτροπή μέσα στην Απόφαση τα σχετικά αριθμητικά στοιχεία τα οποία έλαβε υπόψη· ωστόσο, το γεγονός ότι δεν μνημόνευσε τα στοιχεία αυτά δεν είναι ικανό να πλήξει καθ' οιονδήποτε τρόπο την έναντι της προσφεύγουσας νομιμότητα της Αποφάσεως, δεδομένου ότι, κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, η Επιτροπή προσκόμισε τα αριθμητικά στοιχεία που έπρεπε, χωρίς να αμφισβητηθεί η ακρίβειά τους από την προσφεύγουσα.
- 275 Κατά συνέπεια, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου που θα επέβαλλε στην προσφεύγουσα, η Επιτροπή εξετίμησε ορθώς το μέγεθος της προσφεύγουσας εντός της κοινοτικής αγοράς του πολυπροπυλενίου· επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως

- 276 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή έπρεπε να λάβει υπόψη την πραγματική συμπεριφορά της Anic στην αγορά, τόσο από άποψη τιμών όσο και από άποψη όγκου πωλήσεων, συμπεριφορά που μπορεί να εξηγηθεί ασχέτως οποιασδήποτε συμμετοχής σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές.

- 277 Επικουρικός, διατείνεται ότι η ενδεχόμενη συμμετοχή της σε συμφωνίες ή σε εναρμονισμένες πρακτικές ουδεμία επίδραση άσκησε στον ανταγωνισμό και στις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές.
- 278 Η Επιτροπή απαντά ότι έλαβε υπόψη ως ελαφρυντική περίσταση το γεγονός ότι, σε γενικές γραμμές, οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν επέτυχαν πλήρως τον στόχο τους και παραπέμπει, κατά τα λοιπά, στις διαπιστώσεις της ως προς τα πραγματικά περιστατικά και στην επιχειρηματολογία της σχετικά με την επίδραση της παραβίασεως επί του ανταγωνισμού και τον επηρεασμό του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου.
- 279 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή διέκρινε δύο είδη αποτελεσμάτων της παραβίασεως. Το πρώτο συνίσταται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί, αφού συνομολόγησαν τιμές-στόχους κατά τις συναντήσεις, κάλεσαν όλοι τα τμήματα πωλήσεών τους να υλοποιήσουν τις τιμές αυτές, χρησιμοποιώντας τους « στόχους » ως βάση διαπραγματεύσεως των τιμών με τους πελάτες. Βάσει αυτού, η Επιτροπή συνήγαγε ότι υπάρχουν, εν προκειμένω, ισχυρές ενδείξεις ότι η συμφωνία επέδρασε όντως αισθητά στις συνθήκες του ανταγωνισμού (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, δεύτερο εδάφιο, που παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 90). Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός ότι η εξέλιξη των τιμών που χρεώνονταν στους διαφόρους πελάτες, συγκρινόμενη με τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, συμφωνεί με τον απολογισμό της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, όπως αυτός προκύπτει από τα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν στην ICI και σε άλλους παραγωγούς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, έκτο εδάφιο).
- 280 Πρέπει να σημειωθεί ότι το πρώτο είδος αποτελεσμάτων αποδείχθηκε από την Επιτροπή επαρκώς κατά νόμον, βάσει πολυαριθμών οδηγιών καθορισμού τιμών που έδιναν οι διάφοροι παραγωγοί, οδηγιών που συμφωνούν τόσο μεταξύ τους, όσο και προς τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις, χρησίμευαν δε προφανώς ως βάση για τη διαπραγματεύση των τιμών με τους πελάτες. Τη διαπίστωση αυτή δεν αναιρεί το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να βρει οδηγίες καθορισμού τιμών προερχόμενες από την προσφεύγουσα, δεδομένου ότι τα αποτελέσματα τα οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή, για να καθορίσει την τάξη μεγέθους των προστίμων, δεν είναι εκείνα που προκύπτουν από την πραγματική συμπεριφορά την οποία ισχυρίζεται ότι ακολούθησε μια επιχείρηση, αλλά εκείνα που προκύπτουν από την όλη παράβαση στην οποία συμμετέσχε η επιχείρηση.
- 281 Ως προς το δεύτερο είδος αποτελεσμάτων, πρέπει να επισημανθεί ότι η Επιτροπή ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι, για να μετριάσει το ύψος των ποινών, στηρίχτηκε στο γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες καθορι-

σμού τιμών δεν είχαν, εν γένει, επιτύχει πλήρως τον στόχο τους και ότι, τέλος, δεν υπήρχε κανένα μέτρο καταναγκασμού ικανό να διασφαλίσει την τήρηση των ποσοστώσεων ή των λοιπών διακανονισμών.

- 282 Δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως που αφορούν τον καθορισμό του ύψους των προστίμων πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως και των λοιπών αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή καλώς έλαβε πλήρως υπόψη το πρώτο είδος αποτελεσμάτων και έλαβε υπόψη τον περιορισμένο χαρακτήρα του δευτέρου είδους αποτελεσμάτων. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν ανέφερε σε ποιο βαθμό δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη ο περιορισμένος χαρακτήρας του δευτέρου είδους αποτελεσμάτων, για τον μετριασμό του ύψους των προστίμων.
- 283 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη απορρίψει την επιχειρηματολογία με την οποία η προσφεύγουσα προσπάθησε να αποδείξει ότι αυτή δεν μπορούσε να ασκήσει επιρροή στην αγορά και στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο λόγω του μικρού της μεγέθους στην αγορά του πολυπροπυλενίου.
- 284 Επομένως, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

Δ — Η συνεκτίμηση της ελλειμματικής κατάστασης της αγοράς

- 285 Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε είναι κατά πολύ υψηλότερο από τα πρόστιμα τα οποία είχε επιβάλει η Επιτροπή με την απόφαση της 6ης Αυγούστου 1984, Zinc Producer Group (ΕΕ 1984, L 220, σ. 27), όπου η Επιτροπή είχε συνεκτιμήσει τη δυσχερή θέση του κλάδου. Εξ αυτού συμπεραίνει ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη την κατάσταση κρίσεως στην οποία ευρίσκοντο οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου.
- 286 Διατείνεται ακόμη η προσφεύγουσα ότι το πρόστιμο είναι υπέρμετρο και σε σύγκριση προς τα πρόστιμα που είχε επιβάλει η Επιτροπή με την απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1984, Υπεροξυγονούχα προϊόντα (ΕΕ 1985, L 35, σ. 1), αφενός διότι οι τότε εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ουδόλως τελούσαν σε κατάσταση κρίσεως και ο μοναδικός σκοπός της συμπεριφοράς τους, την οποία επέκρινε η Επιτροπή, ήταν απλώς η αύξηση των κερδών, αφετέρου δε διότι τα πρόστιμα που τους επεβλήθησαν τότε ήταν πολύ ελα-

φρότερα, παρ' όλων ότι η απόφαση εκείνη είχε ληφθεί μετά την σκλήρυνση της πολιτικής προστίμων της Επιτροπής.

- 287 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, κατά την επιβολή κυρώσεων στην παρούσα υπόθεση, ενήργησε σύμφωνα με την παγιωμένη πρακτική της, καθώς και με τις αρχές που έχει διατυπώσει σχετικά με τα πρόστιμα το Δικαστήριο. Τονίζει ότι, από το 1979 και εντεύθεν, ακολουθεί μία πολιτική που συνίσταται στην εξασφάλιση της τηρήσεως των κανόνων του ανταγωνισμού διά της επιβολής βαρύτερων κυρώσεων, ιδίως για τις κατηγορίες παραβάσεων που είναι παγίως καθιερωμένες στο δίκαιο του ανταγωνισμού και για τις ιδιαίτερα βαρείες παραβάσεις, όπως είναι οι επίδικες· επιδίωξε έτσι την ενίσχυση του προληπτικού αποτελέσματος των κυρώσεων. Την πολιτική αυτή έχει επιδοκιμάσει το Δικαστήριο (απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, Pioneer κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 182, σκέψεις 106 έως 109), το οποίο έχει επίσης κρίνει επανειλημμένα ότι ο καθορισμός του ύψους των κυρώσεων προϋποθέτει την εκτίμηση ενός περιπλόκου συνόλου παραγόντων (προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 100/80 έως 103/80, σκέψη 120, και απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 1983 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, σκέψη 52).
- 288 Η Επιτροπή διαθέτει κατ' εξοχήν τα μέσα για να προβεί σε μια τέτοια εκτίμηση, η οποία μπορεί να ανατραπεί μόνο σε περίπτωση ουσιώδους πλάνης περί τα πράγματα ή περί το δίκαιο. Εξ άλλου, το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει ότι η Επιτροπή μπορεί να εκφέρει διαφορετική κρίση, ανάλογα με την υπόθεση, επί των κυρώσεων που κρίνει επιβεβλημένες, ακόμη και όταν οι εν λόγω υποθέσεις αφορούν παρόμοιες καταστάσεις (απόφαση της 12ης Ιουλίου 1979 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 32/78, 36/78 έως 82/78, BMW Belgium κατά Επιτροπής, Racc. 1979, σ. 2435, σκέψη 53, και προαναφερθείσα απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1983 στην υπόθεση 322/81, σκέψεις 111 επ.).
- 289 Η Επιτροπή τονίζει, τέλος, ότι, προς μετριασμό του ύψους των προστίμων, δέχτηκε ότι οι επιχειρήσεις είχαν υποστεί σημαντικές ζημίες κατά την άσκηση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων στον τομέα του πολυπροπυλενίου επί σημαντικό χρονικό διάστημα (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 108), παρ' όλων ότι θεωρεί ότι δεν έχει την υποχρέωση να λάβει υπόψη τις δυσμενείς για έναν κλάδο της οικονομίας συνθήκες, όταν καθορίζει το ύψος των προστίμων λόγω παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού.
- 290 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή ανέφερε ρητά, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Απόφάσεως, ότι έλαβε υπόψη το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις είχαν υποστεί σημαντικές ζημίες κατά την άσκηση των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων στον τομέα του πολυπροπυλενίου επί σημαντικό χρονικό διάστημα· το στοιχείο αυτό δείχνει όχι

μόνον ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις ζημιές, αλλά και ότι έλαβε υπόψη, κατ' επέκταση, τις δυσμενείς για τον κλάδο συνθήκες της οικονομίας (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983 στην υπόθεση 322/81, σκέψεις 111 επ.), για να καθορίσει, συνεκτιμώντας και τα λοιπά κριτήρια που παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 108, την τάξη του μεγέθους των προστίμων που θα επέβαλλε στις παραβαίνουσες επιχειρήσεις.

291 Εξ άλλου, το ότι η Επιτροπή στο παρελθόν είχε κρίνει ότι, εν όψει των πραγματικών περιστατικών, έπρεπε να λάβει υπόψη την κατάσταση κρίσεως στην οποία βρισκόταν ο οικείος κλάδος της οικονομίας δεν αρκεί για να την αναγκάσει, στην υπό κρίση περίπτωση, να εκτιμήσει κατά τον ίδιο τρόπο μια τέτοια κατάσταση, άπαξ έχει αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμον ότι οι αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις διέπραξαν ιδιαιτέρως βαρεία παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

292 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Ε — Η έλλειψη προηγουμένης παραβάσεως

293 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι ουδέποτε στον παρελθόν είχε προσαφθεί στην Anic οιαδήποτε παράβαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, κατ' αντίθεση προς άλλους παραγωγούς.

294 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι νομικώς δεν υπεχρεούτο να επιβάλει βαρύτερα πρόστιμα στις επιχειρήσεις που είχαν ήδη διωχθεί στο παρελθόν λόγω παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού.

295 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει ήδη διαπιστώσει, στο παρελθόν, ότι μια επιχείρηση είχε παραβεί τους κανόνες του ανταγωνισμού και της έχει, ενδεχομένως, επιβάλει κυρώσεις για τον λόγο αυτόν, μπορεί να ληφθεί ως επιβαρυντική για την επιχείρηση αυτή περίπτωση· αντιθέτως, η έλλειψη προηγουμένης παραβάσεως συνιστά κανονική περίπτωση, την οποία η Επιτροπή δεν υποχρεούται να λάβει υπόψη ως ελαφρυντική, πολλώ μάλλον που πρόκειται εδώ για κατάφωρη παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

296 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Στ — Η συμφωνία ή η εναρμονισμένη πρακτική

297 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι η διάκριση μεταξύ των εννοιών της « συμφωνίας » και της « εναρμονισμένης πρακτικής » έχει σημασία όχι μόνο λόγω του είδους της ευθύνης που απορρέει απ' την κάθε μια, αλλά και λόγω του βαθμού της ευθύνης που απορρέει από την παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, εφόσον, στην περίπτωση της εναρμονισμένης πρακτικής, δεν υπάρχει απόδειξη περί της συμπαιγνιακής δεσμεύσεως αυτής καθαυτής.

298 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, δεν δέχεται ότι η διάκριση μεταξύ των δύο αυτών εννοιών επιδρά στον βαθμό της ευθύνης.

299 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, δέχτηκε ότι ορθώς η Επιτροπή είχε χαρακτηρίσει την διαπιστωθείσα παράβαση ως συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική ταυτόχρονα, εφόσον τα διαπιστωθέντα πραγματικά στοιχεία απέκλυψαν ότι οι διάφορες συναφθείσες συμφωνίες και οι διάφορες παρατηρηθείσες εναρμονισμένες πρακτικές εντάσσονταν σε ένα ενιαίο πλέγμα σχέσεων, στο οποίο η προσφεύγουσα προσχώρησε διά της συμμετοχής της σ' αυτές τις συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές. Επομένως, η Επιτροπή στηρίχτηκε σ' αυτόν τον ορθό χαρακτηρισμό, για να προβεί στον υπολογισμό του ύψους του προστίμου που θα επέβαλλε στην προσφεύγουσα.

300 Κατά συνέπεια, η αιτίαση αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

301 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, η οποία διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας· πρέπει, όμως, να μειωθεί λόγω της βραχύτερης διάρκειας της παραβάσεως αυτής.

302 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, πρώτον, ότι η διάρκεια της παραβάσεως μειώθηκε κατά δεκατέσσερις μήνες από τους εξήντα δύο, εφόσον η Επιτροπή δεν απέδειξε

τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση κατά το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο του 1977 περίπου μέχρι τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979. Πάντως, η Επιτροπή έλαβε ήδη υπόψη, για να καθορίσει το ύψος των προστίμων, το γεγονός ότι ο μηχανισμός εφαρμογής της παραβάσεως μορφοποιήθηκε πλήρως μόλις περί τις αρχές του 1979 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 105, τελευταίο εδάφιο).

- 303 Δεύτερον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η διάρκεια της παραβάσεως μειώθηκε κατά δύο μήνες, εφόσον η παράβαση δεν αποδείχτηκε επαρκώς κατά νόμον για το χρονικό διάστημα από τα τέλη του Οκτωβρίου 1982 μέχρι τα τέλη του 1982 ή τις αρχές του 1983. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί η ιδιαίτερη σοβαρότητα της παραβάσεως κατά τους δύο αυτούς μήνες.
- 304 Τρίτον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, μετά τα μέσα του 1982, αν εξαιρεθεί η εκ μέρους της προσφεύγουσας γνωστοποίηση, στα τέλη Οκτωβρίου 1982, των προσδοκίων της σχετικά με τον όγκο πωλήσεων στην ICI για το πρώτο τρίμηνο του 1983, η Επιτροπή δεν απέδειξε τη συμμετοχή της προσφεύγουσας σε κανένα από τα συστατικά της παραβάσεως στοιχεία.
- 305 Τέταρτον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα δεν μετέσχε στα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, ούτε καν εκείνων που συνομολογήθηκαν προ των μέσων του 1982.
- 306 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο πρέπει να μειωθεί κατά 40 %.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 307 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικησαντος διαδίκου. Κατά την παράγραφο 3, όμως, του ίδιου άρθρου, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα δικαστικά έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Επειδή η προσφυγή έγινε μερικώς δεκτή, αμφοτέρωι δε οι διάδικοι ζήτησαν να καταδικαστεί ο έτερος στα δικαστικά έξοδα, κάθε διάδικος θα φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986 (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986 L 230, σ. 1), κατά το μέτρο που αναγνωρίζει ότι η Anic μετείχε:
  - στην παράβαση πριν από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 και μετά τα τέλη Οκτωβρίου του 1982·
  - στο σύστημα περιοδικών συναντήσεων παραγωγών πολυπροπυλενίου, στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών και στον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο, μετά τα μέσα του 1982·
  - στα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών.
- 2) Καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της αποφάσεως αυτής σε 450 000 ECU, ήτοι 662 215 500 LIT.
- 3) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.
- 4) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Cruz Vilaça

Schintgen

Edward

Kirschner

Lenaerts

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Δεκεμβρίου 1991.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

J. L. Cruz Vilaça